

СЕКЦІЯ 1

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

І.М. Бабська,

студентка 2 курсу, Інститут бізнесу, економіки та інформаційних технологій,
Одеський національний політехнічний університет

Науковий керівник:

Лебедєва В.В.

*д.е.н., доцент, професор кафедри адміністративного менеджменту та проблем ринку
Одеський національний політехнічний університет, м.Одеса*

Сьогодні необхідною передумовою ефективного виконання покладених на органи місцевого самоврядування завдань та повноважень є належний професійний рівень посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад.

Адже засада професіоналізму в першу чергу визначає, що завдання щодо управління територією виконуються компетентними посадовими особами, котрі ефективно використовують наявні та доступні ресурси громади для досягнення цілей розвитку громади та надають якісні послуги населенню.

Однак, сьогодні вагомою проблемою в даній сфері є неналежна якість надання управлінських послуг органами місцевого самоврядування громадянам, що не відповідає демократичним вимогам і стандартам Європейського адміністративного простору [1].

Основною метою органів місцевого самоврядування є створення сприятливих умов для проживання населення, які безпосередньо залежать як від рівня розвитку і стану об'єктів комунальної та соціальної інфраструктури, так і від вартості та джерел оплати їх послуг.

Однією з найбільш складних сфер життєдіяльності є житлово-комунальне господарство. Органи місцевої влади відповідають за організацію в межах міського округу електро-, тепло-і водопостачання населення, водовідведення, постачання населення паливом, збору, вивезення, утилізації та переробки побутових і промислових відходів [2].

Для вирішення своїх завдань органи місцевого самоврядування можуть створювати муніципальні підприємства та установи, розміщувати муніципальне замовлення, встановлювати тарифи на послуги, що надаються муніципальними підприємствами і установами. Обсяги капітальних вкладень у комунальне господарство не забезпечують пропорційного розвитку регіонів. Через відсутність обігових коштів, житлово-комунальними підприємствами виконуються тільки [3].

Для розв'язання проблем, що існують в сфері житлово-комунального господарства є необхідність в удосконаленні нормативно-правової бази на муніципальному рівні в Україні, а саме розроблені та затверджені Концепції поетапного переходу до застосування нового механізму організації житлово-комунальних послуг та як висновок порядок формування цін і тарифів, визначені основних напрямів політики місцевих адміністрацій у сфері стабілізації та розвитку житлово-комунального господарства [4].

Література:

1. Демократичне врядування в контексті глобальних викликів та кризових ситуацій: Матеріали науково-практичної конференції за міжнародною участю 3 квітня 2009 року. ч.1 Львівський регіон / ЛРІДУ НАДУ. – Л., 2009. – 572 с.
2. Звіт про підсумки діяльності у 2008 році [Електронний ресурс]/ Головне управління державної служби України – Режим доступу: http://www.guds.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=42712
3. Лазор О.Д., Лазор О.Я. Служба в органах місцевого самоврядування: Науково-практичний коментар: Навчальний посібник. 2-е видання. – К.: Дакор, 2007. – 424 с.
4. Професіоналізація державної служби / авт.кол.: Л.Г. Штика, Н.О. Бондарчук, Л. М. Гогіна та ін. – К. : НАДУ, 2008. – 36 с.

ПЛАНУВАННЯ НАПРЯМІВ РОЗВИТКУ АВАНГАРДІВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ

А.І. Біла,

студентка 5 курсу, Факультет менеджменту, маркетингу і логістики,
Одеська національна академія харчових технологій

Науковий керівник:

Ніколюк О.В.

к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту і логістики

Одеська національна академія харчових технологій, м. Одеса

Серед нових технологій використання потенціалу інтелекту людей найпоширенішим інструментом для визначення пріоритетів та стратегій розвитку Авангардівської територіальної громади слід використовувати форсайт. Форсайт – це процес систематичного визначення нових стратегічних напрямів, які в довгостроковій перспективі зможуть серйозно вплинути на економічний і соціальний розвиток територіальної громади. Він включає: обговорення можливих шляхів розвитку і формування на основі цього довгострокових пріоритетів в різних галузях і сферах; сукупність інструментів, що дозволяють активно передбачати проблеми майбутнього та активний прогноз, який включає елементи дії на майбутнє.

Форсайт на базі Авангардівської територіальної громади слід використовувати для досягнення таких цілей: визначення пріоритетів технологічного розвитку на 10 років; розробка стратегічного бачення розвитку технологій для сфери освіти і науки на 20 років; складання класифікованого списку перспективних технологій для основних галузей національної економіки; формування і розвиток унікальних стійких конкурентних переваг у промисловості; розробка селективної стратегії економічного розвитку; обґрунтування вибору пріоритетів фінансування.

Розробка стратегії розвитку Авангардівської територіальної громади за методами форсайту спирається на інтелектуальний потенціал системи, що планує й формує свій розвиток. У випадку громади, мікрорегіону (субрегіону) чи регіону це – інтелектуальний потенціал людей відповідної території, який є сукупністю його освітнього, наукового, інноваційного, інформаційно-комунікаційного та культурного потенціалів.

Отже, застосування форсайту на базі Авангардівської територіальної громади передбачає можливість вибору варіанту дій залежно від «бачення» майбутнього, тобто він направлений на проектування майбутнього і пошук шляхів його досягнення, а також показує можливі засоби їх корегування. Його функція полягає в узгодженні та консолідації думок різних учасників Авангардівської територіальної громади для того, щоб виробити спільне уявлення про майбутнє, допомогти налагодити партнерство бізнесу, влади, громади (табл. 1.).

Таблиця 1 – Порівняння ефективності застосування форсайтингу та традиційного планування на базі Авангардівської територіальної громади

Традиційне планування	Форсайт
Є конкретним припущенням про майбутнє, яке зроблене на підставі поточної ситуації	Є аналізом інформації про майбутнє з метою виявлення пріоритетних напрямів і створення образів та сценарії в бажаного майбутнього
Можливе формування довгострокових прогнозів (до 15 років)	Можливе формування довгострокових прогнозів (до 30 років)
При його здійсненні необхідно жорстко слідувати методикам, тому результати не залежать від суб'єктивних думок	Важлива роль належить людському чиннику, оскільки кожній людині властиві свої внутрішні уявлення і знання ситуації
Досягнення консенсусу не є принциповим	Необхідне досягнення консенсусу між всіма зацікавленими в остаточних результатах особами
Остаточний вибір не зроблений доти, поки можливі декілька різних сценарії в розвитку	Строго визначається напрям руху, жорстко прив'язаний до певного, зафіксованого образу майбутнього, але допускається можливість коректив

Використання Форсайтингу в Авангардівській територіальній громаді при прийнятті рішень включатиме ряд підходів, що об'єднують три складові: бачення майбутнього (прогнозування, перспективи, передбачення); планування (стратегічний аналіз, визначення пріоритетів); мережі (спілкування, експертна оцінка).

У відповідності до методу форсайтингу ми пропонуємо керівництву Авангардівської територіальної громади затвердити ефективну систему управління даною громадою (табл. 2).

Таблиця 2 – Зведенні принципи та результати використання регіонального та місцевого форсайтингу

Принципи	Характеристика	Результат
Залучення	Залучення представників структур регіонального та місцевого рівня до обговорення та порівняння довгострокових прогнозів, стратегій розвитку, визначення бачення напрямків	Створення спільних механізмів використання конкурентних переваг регіону для розвитку
Комунікація	Ознайомлення учасників з думками інших, обговорення, формування висновків	Розширення компетентності учасників, формування цілей та механізмів
Зосередження на довгостроковому періоді	Використання довгострокового прогнозування та стратегічного планування як елементів прискорення розвитку регіону	Посилення культури прогнозування та стратегічного планування
Урахування тенденцій розвитку науки та технологій	Оцінка потенційних досягнень науки та технологій у зв'язку зі змінами в економіці та соціумі	Передбачення соціальних наслідків науково-технічного прогресу на регіональному рівні

Продовження табл. 2

Консенсус	Узгоджена робота стейкхолдерів від бізнесу, науки, влади та громади на окремій території. Встановлення консенсусу між учасниками	Цілеспрямованість дій учасників
Системність процесу	Узгодження формальних методів пізнання з узагальненням висновків експертів і стейкхолдерів; регулярне повторення процесу форсайту	Забезпечення об'єктивності та неперервності процесу форсайту

Авангардівська територіальна громада, яка сформувалася під впливом спільних політичних, соціальних, демографічних та економічних факторів. Об'єднуючи представників влади, науки, освіти, бізнесу, форсайт допомагає гарантувати, що «ключові регіональні гравці беруть активну участь у розробці регіональної стратегії та виступають захисниками окремих тем (наприклад, конкретні матеріали, технології, вартісні ланцюги, субрегіони), які викликають особливу зацікавленість і доповнюють загальний підхід».

Отже, суміжні територіальні громади можуть мати спільний вектор розвитку, який доцільно покласти в основу при визначенні конкурентних переваг. Причому така спільна спрямованість у розвитку проявляється як в економічній, так і в екологічній та соціальній сферах. Ось чому, щоб узгодити інтереси усіх зацікавлених сторін, стратегії суміжних територіальних громад в Україні варто розробляти на принципах форсайту.

Література:

1. Бурдика О., Василенко В. Стратегічне планування та місцевий розвиток. Навчальний посібник //Бурдика О., Василенко В./ Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO. – К. : ТОВ «Софія-А». – 2012. – 88 с.
2. Місцевий економічний розвиток територіальних громад 2015-2020 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу ://www.led.net.ua/ukr/tools/41.html

РОЗВИТОК КРЕДИТНИХ ВІДНОСИН ЯК ОСНОВА СТАЛОЇ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИТУАЦІЇ В УКРАЇНІ

М.В. Блашко,

студентка 2 курсу, Інженерно-економічний факультет,
Одеський державний аграрний університет

Науковий керівник:

Петренко О.П.

к.е.н., доцент

Одеський державний аграрний університет, м.Одеса

В сучасних умовах питання щодо побудови ефективної фінансово-економічної політики є надзвичайно актуальним, адже вона впливає на фінансовий стан держави та в цілому на соціально-економічне становище в країні. Однією з основних складових фінансово-економічної політики є кредитний ринок. Основні проблеми щодо розвитку кредитного ринку пов'язані з невизначною інституційною організацією ринку, дефіцитом кредитних ресурсів, підвищеним кредитним ризиком, недовірою контрагентів. На сьогодні існуюча нормативно-правова база не відповідає реальним потребам ефективності функціонування кредитного ринку, діяльність суб'єктів окремих сегментів кредитного ринку законодавчо не регламентується, часто законодавчі акти містять суперечливі положення, які створюють можливості для правового маніпулювання тощо. Також на розвиток кредитного ринку України впливає втрата довіри з боку населення та підвищений кредитний ризик, який супроводжує кредитний процес.

Банківський сектор працював за 2016-2017 роки без помітних потрясінь, макроекономічна ситуація була сприятливою завдяки вищим темпам економічного зростання, відсутності шоків на валютному ринку та подальшому уповільненню інфляції.

За оцінками Національного банку за останні півроку знизилися кредитний ризик та ризик прибутковості банківського сектору. Ключовим викликом для України протягом наступних двох років залишається рефінансування зовнішніх боргів. Без належної співпраці з міжнародними фінансовими організаціями неможливо буде залучити необхідні кошти на вигідних умовах.

Стратегічним питанням, яке потребує законодавчого врегулювання та стосується усіх сегментів кредитного ринку, є захист прав кредиторів та позичальників, оскільки саме ця ланка у кредитних відносинах є найслабшою та найменш законодавчо захищеною. Низький захист прав кредиторів залишається ключовим фактором, що стримує розвиток фінансового сектору. Сприятливі макроекономічні тенденції забезпечили стабільну роботу банківського сектору. Банки мають стійке внутрішнє фондування – гривневі кошти зростають темпами вищими за 15% на рік, кошти клієнтів перевищують 80% загальних зобов'язань сектору. Це також створює певні ризики ліквідності у разі настання зовнішнього шоку – залучені на внутрішньому ринку ресурси короткі. Банки повинні тримати достатній обсяг високоякісних ліквідних активів, щоб мати змогу повністю виконувати свої зобов'язання навіть в умовах стресових сценаріїв.

Роздрібне кредитування продовжує стрімко зростати. Темпи приросту портфеля кредитів фізичним особам зберігаються на рівні близько 40% на рік. Але станом на 2018 рік обсяги нових кредитів населенню незначні відносно загальних доходів домогосподарств, нові кредити забезпечують лише 1.6% загальних споживчих витрат. Співвідношення банківського боргу домогосподарств до їхніх річних доходів становить близько 10%. Проте для найменш заможних верств населення боргове навантаження

значно вище. Банки повинні максимально консервативно оцінювати ризики за новими кредитами та формувати відповідні резерви.

Окремої уваги потребує прозорість умов кредитування. Незалежні дослідження свідчать, що банки не надають достатньо інформації про умови кредитів, як вимагає Закон України «Про споживче кредитування». Це також закладає ризики втрат банків за кредитами в разі, якщо клієнт недооцінив розмір відсоткових та комісійних платежів у момент отримання кредиту.

Темпи зростання портфеля корпоративних кредитів символічні – на загальну статистику суттєво впливають списання та відновлення кредитів на балансі (для валових показників), формування чи розформування резервів за старими кредитами (для чистого портфеля). Висока частка непрацюючих кредитів – 56.2% наприкінці квітня – змушує банки надалі дотримуватися вкрай консервативних стандартів оцінки платоспроможності потенційних корпоративних позичальників. Разом із тим, за оцінками НБУ, кредити позичальникам, що не допускали дефолтів, зростають на понад 20% на рік.

Фінансовий результат сектору продовжує покращуватися. Цьому сприяють високий операційний прибуток та суттєве зниження відрахувань до резервів. Чисті процентні доходи банків стрімко ростуть завдяки суттєвому зниженню вартості фондування. Чисті комісійні доходи збільшуються внаслідок відновлення попиту на банківські послуги. Більшість банків завершила формування резервів під непрацюючі кредити, відрахування до резервів різко скоротилися, незважаючи на перехід на правила резервування за концепцією «очікуваних збитків».

З огляду на нестабільну фінансово-економічну ситуацію в державі фундаментальною засадою підвищення ефективності банківського кредитування стає вдосконалення системи управління кредитними відносинами. Таким чином нами було сформовано пропозиції за використанням системного підходу щодо розвитку кредитних відносин в Україні на основі проведеного аналізу, а саме:

- зниження кредитних ризиків, що супроводжують кредитний процес за умов повернення довіри з боку населення до банківського сектору;
- перегляду діючої інфраструктури кредитного ринку з метою забезпечення дієвого механізму захисту кредиторів та споживачів фінансових послуг;
- удосконалення законодавчого врегулювання, що стосується усіх сегментів кредитного ринку, а також захисту прав кредиторів та позичальників;
- забезпечення достатнього рівня капіталізації банківського сектору, що дасть змогу ефективніше формувати та використовувати наявні кредитні ресурси;
- вдосконалення системи управління кредитними ризиками, за умов використання таких антиризикових заходів, як: вдосконалення кредитної політики, ефективного управління кредитним портфелем, тощо.

Для покращення ситуації в кредитуванні потрібна стабілізація економічних, політичних, соціальних умов та підтримка держави всього банківського сектору економіки.

Література:

- 1.Звіт про фінансову стабільність: Національний банк України за 2018 рік - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=71475860>
2. Бура О.В. Сучасний стан кредитного ринку в Україні - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://libfor.com/index.php?newsid=3072>
- 3.Швець Ю.О. Сучасний стан банківського кредитування в Україні: проблеми та перспективи/ Ю.О. Швець, О.Є.Горбачов//[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/15_ukr/120.pdf

МЕТОДОЛОГІЯ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

К.О. Вахновська,

студентка 5 курсу, Факультет менеджменту, маркетингу і логістики,
Одеська національна академія харчових технологій

Науковий керівник:

Ніколюк О.В.

к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту і логістики

Одеська національна академія харчових технологій, м. Одеса

У підходах до створення стратегії відображається підхід місцевої влади до місцевої демократії. Створення стратегій розвитку громади можна оцінити як виняткову можливість до побудови відчуття громадянської відповідальності за місцеві справи. Почуття відповідальності може бути поширене далеко поза середовище місцевого самоврядування і має шанси охопити коло місцевих лідерів з різних сегментів громадського життя. Хоча, може бути і так – «влада краще знає...». Такого висновку можна дійти, покладаючись на карикатурне розуміння принципів представницької демократії – «...якщо нас вже вибрали і нам довіряють, – кажуть деякі депутати, – то навіщо нам запрошувати громаду, яка вже передала нам повноваження вирішувати за них...». У зв'язку з цим можна виділити кілька методів (способів) розробки стратегій.

Серед методів розробки стратегій розвитку громад можна виділити:

1. Метод патерналізму. Стратегія розробляється владою та муніципальним менеджментом, пишеться в кабінетах без будь-яких контактів з громадою [3].

2. Експертний метод. Стратегія розробляється експертами, які роблять глибокі дослідження статистичних показників, використовують математичний апарат, проводять кореляційні чи факторні аналізи, прогнозують тенденції та пропонують плани дій, професійно працюють над створенням стратегії і віддано відпрацьовують отриману платню.

3. Експертно-консультативний. Стратегія розробляється експертами, які в процесі дослідження середовища та розробки основних напрямків розвитку звертаються по консультації (круглі столи, громадські слухання, анкетування тощо) до місцевої громади (бізнесу, громадських організацій тощо) та влади [1].

4. Адміністративно-консультативний. Стратегія розробляється владою та муніципальним менеджментом з консультативним залученням громади через опитування громадської думки, круглі столи, громадські слухання тощо [2].

5. Метод «співучасті», що базується на довготривалому партнерстві із залученням експертів. Концепція методу побудована на колективній участі громади та формуванні групи професіоналів з лідерів місцевих громад, бізнесів та влади, яка працює над стратегією розвитку за допомогою залучених незалежних експертів.

Найефективнішим вважається сьогодні метод «співучасті», що базується на довготривалому партнерстві із залученням експертів. Успішний сталий економічний розвиток потребує реального партнерства, а стратегічне планування надає системний інструмент для управління змінами та досягнення консенсусу в громаді щодо спільного бачення кращого економічного майбутнього. Залучення сторонніх експертів до праці значно підсилює вагомість процесу розробки документу, скеровує дії учасників та надає їм впевненості у прийнятті правильних рішень [4].

З точки зору методики, стратегічне планування є складним інструментом впливу на економічне майбутнє. В процесі стратегічного планування переглядаються місцеві економічні умови, а також аналізуються сили, які впливають на місцеву економіку ззовні.

Далі розробляються конкретні заходи (програми, проекти чи завдання), які необхідно виконати. Разом з тим, зміни, які треба впровадити, мають впливати на усю місцеву економіку за допомогою конкретного набору вибраних заходів. Це є, власне, селективна складова процесу стратегічного планування. У процесі стратегічного планування вирізняють чотири етапи, які незалежно від вибраного методу розробки мають чітку послідовність (Рис. 1).

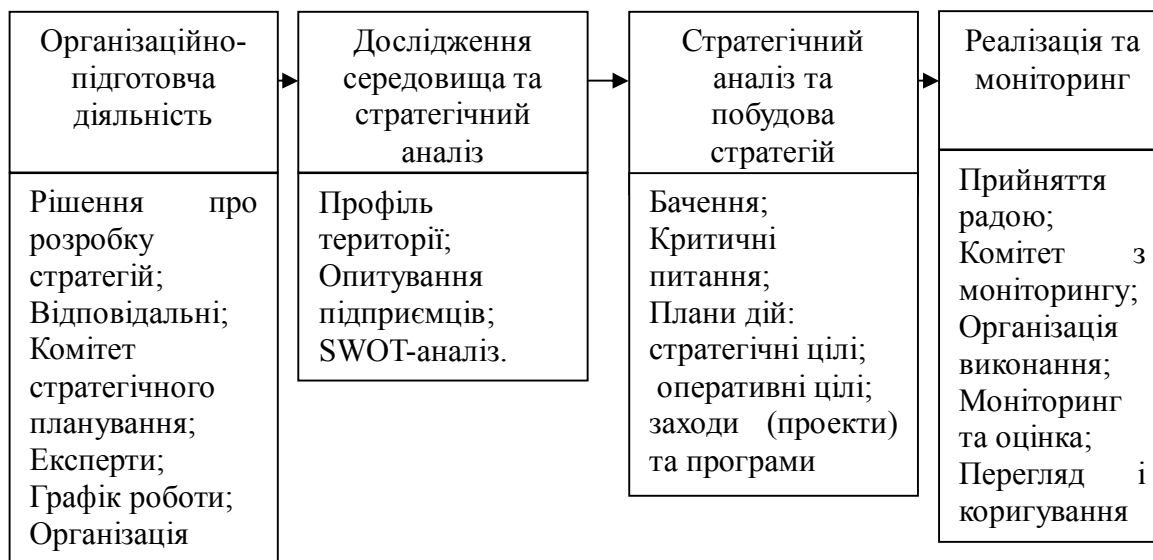

Рис. 1 – Етапи стратегічного планування створення та розвитку територіальної громади

Отже, стратегічні плани можуть стосуватися громади (села, селища або міста), мікрорегіону (об'єднаної територіальної громади, декількох громад в межах області), регіону (області), макрорегіону (кількох територіальних одиниць в межах сусідніх областей). Успіх стратегічних планів в територіях, більших за територіальну громаду чи об'єднану територіальну громаду, залежить від успіху стратегії в кожній окремій громаді. Розвиток однієї громади спонукає до розвитку навколишніх громад, які проживають на одній території і мають спільний простір життєдіяльності. Розвиток території підсилюється, якщо громади зосереджують увагу на спільних питаннях, які необхідно вирішувати разом і об'єднуються.

Література:

1. Варда Я, Клосовскі В. Розробка стратегій територіальних громад місцевого розвитку/ Варда Я, Клосовскі В. // Вид.2 // Пер. з пол. – К.: Молодь. - 2015. - 215с.
2. Куринко О. Стратегічне планування розвитку територіальної громади / Куринко О. // - Л.: ЗУРЦ. - 2007. - 317 с.
3. Петренко С.М. Підготовка до стратегічного планування економічного розвитку. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [//www.linc.com.ua](http://www.linc.com.ua)
4. Стратевич О.І., Зима Ю.В. Стратегічне планування та інвестиційна політика територіальних громад./ Стратевич О.І., Зима Ю.В. // Навч.-метод. посібник для слухачів дистанц. курсу. Серія навчальних програм для працівників органів місцевого самоврядування. Книга 17. За заг. ред. Пітцика М.В. – Київ: Асоціація міст України та громад. – 2011. – 142с.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

А.С. Володівицук,

студентка 5 курсу, Інститут бізнесу, економіки та інформаційних технологій,
Одеський національний політехнічний університет

Науковий керівник:

Добрянська Н.А.

*д.е.н., професор кафедри адміністративного менеджменту та проблем ринку
Одеський національний політехнічний університет, м.Одеса*

Місцеве самоврядування – одна з основних засад демократії та конституційного ладу України. Загострилось питання реформування місцевого самоврядування кілька років тому, коли почали звучати заклики до федералізації, дестабілізації влади та порушення конституційного ладу в Україні. Саме Революція Гідності на зимовому Євромайдані стала лакмусовим папірцем для бажання населення України жити у повноцінній європейській державі. Сучасний етап побудови демократичної, соціально-правової держави з врахуванням глобальних змін неможливий без реорганізації системи місцевого самоврядування. Пріоритетним напрямком державної політики є забезпечення якісного та ґрунтового розвитку регіонів як важливих складових економіки країни. Процес реформування є одним з найважливіших чинників розвитку системи української державності.

Сучасний етап побудови демократичної, соціально-правової держави з врахуванням глобальних змін неможливий без реорганізації системи місцевого самоврядування. Пріоритетним напрямком державної політики є забезпечення якісного та ґрунтового розвитку регіонів як важливих складових економіки країни [1].

Саме в 2014 році постав складний виклик українському самоврядуванню, зумовлений тим, що за роки незалежності так і не вдалося створити дійсно сильне та ефективне міське самоврядування, що могло б ефективно вирішувати проблеми місцевого значення, тим самим забезпечити покращення умов життя жителів країни та знати з органів центральної влади функції, які не властиві їм.

Реформування місцевого самоврядування ставилось на обговорення не один рік. Це відбувалось на усіх рівнях влади, однак будь-які спроби втілити реформування досі не увінчалися успіхом. Децентралізація та прозорість діяльності органів місцевого самоврядування сьогодні вже вийшла за рамки звичайного бажання покращити публічне управління, а стала гострою необхідністю а передумовою виходу з кризи в Україні. На початку 2015 року було прийнято Стратегію сталого розвитку «Україна–2020», одним з пунктів якої є децентралізація та реформа державного управління [2].

В реально-діючій та чіткій системі місцевого самоврядування зосереджений вагомий потенціал, що за умови адміністративного реформування здатний створити самоврядні інститути суспільства України на противагу існуючому державному управлінню. Продумана до дрібниць адміністративна політика держави має стати фундаментом для формування правової держави та громадянського суспільства в Україні.

Отже, до проблемних питань місцевого самоврядування, що потребують нагального вирішення варто віднести такі [3]:

– визначення територіальної основи для повноцінної діяльності органів місцевого самоврядування, що здатні забезпечити належну якість та доступність публічних послуг, що за Законом надаються органами самоврядування, і, звичайно, необхідної ресурсної бази для цього;

– забезпечення гідних матеріальних, організаційних та фінансових умов для здійснення місцевим самоврядуванням власних та делегованих повноважень;

– чітке розмежування повноважень органів місцевого самоврядування і органів виконавчої влади за принципом субсидіарності на різних рівнях адміністративно-територіального устрою;

– запровадити механізм державного контролю щодо дотримання у діяльності органів місцевого самоврядування засад Конституції та законів України.

Місцеве самоврядування для України – це шлях до еволюції свідомості українців, коли громада має зрозуміти, що власний добробут та благоустрій малої Батьківщини лежить на її плечах. На жаль, самоврядування в Україні сьогодні знаходиться у стані початкового розвитку. Необхідна загальна мобілізація та публічна підтримка реформи децентралізації не тільки з боку усіх політичних сил, а також пересічних громадян України. Така консолідація позитивно вплине на розвиток місцевого самоврядування. Разом з тим, попри важку фінансово-економічну ситуацію, стан неоголошеної війни, внутрішні конфлікти, застарілу нормативно-правову базу, вдале проведення реформ, а це в, першу чергу, якісні зміни в системі місцевого самоврядування, може дати нашій державі необхідний поштовх до справді якісних змін і перетворень [4].

Література:

1. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 07.05.2017 № 24 / Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: rada.gov.ua

2. Астапова Т. О. Адаптація зарубіжного досвіду реформування діяльності органів місцевого самоврядування в Україні : автореф. дис. канд. наук з держ. упр. : 25.00.04 / Астапова Тетяна Олександрівна ; Харк. регіон. ін-т держ. упр. НАДУ при Президентові України. – Х., 2010. – 20 с.

3. Забезпечення системного підходу до реформування адміністративно-територіального устрою [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/public/File/2015_analit/reformaATU.pdf

4. Серьогін С. М. Теоретичні основи і основні напрямки реформування місцевого самоврядування і децентралізації влади в Україні [Електронний ресурс] / С. М. Серьогін , Н. Т. Гончарук. – Режим доступу: http://el-zbirn-du.at.ua/2015_2/29.pdf

ПРОБЛЕМА НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

В.П. Голованчук,

студентка 5 курсу, Публічне управління та адміністрування,
Хмельницький університет управління та права

Науковий керівник:

Арзянцева Д.А.

*к.е.н., доцент кафедри менеджменту, фінансів, банківської справи та страхування
Хмельницький університет управління та права, м. Хмельницький*

Постійна зміна управління українською державою, послідовне проведення реформування місцевого самоврядування, територіальної організації влади в Україні, вдосконалення існуючої системи управління на місцях, розширення повноважень органів місцевого самоврядування сприятиме побудові місцевої влади на засадах демократії, стали постійною зміною законодавчого закріплення норм щодо місцевого самоврядування та розмежування територій [2, с. 1].

За допомогою нормативно-правових актів встановлюються норми права обов'язкові для виконання громадянами, що постійно або тимчасово проживають на відповідній території [6, с.63].

Проблема нормативно-правового регулювання полягає у тому що більшість законодавства є застарілим, або прийнятим нещодавно і в повній мірі не остаточно регулюють питання місцевого самоврядування в Україні. Питома вага нормативно-правових актів у сфері місцевого самоврядування зростає у зв'язку з підвищенням ролі місцевого самоврядування у суспільному житті, що на нашу думку це на сьогоднішній день основною ідеєю – децентралізації

Правовою основою місцевого самоврядування в Україні є Конституція України [3], Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні», також не останнє місце займає Європейська хартія місцевого самоврядування [1], яка була ратифікована 1997 року, а ще закони і підзаконні нормативно-правові акти, що приймаються на їх основі, а також акти органів місцевого самоврядування, що приймаються в рамках їх компетенції.

Питання законодавчого забезпечення децентралізації місцевого самоврядування в Україні висвітлювали в своїх працях такі науковці як: Д. Скупченко, А. Ткачук, Н. Гончарук, С.Серьогін, М. Баймуратов, Т. Тарасенко, А. Єрмолаєв, В. Лупацій, І. Клименко, В. Романова та інші.

У період з 2014 по 2017 роки сформовано значний масив нормативно-правових актів у сфері реалізації реформи місцевого самоврядування на засадах децентралізації, зокрема щодо добровільного об'єднання територіальних громад, їх співробітництва, передачі повноважень від органів виконавчої влади до органів місцевого самоврядування, фінансової децентралізації, що дозволить посилити функціональну та фінансову спроможність місцевого самоврядування (табл.1). Також необхідно звернути увагу на те, що відповідні нормативно-правові акти, які прийняті з 2015 року не містять змін, як ті, що діють з часів прийняття незалежності нашою державою, що і свідчить про недосконалість українського законодавства у сфері регулювання питання місцевого самоврядування в Україні.

При аналізі і нормативного законодавства можна помітити дуже чітку динаміку, що вносило багато змін на що краще звернути увагу і прийняти новий закон, наприклад на заміну Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні». Аналізуючи чинні нормативно-правові акти, які є прийняті за останні 5 років у зв'язку з децентралізацією,

на мою думку є прямим доказом те, що країна йде у ногу з реформами і активно сприяє розвитку процесам децентралізації та відходу від патерналізму в управлінні.

Таблиця 1 – Аналіз чинного законодавства щодо головних нормативно-правових актів, що регулює питання місцевого самоврядування в Україні

№	Назва	Дата прийняття	Кількість внесених змін
1.	Конституція України [3]	28.06.1996	Близько трьох змін
2.	Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні»	21.05.1997	Більше двохсот змін
3.	Закон України «Про місцеві державні адміністрації»	9.04.1999	Більше шістдесяти змін
4.	Закон України «Про службу в органах місцевого самоврядування»	7.06.2001	Близько тридцяти змін
5.	Закон України «Про статус депутатів місцевих рад»	11.07.2002	Близько вісімнадцяти змін
6.	Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [4]	1.04.2014	Без змін
7.	Закон України «Про співробітництво територіальних громад»	17.06.2014	Без змін
8.	Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад»	5.02.2015	Дев'ять змін
9.	Закон України «Про засади державної регіональної політики»	5.02.2015	Без змін
10.	Постанова Кабінету міністрів України Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад №214	8.04.2015	Близько трьох змін
11.	Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо децентралізації повноважень у сфері архітектурно-будівельного контролю та удосконалення містобудівного законодавства»	9.04.2015	-
12.	Закон України «Про місцеві вибори»	14.07.2015	Близько десяти змін
13.	Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування та оптимізації надання адміністративних послуг»	10.12.2015	-

Примітка. Узагальнено автором.

Запровадження нових норм у 2015 році дозволило зміцнити фінансову базу місцевого самоврядування, запровадити механізми стимулювання територіальних громад до добровільного об'єднання. [5].

Протягом 2018 року надходження власних доходів до загального фонду місцевих бюджетів України (доходи без урахування міжбюджетних трансфертів) склали 234,1 млрд. грн., що на 41,4 млрд. грн. або на 21,5% більше, у порівнянні з 2017 роком. З початку фінансової децентралізації доходи місцевих бюджетів стрімко зростають: якщо у 2014 році їх обсяг становив 68,6 млрд. грн., то за п'ять років, очікується, що зростуть майже в 4 рази та за підсумками 2019 року складатимуть 267 млрд. грн. За підсумками 2018 року до місцевих бюджетів 665 ОТГ надійшло 20,9 млрд. грн., що на 62,1% (+8,0 млрд. грн.) більше від надходжень, отриманих ОТГ 2017 рік. Із розрахунку на одного мешканця, громади отримали 3712,2 грн., що більше від аналогічного періоду минулого року на 1421,9 грн. (у 1,6 рази). Такі результати стали можливими завдяки розширенню повноважень і підвищенню зацікавленості органів місцевого самоврядування у збільшенні надходжень до місцевих бюджетів, реалізації заходів щодо залучення резервів їх наповнення та підвищення ефективності адміністрування податків і зборів.

Відповідно до проблематики цієї проблеми варто визначити шляхи розвитку:

- прийняття нових нормативно-правових актів (наприклад, законопроект № 2217а, який містить проект змін до Конституції України та проект закону про муніципальну варту - місцеве правоохоронне формування, яке має допомагати поліції);
- усунення суперечностей між діючими нормами щодо повноважень районних рад та нормами запровадженими ЗУ «Про добровільне об'єднання територіальних громад»;
- чітка регламентація функцій та повноваження у законодавстві, що стосується нормативно-правового забезпечення діяльності органів самоврядування.

Реалізація зазначених заходів сприятиме подальшій реалізації реформи децентралізації влади в Україні.

Література:

1. Європейська хартія місцевого самоврядування від 15.10.1985р. № 994_036. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#n59
2. Звіздай О. В. Нормативно-правові засади розвитку місцевого самоврядування в Україні / О. В. Звіздай. – 2015. – С. 1–8. URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/apdu/2015-1/doc/3/07.pdf>
3. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254/96–ВР. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
4. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні від 1.04.2014 р. № 333-р. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>
5. Напрями удосконалення інституційно-правового забезпечення реалізації реформи децентралізації влади в Україні URL: <http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/desentralizasia-1009e.pdf>
6. Наумова К. І. Нормативно-правові акти місцевого самоврядування: поняття та види / К. І. Наумова // Науковий вісник Ужгородського національного університету / К. І. Наумова. – Ужгород, 2014. – (Право). – С. 63–66.

ЗОВНІШНІЙ БОРГ УКРАЇНИ: ЗАГРОЗА ДЕФОЛТУ

Т.М. Грекова,

студентка 2 курсу, Інженерно-економічний факультет,
Одеський державний аграрний університет

Науковий керівник:

Шевченко А.А.

к.е.н., доцент

Одеський державний аграрний університет, м. Одеса

Зовнішній борг виступає є досить суперечливою і актуальною тематикою. Звичайно в тій чи іншій мірі майже кожна країна світу зіткнулася з необхідністю брати зовнішню позику, але нажалі не для кожної країни світу цей процес виявився позитивним. З іншого боку раціональне використання зовнішніх коштів підтримує економіку на необхідному рівні або сприяє активному економічному зростанню країни.

Зовнішній державний борг являє собою заборгованість держави за залученими коштами у вигляді позик і кредитів іноземних банків та міжнародних фінансових установ, відсоткам.

На сьогодні зовнішній борг України виріс на 1млр. євро. В Європарламенті схвалили виділення нашій державі четвертого траншу макрофінансової допомоги. Таким чином загальний борг України збільшився майже 80млрд.доларів і тепер складає 80% ВВП. Зовнішній борг України на початок 2019 року склав на кінець року на 31.12.2018 - 1 397 217,8 млн.дол., на 31.01.2019 - 1 397 067,4 млн.дол., на 28.02.2019 - 1 351 571,1 млн.дол.грн [3].

У перерахунку на одного громадянина України виходить, що кожен з громадян, включаючи немовлят і пенсіонерів, винен міжнародним фінансовим організаціям по 47 тис. грн, або понад 1 800 доларів [3].

Чинники, що спричинили зростання зовнішньої заборгованості- девальвація гривні, падіння ВВП, рецесія виробництва, зменшення внутрішнього споживчого попиту внаслідок інфляційних процесів та безробіття, негативний вплив не виваженої монетарної політики НБУ щодо стимулювання процесів кредитування національної економіки та ін.

Для України притаманна і низка бюджетних проблем: від хронічного дефіциту Пенсійного Фонду до спроб емісійного покриття дефіциту бюджету, підвищення розміру мінімальної заробітної плати без врахування динаміки літична нестабільність –вкрай негативно позначаються на інвестуванні в українську економіку, що зменшує надходження податків до державного бюджету. Експортний потенціал України представлений, в основному, продукцією сировини та напівфабрикатів, товарами з низьким вмістом доданої вартості. Це посилює імпортозалежність України від готових та високотехнологічних товарів, що також збільшує дефіцит державного бюджету, а отже – загострює потребу у зовнішніх кредитах та ризики розрахунків по зовнішній боргам. Така ситуація вимагає розробки та впровадження в Україні середньо- та довгострокової державної політики щодо погашення зовнішньої заборгованості, рекомендацій щодо реструктуризації зовнішніх боргів, усунення ризиків настання дефолту [1].

Дефолт - стан у кредитних відносинах, що настає, коли позичальник не виплачує свої борги або платежі. Дефолт - це порушення платіжних зобов'язань позичальника перед кредитором, нездатність проводити своєчасні виплати за борговими зобов'язаннями або виконувати інші умови договору позики [4].

Серед ризиків настання стану дефолту–різке зменшення золотовалютних резервів та знецінення національної грошової одиниці, зростання безробіття, припинення імпорту,

падіння темпів зростання економіки, втрата країною позитивного іміджу та довіри на світових фінансових, у т.ч. кредитних, інвестиційних, фондових, валютних ринках.

Україні у 2019 році загрожує дефолт, якщо не вдасться зібрати як мінімум \$18 млрд, грошей на обслуговування і погашення боргів не буде. І єдиний вихід у такій ситуації - оголосити себе банкрутом, втратити кредитний рейтинг і довіру інвесторів. Як наслідок - різке падіння гривні і стрибок цін. Резерви НБУ у валюті на даний момент складають близько \$16 млрд і без зовнішньої допомоги країна зі своїми боргами не впорається.

Після оголошення дефолту на зовнішніх ринках перестануть довіряти і Україні і всім українським компаніям. Країна, яка оголосила себе банкрутом, не може отримати новий кредит, залучити інвестиції. Фактично банкрутство загрожує ізоляцією від світових фінансових ринків. З усім українським бізнесом іноземні партнери почнуть працювати лише за передоплатою, скоротиться приплив валюти в країну. І якщо зараз долар по 30 грн до кінця року здається "песимістичним прогнозом", то за таких умов можливий курс і більше 50 грн/\$. Дефіцит валюти в країні спровокує подорожчання всього імпорту - починаючи від бензину і закінчуючи бананами. Девальвація згодом призведе до різкого зростання цін. Так, у 2015-му при падінні курсу національної валюти з 15 грн до 25 грн/\$ інфляція склала 43,3%!

Щоб врятуватися від дефолту, Україні доведеться виконати рекомендації МВФ, зокрема підвищити тариф на газ. Співпраця з Фондом дасть можливість стабільно обслуговувати зовнішній борг. Згідно з оцінками уряду, вже у 2021-му зростання ВВП складе 6,3%. Такі темпи дозволять не тільки впоратися з борговим навантаженням, а й поступово скорочувати зовнішній борг.

Досвід країн світу, що мають позитивну динаміку зростання зовнішньої заборгованості свідчить про доцільність прийняття довгострокової стратегії погашення зовнішньої заборгованості, складовими якої мають стати: курс на реструктуризацію зовнішнього боргу; вихід на зовнішні ринки запозичень для швидкого залучення коштів та можливості рефінансування зовнішнього боргу.

Найбільш оптимальним шляхом для погашення зовнішньої заборгованості для країни у середньо-та довгостроковому часовому періоді є розвиток національного виробництва, модернізація старих (традиційних, індустріальних) секторів та галузей, стимулювання структурно-інноваційних зрушень. Перехід національної економіки до інвестиційного типу економічного зростання, зорієнтованого на випуск готової продукції з високим вмістом доданої вартості дозволить збільшити обсяги експорту та сформувати позитивне сальдо торговельного балансу, залучити до країни інвестиції, активізувати бізнес та поповнити за рахунок зростання всіх видів доходів та податків державний бюджет країни. Вирішуючи питання пошуку шляхів погашення зовнішньої заборгованості та уникнення ризиків дефолту, Україна має орієнтуватися виключно на пріоритетність власних національних економічних інтересів.

Література:

1. Боринець С.Я., Могилко Л.В. Моделі організаційного забезпечення управління державним боргом: світовий досвід та перспективи для України / С.Я. Боринець, Л.В. Могилко // Банківська справа. – 2012. – № 4. – С. 43–66.
2. Герд Е. Управління державним боргом: завдання, цілі, учасники / Е. Герд // Фінанси України. – 2014. – № 1. – С. 7–21.
3. Зовнішній борг України URL:<http://www.minfin.gov.ua>(дата звернення: 02.05.2019)
4. Дефолт URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Дефолт> (дата звернення: 03.05.2019)

УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ НА РІВНІ ПІДПРИЄМСТВА

К.І. Гуцалюк,

студентка 5 курсу, Факультет менеджменту, маркетингу і логістики,
Одеська національна академія харчових технологій

Науковий керівник:

Ніколюк О.В.

к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту і логістики

Одеська національна академія харчових технологій, м. Одеса

Низька результативність зовнішньоекономічної діяльності багато в чому пов'язана з недостатньо компетентними діями підприємств на зовнішньому ринку, які призводять до негативних наслідків, таких, як збитки в результаті заниження цін, антидемпінгові розслідування та санкції з боку іноземних держав, обумовлені недобросовісною конкуренцією та ін. Це свідчить про відсутність чіткої зовнішньоторгівельної політики, недостатній досвід роботи на зовнішньому ринку, прагнення до швидкої віддачі шляхом продажу продукції, яка не потребує особливих зусиль з її просування, що вказує на необхідність подальшого обґрунтування умов та напрямків вдосконалення механізму управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємств.

Зовнішньоекономічна діяльність займає вирішальну роль в умовах посилення інтеграційних процесів. Вона забезпечує активний розвиток підприємств на інноваційній основі, що визначає конкурентні переваги на світовому ринку товарів та послуг. Діяльність зовнішньоторгівельної організації створюється на збереженні та укріпленні своїх позицій на національному та світовому ринках. Традиційні засоби удосконалення конкурентоспроможності підприємства вже не здатні гарантувати довгострокові переваги на ринку.

Система управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємств потребує вдосконалення за допомогою впровадження стратегії, здійснення маркетингових досліджень, формування оптимальної структури управління, обліку, аналізу й контролю для формування ефективного інформаційного забезпечення для прийняття рішень у сфері зовнішньоекономічної діяльності.

Основні напрями зовнішньоекономічної діяльності фірми такі: вихід на зовнішній ринок; організація експортно-імпорتنих операцій з поставок товарів, послуг і капіталу; валютно-фінансові та кредитні операції; створення спільних підприємств і участь у їхній діяльності; міжнародний маркетинг [1].

Зовнішньоекономічна діяльність нерозривно пов'язана з світовою торгівлею, експортом та імпортом продукції та сировини, тому варто приділяти більше уваги, так як вона грає важливу роль в управлінні підприємства. Завдяки вірно розробленій системі управління зовнішньоекономічної діяльності можна збільшити прибутки підприємства, розширити зовнішньоекономічні зв'язки з рахунок збільшення кількості контрагентів, здійснити успішний пошук нових закордонних та вітчизняних ринках збуту, підвищити кваліфікацію, мотивацію і продуктивність праці персоналу.

Для покращення зовнішньоекономічної діяльності підприємства можливо використовувати способи, такі як створення сприятливих економічних умов для збільшення випуску вітчизняної продукції та надання послуг за рахунок модернізації виробництва, упровадження інновацій, розвитку науково-технічного потенціалу, запровадження спеціальної системи кредитування обігових коштів виробників,

упровадження енерго- й ресурсозберігальних технологій, підвищення рівня механізації та автоматизації виробництва, залучення до управління підприємствами висококваліфікованих фахівців, створення окремого структурного підрозділу, що відповідав би за успішність ведення зовнішньоекономічної діяльності на підприємстві, удосконалення механізму зовнішньоекономічної діяльності підприємства на основі відповідних законодавчих актів [2].

Для ефективного управління зовнішньоекономічною діяльністю на підприємства повинна бути адекватна структура управління. Організаційна структура управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства визначається цілями і завданнями, які вона вирішує за рахунок ефективної участі в міжнародному підприємстві. Мета структури орієнтована на максималізацію прибутку на довготривалій період в зовнішньоекономічній діяльності, як і управління всередині підприємства, повинна постійно розвиватися і вдосконалюватися, пристосовуватися до змін у зовнішньому середовищі і сфері управління.

У сучасних умовах найбільшим негативним чинником є ефект імпортозаміщення, що свідчить про нерозвиненість внутрішніх ринків України. Також існують проблеми, такі як відсутність належного ресурсного забезпечення, велике технологічне відставання від розвинених країн, низький рівень якості більшості товарів призводять до незадовільної структури експорту, основа якої – сировинні матеріали, напівфабрикати [3].

Існують досить вагомні недоліки в забезпеченні зовнішньоекономічної діяльності: недосконалість митного обслуговування та митних процедур, фінансових розрахунків, проблеми транспортування й зв'язку; служб із надання консалтингових, інформаційних та інших ділових послуг тощо. Зовнішньоекономічна діяльність буде найбільш успішною лише в тому випадку, якщо вихід підприємств на міжнародні ринки буде не тільки добре продуманий, всебічно обґрунтований, але і впливатиме із довгострокових цілей.

Таким чином, здійснення ЗЕД підприємствами України потребує значних перетворень як на макро-, так і на мікрорівні. Аналіз особливостей і техніки зовнішньоторговельних операцій засвідчує, що більшість підприємств не приділяють належної уваги системі менеджменту ЗЕД: плануванню, організації, координації, мотивації, запровадженню дієвих методів аналізу, не вивчають зовнішнє та внутрішнє середовище бізнесу з метою розробки перспективних стратегій посилення конкурентних позицій фірм як на українському, так і на міжнародному ринку.

Література:

1. Зовнішньоторговельні аспекти конкурентної політики України в умовах СОТ: монографія / А. А. Мазаракі, В. В. Юхименко, О. П. Гребельник, Т. М. Мельник [та ін.]; за заг. ред. А. А. Мазаракі. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2008
2. Маталка С. М. Управління ефективністю зовнішньоекономічної діяльності підприємств: монографія / С.М. Маталка. – Луганськ : Ноулідж. – 2011
3. Ніколюк, О.В., Лемешева, В.В. Удосконалення зовнішньоекономічної стратегії підприємства в умовах глобалізації. SCIENCE, RESEARCH, DEVELOPMENT. ECONOMY, MANAGEMENT # 4. MONOGRAFIA POCONFERENCEYJNA. 29.04.2018-30.04.2018 Barcelona. ISBN: 978-83-66030-24-4. – P. 27-31
4. Черчик Л. Основні проблеми зовнішньоекономічної діяльності підприємств України / Л. Черчик // Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки — 2015. 2. - с. 21-26

УПРАВЛІННЯ ОСВІТНЬОЮ СФЕРОЮ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ

О.М. Добрянська,

студентка I курсу, факультет Менеджменту і маркетингу,
Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

Науковий керівник:

Сиченко В.В.

*доктор наук з державного управління, доцент, ректор
КЗВО «Дніпровська академія неперервної освіти» ДОР, м. Дніпро*

Сучасні процеси децентралізації державної влади в Україні викликані перш за все прагненням держави до стратегічної цілі – європейської інтеграції, необхідністю впровадження європейських законодавчих стандартів, ефективної організації публічної влади, задоволенням потреб громадян, формуванням громадянського суспільства, розширенням повноважень територіальних громад та прагненням їх до самоорганізації та самоврядування.

Концепцією реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, затвердженою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 01 квітня 2014 року № 333-р та розпорядженням Кабінету Міністрів України від 22 вересня 2016 року №688- р «Деякі питання реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні», передбачено, що серед повноважень органів місцевого самоврядування об'єднаної територіальної громади є забезпечення управління закладами середньої, дошкільної та позашкільної освіти.

Питання адміністративно-територіального устрою України, утворення об'єднаних територіальних громад, впливу реформи децентралізації на загальну середню освіту досліджували В.Андрущенко, В.Алфімов, С. Буковинський, М. Дзюпин, І. Дробуш, В. Зайчикова, М. Коцупатрий, В. Малишко, В. Нелепа, М. Паламарчук, М. Савлук, О. Шаблій та ін.

Питання тенденцій децентралізації управління освітою розглядаються в теоретичних і аналітичних робіт вітчизняних науковців і практиків, таких як Д.Дзвінчук, В.Луговий, Г.Єльнікова, Н.Протасова, Р.Пастушенко, Л.Гриневич, С.Крисюк, М.Набока і таких експертів, як В.Нікітін, О.Овчарук та ін.

До проблеми реформування освітньої галузі в процесі децентралізації влади в Україні зверталися Л.Белова, І.Попова та О.Юхоу, Н.Тарасенко, Л.Юрчук та інші дослідники. У своїх наукових розвідках вони зосереджують увагу на проблемах реформування освітньої галузі, використання при цьому зарубіжного, насамперед європейського досвіду.

Водночас у цих та інших публікаціях щодо проблем реформування освіти в умовах децентралізації влади в Україні глибоко не досліджуються проблеми оптимізації державних управлінських структур, децентралізації управління; перерозподілу функцій та повноважень між центральними і місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та навчальними закладами.

Науковець О.Каховська зазначає, що в Україні неодноразово розглядалися ідеї щодо сприяння регіональному та місцевому розвитку в Україні відповідно до положень Європейської хартії місцевого самоврядування та у межах концепції «доброго врядування». Головними принципами домінуючої в Європі системи «доброго врядування» є забезпечення відкритості, участі, відповідальності, ефективності та послідовності у

прийнятті управлінських рішень. В українських реаліях це передбачає наближення управління до людей, їхню безпосередню участь у різних формах місцевого та регіонального управління, заміну взаємовідносин за принципом «керівник-громадянин» на відносини типу «постачальник послуг – клієнт». Світова практика свідчить, що такі принципи найбільш ефективно діють у країнах з децентралізованою системою управління [2, с.31].

Децентралізація освіти – це передача повноважень і відповідальності за управління освітою та фінансування освіти демократично обраним органам місцевого самоврядування. Найбільша частина управлінських і фінансових повноважень у децентралізованій системі освіти зазвичай належить органам місцевого самоврядування.

Як зазначає Л.Белова, чітке розмежування повноважень щодо управління освітою як між різними органами місцевого самоврядування, так і між органами виконавчої влади за принципом субсидіарності поставить в центр уваги людину, її інтереси та потреби. Нова система місцевого самоврядування повинна забезпечити демократизацію та прозорість процесу державного управління в освіті. Це змінить дискурс від «людина є ресурсом» до «людина є партнером», наприклад у взаємовідносинах між педагогами та керівниками закладів освіти, між керівниками закладів освіти та керівниками органів місцевого самоврядування. Передбачені чинною управлінською парадигмою відносини «суб'єкт – об'єкт» буде змінено на «суб'єкт – суб'єктні», що передбачають побудову та існування системи партнерських відносин у сфері освіти та спільного сталого впливу на рішення державної влади та органів місцевого самоврядування [1].

Із викладеного вище можна сформулювати висновки. Як першочергову умову позитивних змін розглядаємо необхідність проведення реформи децентралізації загалом і галузі освіти як пріоритетного напрямку цієї реформи.

Реформування освітньої галузі є важливим кроком до підвищення якості освітніх послуг, підвищення ефективності фінансування освітньої галузі, проте несе певні ризики, які слід нівелювати, а саме:

- виникнення значної нерівномірності у якості освітніх послуг між територіальними одиницями, що зумовлено необхідністю територіальних громад спрямовувати власні доходи на дофінансування освітніх закладів;
- здатність органів місцевого самоврядування, зокрема об'єднаних територіальних громад управляти освітньою мережею, формувати фінансові кошториси через відсутність компетенцій та навиків;
- негативний вплив людського фактору через не бажання змінюватись, щось реформувати.

Література:

1.Белова Л. О. Реформування системи управління освітою за умови децентралізації місцевого самоврядування [електронний ресурс] / Л. О. Белова // Актуальні проблеми державного управління. - 2014. - № 1. – С. 109-118 [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdy_2014_1_16

2.Каховська О. Роль децентралізації в економічному розвитку територій / О. Каховська // Економічний розвиток в процесі децентралізації : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. 4 листоп. 2015 р., м. Дніпропетровськ / за заг. ред. С. М. Серьогіна. – Д.: ДРІДУ НАДУ, 2015. – 112с. – С. 31-33 [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.dridu.dp.ua/konf/konf_dridu/2015_11_04_Conference.pdf

3.Реформа освіти [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua/reforms/item/id/1>

ВПЛИВ СВІТОВОГО ДОСВІДУ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ПОВНОВАЖЕНЬ В УКРАЇНІ

С.А. Доскоц,

студентка 5 курсу, Інститут бізнесу, економіки та інформаційних технологій,
Одеський національний політехнічний університет

Науковий керівник:

Кулінська А.В.

*д.е.н., доцент, професор кафедри адміністративного менеджменту та проблем ринку
Одеський національний політехнічний університет, м. Одеса*

Досвід зарубіжних держав корисний для України в контексті оптимізації її адміністративно-територіального устрою шляхом удосконалення територіальної організації держави та побудови принципово нової системи публічної адміністрації. Як і в інших країнах Європи, де реформа адміністративно-територіального устрою проведена, метою реформи в Україні є: створення спроможних до розвитку територій; забезпечення якісними послугами населення; створення умов для кадрового зростання в місцевому самоврядуванні. Сучасна реформа адміністративно-територіального устрою має дві принципові умови її проведення: реформування адміністративно-територіального устрою має відбуватися шляхом добровільного об'єднання громад; нові об'єднання територіальні громади повинні бути спроможними.

Відповідно, українськими й іноземними експертами підготовлено низку проектів законодавчих та нормативно-правових актів, які дозволять провести комплексну реформу, що повністю змінить систему адміністративно-територіального устрою та місцевого самоврядування в Україні. На нашу думку, основними законопроектами, які забезпечать юридичну й організаційну основу децентралізації повноважень в Україні є такі [2-3]:

Про внесення змін до Конституції України – у якому визначаються конституційні основи розподілу повноважень між органами місцевого самоврядування та виконавчої влади, їх ресурсні можливості та відповідальність за свою діяльність перед виборцями і державою (наділення органів місцевого самоврядування владними повноваженнями з одночасною передачею відповідних фінансових інструментів та бюджетного наповнення; забезпечення бюджетної автономії, фінансової самостійності місцевих бюджетів, оновлення та зміцнення податкової бази органів місцевого самоврядування);

Про засади та порядок вирішення питань адміністративно-територіального устрою України – даний законопроект в рамках чинної Конституції визначає засади, на яких має ґрунтуватися адміністративно-територіальний устрій України, види населених пунктів, систему адміністративно-територіальних одиниць, повноваження органів державної влади та органів місцевого самоврядування з питань адміністративно-територіального устрою, порядок утворення, ліквідації, встановлення та зміни меж адміністративно-територіальних одиниць і населених пунктів, ведення Державного реєстру адміністративно-територіальних одиниць та населених пунктів України;

Про адміністративно-територіальну реформу – який регулює порядок проведення реформи адміністративно-територіального устрою та місцевого самоврядування у часі і визначає інституційну складову такої реформи (чітке визначення адміністративно-територіальної одиниці базового рівня та стимулювання територіальних громад до об'єднання та формування спроможних територіальних громад);

Про місцеве самоврядування – новий закон, що регулює всі питання діяльності органів місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад в нових умовах після

реформи (за-провадження дієвого принципу субсидіарності, коли більшість суспільно важливих завдань вирішуються на найнижчому або віддаленому від центру рівні, де їх вирішення є можливим та ефективним);

Про місцеві органи виконавчої влади – який по новому регулює статус та діяльність органів виконавчої влади на рівні районів та областей після розмежування повноважень між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади (утворення ви-конавчих органів обласних і районних рад та розподілу повноважень між ними; реорганізація місцевих державних адміністрацій в органи префектурного типу);

Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо умов зміни меж районів у процесі добровільного об'єднання територіальних громад (№ 4676 від 17.05.2016 р.). Проект визначає послідовність дій в процесі призначення перших місцевих виборів у територіальних громадах, утворених в результаті об'єднання територіальних громад різних районів, та зміни меж таких районів. Запроваджуються можливості утворення об'єднаних територіальних громад, суб'єктом утворення яких є територіальні громади міст обласного значення, без зміни меж районів;

Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо статусу старости се-ла, селища (№ 4742 від 01.06.2016 р.)). Проект передбачає більш чітке законодавче унорму-вання статусу старости шляхом визначення просторових меж його діяльності, кола повно-важень, підстав та порядку дострокового припинення повноважень, гарантій діяльності;

Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо зарахування окремих адмі-ністративних зборів до місцевих бюджетів (№ 4386-д від 12.05.2016 р.). Передбачається чіт-ко унормувати питання зарахування до доходів загального фонду бюджетів об'єднаних те-риторіальних громад, що створюються згідно із законом та перспективним планом форму-вання територій громад, окремих видів плати за надання адміністративних послуг та ін.

Цими та іншими регуляторними актами передбачено забезпечити ефективну систему управління та належне фінансове забезпечення, необхідне для виконання завдань і повно-важень органів місцевого самоврядування, а відтак кардинально покращити умови життя в Україні. У зв'язку з цим, на думку П.В. Ворона, відхід від централізованої системи управ-ління в Україні сприяє зламу психологічного стереотипу поведінки державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування, які основну свою увагу повинні зосе-реджувати не на підтвердженні значимості займаним посадам і формуванні позитивних по-казників власної діяльності, а на забезпеченні потреб територіальних громад, яким вони слугують [1].

Саме тому характерною особливістю для всіх моделей децентралізації в країнах із розвиненими ринковими відносинами є чітке законодавче розмежування функцій та повно-важень між різними рівнями управління. А ефективне та дієве місцеве самоврядування може не лише усунути інституційні й юридичні перешкоди, а сприяти зміцненню політичної стабільності та національній єдності, запровадженню інноваційних форм вирішення місце-вих проблем.

Література:

1. Ворона П.В. Місцеве самоврядування України в контексті розвитку представницької влади: [монографія] / П.В. Ворона. – Полтава: ПУЕТ, 2016. – 341 с.
2. Досвід децентралізації у країнах Європи / заг. ред. В.Б. Гройсмана. – К.: Інститут законодавства Верховної Ради України, 2015. – 766 с.
3. Місцеве самоврядування в умовах децентралізації влади в Україні: [монографія] / за заг. ред. Р.М. Плюща. – К.: РІДНА МОВА, 2017. – 444 с.

ТЕОРІЇ КРЕДИТУ

М.М. Єксар,

студентка 2 курсу, Інженерно-економічний факультет,
Одеський державний аграрний університет

Науковий керівник:

Шевченко А.А.

к.е.н., доцент

Одеський державний аграрний університет, м.Одеса

Вступ. Таке поняття, як кредит має багату кількість трактувань в економічній літературі. Це відбувається через різний погляд науковців на суть кредиту. Саме тому актуальність роботи полягає в узагальненні існуючих кредитних теорій та концепцій для розробки пропозицій щодо трактування такої економічної категорії, як кредит та визначення сутті категорії банківський кредит.

Метою дослідження є узагальнення теоретичних напрацювань щодо сутності категорії кредиту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню теоретичних питань щодо сутності кредиту присвячені праці зарубіжних і вітчизняних дослідників. Теоретичне обґрунтування теорії кредиту здійснювали вітчизняні вчені серед яких А. Сміт і Д. Рікардо, Г.Маклеода, А.Мороз, Дж.М.Кейнс, М.Савлук, Р. Дж. Ло., та багато інших. Відновлення банківського кредитування у післякризовий період можливий за умов теоретичного обґрунтування сутності кредиту та впливу фінансової кризи на процес кредитування.

Таблиця 1 – Поняття кредиту

Вчені	Визначення кредиту
В.Лексіс	Це довіра, якою користується особа, що взяла на себе зобов'язання майбутнього платежу, з боку особи, що має право на цей платіж [2]
Б.С. Івасів	Це економічні відносини, що виникають між кредиторами і позичальниками з приводу мобілізації тимчасово вільних коштів та використання їх на умовах повернення й оплати [2]
В.Д.Лагутіна	Це форма прояву кредитних відносин, форма руху позичкового капіталу [2]
М. Бунге	Це різновид мінової вартості, в якій передається цінність чи особиста послуга щодо довіри і майбутньої винагороди, а всі предмети обміну можуть бути предметом кредитних угод [2]

Прочитавши та проаналізувавши визначення кредиту вищезазначених вчених на нашу думку кредит- це кошти та матеріальні цінності, які надаються позичальнику за умовою повернення та оплати.

В економічній науковій думці чітко визначилися дві концепції, які одержали назву натуралістичної і капіталотворчої.

Натуралістична теорія кредиту

Суть натуралістичної теорії кредиту можна звести до таких положень:

1.об'єктом кредиту визначається тимчасово вільний капітал у вигляді натуральних речових благ які можуть бути позичені одним економічним агентом іншому;

2.кредит розглядається як форма руху матеріальних благ, а тому роль кредиту зводиться до перерозподілу цих благ у суспільстві;

3.позичковий капітал співпадає з реальним капіталом;

4.банки виступають лише посередниками в кредиті, вони спочатку акумулюють вільні кошти, а потім розміщують їх у позику;

5.пасивні операції є первинними порівняно з активними.

Основоположниками натуралістичної теорії кредиту були класики політичної економії А. Сміт, Д. Рікардо, А. Тюрго, Дж. Міль [4].

А. Сміт і Д. Рікардо вважали, що об'єктом кредиту є не позичковий капітал, а капітал у його речовій формі [4].

На думку А. Сміта, банківські операції можуть сприяти розвитку виробничої діяльності в суспільстві не тим, що збільшують капітал, а перетворенням більшої частини існуючого капіталу в активний і продуктивний капітал, чого не було б при відсутності банку.[4]Д. Рікардо стверджував, що у звичайній банківській практиці допускається дуже багато зловживань [4].

Дж.М.Кейнс встановив залежність економічної активності і зайнятості від зниження позичкового проценту.

На думку Г.Маклеода кредит і гроші – це купівельна сила, а все, що має купівельну силу – це багатство. Погляди на кредит класиків політекономії згодом підтвердили такі відомі економісти, як Ж. Сей, А. Вагнер, А. Маршал, та інші [1].

Натуралістичний підхід у трактуванні суті і ролі кредиту мав не тільки теоретичне значення, а й помітно впливав на банківську і грошову політику.

Заслугою натуралістичної теорії було те, що її представники не просто визнавали зв'язок кредиту з процесами виробництва, а виходили з первинності виробництва і вторинності кредиту.Разом з тим натуралістичний підхід до визначення суті і ролі кредиту мав і певний недолік, А. Сміт і Д. Рікардо не змогли до кінця розкрити відмінності між позичковим і реальним капіталом. Проте, вказані недоліки натуралістичної теорії не можна розцінювати як помилки її основоположників [4].

Капіталотворча теорія кредиту.

Суть капіталотворчої теорії кредиту можна звести до таких основних положень:

1.кредит, як і гроші, безпосередньо являє собою капітал, багатство, тому розширення кредиту означає нагромадження капіталу;

2.банки - це не посередники в кредиті, а "фабрика кредиту", творці капіталу;

3.активні операції є первинними з пасивними.

Основоположником капіталотворчої теорії кредиту був англійський економіст Дж. Ло. Згідно його поглядів кредит не залежить від процесу відтворення, і йому належить важлива роль в розвитку економіки.

Висновок. У результаті аналізу кредитних теорій, а також досліджень наукових праць було сформульовано авторське визначення такої економічної категорії, як кредит суть якого полягає в визначення кредиту як економічних відносин.

Література:

1. Коклен Ш. О кредите и банках . СПб, 2017. С. 131.
2. Фінансовий словник-довідник . М.Я. Дем'яненко, Ю.Я. Лузан, П. Т. Саблук, В.М. Скупий та ін.; За ред. М.Я. Дем'яненка. К.: ІАЕ УААН, 2016. – 555 с
3. Закон України “Про банки і банківську діяльність” .Законодавчі і нормативні акти з банківської діяльності. 2017. № 1. С. 3 .47.
4. Сміт А., Михайловська І.М., Ларіонова К.Л Гроші та кредит. СПб, 2018. С. 327.

НАПРЯМКИ ТА ОСНОВНІ ІНСТРУМЕНТИ СПІВПРАЦІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

І.Р. Кравцова, Г.О. Кириленко,

студентки 3 та 1 курсів, Інститут бізнесу, економіки та інформаційних технологій,
Одеський національний політехнічний університет

Науковий керівник:
Кобальчинська Є.О.

*ст. викладач кафедри адміністративного менеджменту та проблем ринку
Одеський національний політехнічний університет, м. Одеса*

Основні засади взаємодії місцевих органів влади визначені в Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» (в ст. 43, 44, 49, 71, 73, 74, 76, 79) та Законі України «Про місцеві державні адміністрації» (в ст. 17, 18, 19, 21, 25, 28, 35, 44). Виходячи з потреби організації в Україні такої влади на місцях, яка здатна забезпечити необхідну єдність виконавчої влади та самостійність органів місцевого самоврядування, ці закони розмежовують повноваження місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування [1].

Спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст представляють обласні та районні ради, а вони, в свою чергу, делегують велику кількість власних повноважень обласним та районним державним адміністраціям (ст.44). У ст. 44 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» подаються 17 груп повноважень районних і обласних рад делегованих місцевим державним адміністраціям. Крім цих повноважень обласні ради делегують обласним адміністраціям ще 6 повноважень [2].

Оскільки місцеві державні адміністрації здійснюють повноваження, в яких відображаються спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст, то законодавство України містить певні гарантії належної реалізації ними делегованих повноважень.

Відповідно до Конституції України в обсягах і межах, передбачених ст.43 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», ст.14, 29, 34 Закону України «Про місцеві державні адміністрації» голови місцевих державних адміністрацій щорічно звітують перед відповідними обласними та районними радами про реалізацію делегованих повноважень [3].

Головними напрямками співпраці органу місцевого самоврядування із центральними органами виконавчої є:

- участь депутатів та керівників виконавчого органу Одеської міської ради в роботі колегій, нарад, семінарів, круглих столів, конференцій, які проводяться адміністрацією;
- участь керівників Одеської міської ради в сесіях, засіданнях президії, постійних комісій міської ради;
- спільна робота депутатів Одеської міської ради та керівників управлінь, відділів у підготовці проектів рішень, що вносяться на розгляд сесій, засідань президії, постійних комісій [4].

Основним інструментом, що забезпечує дієвість співпраці між органом місцевого самоврядування із центральними органами виконавчої є узгодження спільних дій. Це досягається координацією роботи по плануванню діяльності на місяць, квартал, півроку та рік, що дає можливість узгодити позиції гілок влади уже на початковій стадії. Співпраця міської ради та облдержадміністрацій передбачає спільне проведення засідань колегій облдержадміністрацій та президій міських рад, єдиних днів інформування, щотижневих нарад – семінарів виконавчих апаратів міських рад та облдержадміністрацій, де розглядаються актуальні питання сьогодення. Все це дає можливість скоординувати

роботу двох гілок влади на місцях та оперативно приймати рішення, від яких залежить розвиток міста.

Досвід багатьох областей України дає змогу виділити наступні організаційноправові форми координаційної взаємодії органів місцевої влади:

- утворення спеціальних органів на паритетних началах для реалізації спільних програм, здійснення конкретних дій в певних сферах життєдіяльності території;
- проведення координаційних нарад (семінарів) за участю керівників і посадових осіб місцевих органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування ;
- проведення спільних дій з комплексних питань і планування з розподілом обов'язків між учасниками їх реалізації;
- проведення спільних засідань колегій і президій та прийняття спільних розпоряджень головою відповідної місцевої державної адміністрації та головою обласної ради;
- складання аналітичних оглядів спільної діяльності органів місцевого управління з метою виявлення позитивного досвіду і його впровадження;
- існування спільних ЗМІ;
- спільне проведення масово – культурних заходів. Таким чином, тісна співпраця місцевих державних та самоврядних органів, як правило, приносить позитивні наслідки, в результаті яких органи державної влади забезпечують умови, необхідні для нормальної діяльності органів місцевого самоврядування, а самоврядні структури виконують чимало функцій державного характеру.

Загальна координація роботи міністерств, інших центральних органів державної виконавчої влади щодо контролю за здійсненням головами та очолюваними ними виконавчими комітетами сільських, селищних і міських Рад делегованих їм повноважень державної виконавчої влади покладалася на Кабінет Міністрів України.

Подальше вдосконалення взаємодії місцевих державних адміністрацій і органів місцевого самоврядування може здійснюватися шляхом:

- внесення змін у закони «Про місцеві державні адміністрації» і «Про місцеве самоврядування в Україні» з питань взаємодії цих органів, трансформації деяких делегованих повноважень органів місцевого самоврядування у власні (самоврядні);
- вирішення проблеми територіальної організації країни, реформування адміністративно-територіального устрою;
- судового урегулювання спорів і розбіжностей між місцевими управлінськими центрами.

Це сприятиме підвищенню ефективності взаємодії місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування в контексті здійснення адміністративної реформи.

Література:

1. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» Стаття 5. Система місцевого самоврядування. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua>
2. Регламент Одеської міської ради № 1-VII от 11.11.2015г. Режим доступу: <https://omr.gov.ua>
3. Розпорядження Одеського міського голови № 84 від 08.02.2019 р. «Про розподіл обов'язків між міським головою та членами виконавчого комітету Одеської міської ради». Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua>
4. Розпорядження Одеського міського голови №77–01р від 09.02.2012р. «Про затвердження Інструкції з діловодства у виконавчих органах Одеської міської ради». Режим доступу: <https://omr.gov.ua>

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ У СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

В.В. Лесько,

студентка 1 курсу, факультет Документальних комунікацій та менеджменту,
Рівненський державний гуманітарний університет

Науковий керівник:

Хижнякова Н.О.

к.е.н., доцент кафедри менеджменту

Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне

У сфері публічного управління, так само як і в управлінні підприємствами, економічний аналіз посідає важливе місце і дозволяє встановити можливості більш раціонального використання ресурсів та удосконалення діяльності.

Відповідно до об'єктів свого спрямування економічний аналіз у сфері публічного управління поділяється на два види:

- 1) аналіз діяльності суб'єктів публічного управління;
- 2) аналіз стану об'єктів публічного управління.

При цьому до суб'єктів публічного управління, тобто органів публічного управління та адміністрування, відповідно до вимог і можливостей працевлаштування випускників відповідної спеціальності можемо віднести центральні органи державної влади, місцеві органи державної влади, органи місцевого самоврядування, установи соціальної сфери, профспілкові організації, громадські організації, філії міжнародних організацій, політичні партії та їх регіональні осередки, відділи зв'язків з громадськістю підприємств.

Аналіз діяльності суб'єктів публічного управління, таким чином, являє собою аналіз діяльності окремих установ та організацій (або їх філій та осередків), які функціонують у сфері публічного управління. Відповідно, здійснення аналізу діяльності цих органів має охоплювати такі основні тематичні розділи:

1) аналіз доходів установи або організації, тобто визначення джерел доходів, обсягів фінансування, структури доходів відповідно до джерел, рівномірності надходження коштів;

2) аналіз видатків, тобто визначення основних статей видатків, загального обсягу видатків, структури видатків за статтями, збалансування обсягів доходів і видатків;

3) аналіз персоналу установи або організації, тобто визначення наявності персоналу, аналіз його структури, професійно-кваліфікаційного рівня, руху і плинності, використання робочого часу та оплати праці;

4) аналіз основних засобів і технічного забезпечення, тобто аналіз наявності будівель, транспортних засобів, меблів, інвентарю та оргтехніки, забезпеченості ними, їх руху і стану;

5) аналіз матеріального забезпечення, тобто наявності та використання пально-мастильних матеріалів, запасних частин, канцелярських товарів, спецодягу та взуття, допоміжних матеріалів;

6) аналіз фінансового стану установи, тобто обсягу та структури її майна, забезпеченості фінансовими ресурсами, фінансової стійкості і платоспроможності.

Значна частина установ та організацій, які функціонують у сфері публічного управління, є бюджетними. Фінансування видатків бюджетних установ здійснюється за рахунок видатків відповідних бюджетів шляхом виділення коштів на утримання закладів,

установ і організацій, виконання певних програм і реалізацію певних заходів на підставі спеціального фінансового документа – кошторису [1, с. 489].

Сфера бюджетних установ є різноманітною за функціональними ознаками. Бюджетні установи, які працюють у публічній сфері, можна поділити на такі групи:

- 1) установи, які виконують законодавчі функції;
- 2) установи виконавчої влади: міністерства та відомства;
- 3) установи, які здійснюють функції охорони та контролю: фінансові органи, органи казначейства, фіскальна служба, митна служба, армія, органи поліції, судові органи, органи прокуратури тощо;
- 4) установи соціально-культурного комплексу – установи освіти всіх рівнів, медичні заклади, дитячі виховні заклади, установи культури, бібліотеки, наукові організації, соціальні фонди та служби, а також інші бюджетні установи.

Таким чином, аналіз діяльності суб'єктів публічного управління спрямований на те, щоб оцінити безпосереднє функціонування установи, забезпеченість її всіма видами ресурсів і готовність до здійснення функцій публічного управління та адміністрування.

До об'єктів публічного управління можемо віднести національну економіку в цілому, окремі види економічної діяльності (галузі економіки), території та територіальні громади, політичну систему, членів профспілок, клієнтів та потенційних клієнтів, громадянське суспільство та його складові, окремі події та явища у сфері публічного управління.

Аналіз стану перелічених об'єктів дозволяє оцінити якість публічного управління як владного впливу на життєздатність людей з боку органів державної влади, місцевого самоврядування, громадських організацій та інших суб'єктів шляхом застосування сукупності методів (економічних, адміністративних, інформаційно-психологічних та ін.) [2, с. 17], а також ступінь досягнення цілей суспільного розвитку.

Здійснення аналізу стану кожного з об'єктів публічного управління має свою специфіку. Дуже актуальним є здійснення аналізу стану соціально-економічного розвитку територій у зв'язку з децентралізацією влади і формуванням об'єднаних територіальних громад. Аналіз стану соціально-економічного розвитку територій в загальному передбачає:

- 1) аналіз соціального розвитку території, тобто демографічної ситуації, у тому числі чисельності і структури населення, народжуваності, смертності, міграції, урбанізації, а також соціального забезпечення населення;
- 2) аналіз економічного розвитку, включаючи загальні макроекономічні показники, бюджетне фінансування, рівень цін, попит і пропозицію товарів, структуру економіки певної території, розвиток окремих видів економічної діяльності, які є визначальними для регіону, а також розвиток транспортної і торгової мережі;
- 3) аналіз екологічної ситуації, тобто впливу економічного розвитку на довкілля і впливу стану довкілля та природних ресурсів на здоров'я населення та економічний розвиток [3, с. 106].

Література:

1. Пасічник Ю.В. Бюджетна система / Ю.В. Пасічник.–К.: Знання-Прес, 2006. – 607 с.
2. Кошелева Л. Основні теоретичні підходи до визначення публічного адміністрування / Л. Кошелева // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2018. – Вип. 2(37). – С. 13-19.
3. Хижнякова Н.О. Відображення екологічних аспектів у стратегії розвитку територіальної громади / Н.О. Хижнякова // Економічний форум: науковий журнал. – 2018. – №1. – С. 106-111.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ КРЕДИТНО - ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ

А.В. Мельник,

студентка 2 курсу, Інженерно-економічний факультет,
Одеський державний аграрний університет

Науковий керівник:

Петренко О.П.

к.е.н., доцент

Одеський державний аграрний університет, м.Одеса

Стабільність національної економіки вимагає функціонування ефективного ринку фінансових послуг, ключовим завданням якого є об'єднання різних форм мобілізації, акумуляції та перерозподілу тимчасово вільних фінансових ресурсів в сферу інвестиційної діяльності. Зазначене реалізується через його учасників – фінансових посередників, яких у науковій літературі прийнято поділяти на банківські та небанківські фінансові установи. Сьогодні одним з основних напрямів розвитку фінансового посередництва є забезпечення ефективного функціонування саме небанківських (парабанківських) фінансово - кредитних установ, зокрема ломбардів, кредитних спілок, недержавних пенсійних фондів, фінансових та страхових компаній, інших кредитних установ [1,с.382].

Небанківські фінансові посередники – об'єктивна необхідність для ефективного функціонування ринкової економіки. Вони не тільки є потужними конкурентами банків за вільні грошові капітали, що само по собі має позитивне значення, а й надають економічним суб'єктам такі фінансові послуги, виконання яких не вигідно або законодавчо заборонено банкам. Функціонування небанківських фінансових установ є повинно стати важливим джерелом розвитку реального сектора економіки, забезпечуючи тісний зв'язок між суб'єктами господарювання, населенням і небанківськими фінансовими установами.

В Україні становлення небанківських фінансово-кредитних установ відбувається занадто повільно і ніяк не відповідає їх ролі у функціональній сучасній ринковій економіці. Йдеться про наявність актуальних проблем, без розв'язання яких не можуть бути створені й ефективно функціонувати потужні ланки – небанківські кредитні установи та здійснювати свій вагомий вплив у розвиток вітчизняної економіки. Йдеться про необхідність як найскорішого розв'язання таких проблем:

– по-перше, дуже недосконале правове поле, в межах якого функціонують ці установи. До теперішнього часу відсутні нормативні акти, щодо прямого впливу, спрямовані на регламентування дії тієї чи іншої ланки складових небанківських фінансово-кредитних установ;

– по-друге, наявність дуже великого рівня недовіри населення до дії всіх складових небанківських фінансово-кредитних установ;

– по-третє, діяльність небанківських фінансово-кредитних установ не належним чином і неефективно контролюється державою, що призводить до зростання рівня ризику стосовно всіх суб'єктів, пов'язаних із діяльністю небанківських фінансово - кредитних установ, і, в першу чергу, максимізує ризик щодо головного суб'єкта – агента-інвестора [2,с.122].

Ступінь розвитку ринку фінансових послуг обумовлюється кількістю та якістю фінансових установ, а також різноманітністю фінансових послуг, які вони можуть запропонувати. Аналізуючи діяльність небанківських фінансово-кредитних установ в Україні, слід відмітити, що за підсумком 2017 року загальна кількість функціонуючих

страхових компаній склала 294, серед яких 33 СК «life» та 261 СК «non-life». Кількість компаній на страховому ринку України тривалий час демонструє тенденцію до зменшення, за 2017 рік у порівнянні з попереднім вона скоротилася на 16 СК. Обсяг валових страхових премій, отриманих страховиками і перестраховиками протягом 2017 року склав 43,43 млрд. грн., що на 26,35% перевищує аналогічний показник за 2016 рік.

У Державному реєстрі фінансових установ налічувалось 378 кредитних установ. З початку 2017 року кількість кредитних установ зменшилася на 84 одиниці або 18%. Обсяг кредитного портфеля кредитних спілок станом на початок 2018 р. перевищував обсяг залучених депозитних внесків більш ніж вдвічі. Так, за підсумком 2017 року сума кредитів, наданих членам кредитних спілок, відповідала 1,90 млрд. грн., водночас збільшившись на 5,7% у порівнянні з попереднім роком. Середній розмір кредиту на одного члена кредитної спілки, який має кредит, відповідав 14,1 тис. грн. (12,1 тис. грн. за результатом 2016 року).

В Україні існувало 193 юридичних осіб – лізингодавців; до Державного реєстру фінансових установ станом на 01.01.2018 р. було внесено інформацію про 280 фінансових компаній, що надають послуги фінансового лізингу. В цілому, за результатом 2017 року фінансовими компаніями та юридичними особами, які не мають статусу фінансових установ, але можуть згідно із законодавством надавати фінансові послуги, було укладено 7 752 договори фінансового лізингу на суму 12,968 млрд. грн. Сукупна вартість об'єктів лізингу, що є предметом укладених договорів, відповідає 10,42 млрд. грн.

Ринок послуг факторингу характеризується 492 фінансовою компанією, які мають право надавати послуги факторингу. Протягом 2017 року фінансові компанії уклали 29 048 договорів факторингу на загальну суму 31,36 млрд. грн., виконали 27 669 договорів на суму 53,06 млрд. грн. Чинними на кінець 2017 року залишалось 26 465 договорів факторингу.

Щодо ринку послуг ломбардів, слід відмітити, що станом на 01.01.2018 р. зафіксовано 415 ломбардів, що на 41 менше, ніж за підсумком 2016 року (456 установ). Середньозважена річна процентна ставка за фінансовими кредитами ломбардів за 2017 рік становила 189,3% (197,7% станом на 01.01.2017 р.).

Ринок недержавного пенсійного забезпечення налічує 64 недержавних пенсійних фондів та 22 адміністратори НПФ. Кількість учасників НПФ становила 840,8 тис. осіб (станом на 01.01.2017 р. – 834,0 тис. осіб). Обсяг пенсійних виплат за 2017 р. (одноразові та на визначений строк) склав 696,3 млн. грн., що на 10,5% перевищує результат 2016 року. Сума одноразових виплат збільшилась на 1,3%, пенсійних виплат на визначений строк – на 45,9% [3].

Література:

1. Осадчий Є.С. Особливості діяльності фінансово-кредитних установ в Україні / Є.С. Осадчий// Економіка і суспільство.- 2016.-№5.- С.382
2. Швець В.Я. Гроші та кредит: навч. посіб. / В. Я. Швець, Н. Ф. Єфремова, О. І. Чі-чкань ; Дніпродзерж. держ. техн. ун-т (ДДТУ). - Дніпродзержинськ : ДДТУ, 2015. - 301 с.
3. Рюрік: національне рейтингове агентство. Ринок небанківських фінансових послуг - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rurik.com.ua/our-research/branch-reviews/1191>
4. Гнатів В. А. Проблеми та перспективи розвитку небанківських фінансових установ в Україні- [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://libfor.com/index.php?newsid=3400>

СТВОРЕННЯ ТРАНСКОРДОННИХ МОРСЬКИХ ТРАНСПОРТНИХ КЛАСТЕРІВ В УКРАЇНІ В УМОВАХ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

Х.В. Непомняца,

студентка 3 курсу, Інститут права, економіки та міжнародних відносин,
Міжнародний гуманітарний університет

Науковий керівник:

Кобилянська А.В.

к.е.н., доцент кафедри менеджменту

Міжнародний гуманітарний університет, м.Одеса

Термін „морський кластер” („maritime clusters”) означає групу фірм, науково-дослідних інститутів та навчальних організацій (університетів, спеціалізованих шкіл тощо), що іноді користуються підтримкою національних чи місцевих владних структур, які співпрацюють із метою впровадження технічних нововведень для поліпшення діяльності морської галузі..

Морський транскордонний кластер має охоплювати компанії різноманітних морських секторів. Так, наприклад, морський кластер Констанца(Румунія) поєднує: рибальство, суднобудування, вантажні та пасажирські морські перевезення, виробництво суднового та портового обладнання, будівництво гідротехнічних берегових споруд, отримання „чистих” видів енергії, офшорні конструкції, інформаційні технології, морський туризм. Науково-дослідні інститути різних профілів у Констанці в рамках морського кластера займаються морською біологією та екологією, офшорними технологіями видобутку нафти та газу, океанографією, гідрографією, технологіями суднобудування, логістикою. А освітні організації різного профілю обслуговують потреби морської індустрії [1, с.55-56].

Функціонування логістичної мережі в рамках транскордонного морського кластера забезпечить оптимальну організацію підприємств транспортного та виробничого комплексу на територіальній основі. Як результат фундаментальних змін унаслідок розвитку світової економіки, технологій та суспільства, сфера економічної активності портів вийшла за територіальні кордони та перенесена на допоміжні об'єкти за їх межами у відповідності до вимог системи комплексних поставок. Такий підхід веде до формування портових логістичних мереж, які охоплюють різноманітні транспортні вузли (наприклад, спеціалізовані порти, термінали, складські та виробничі потужності, промислові об'єкти), діяльність яких залежить від вантажної роботи великих портів.

Україна має найбільшу кількість морських портів серед усіх країн на Чорному та Азовському морях: 19 морських торгових портів, 3 морських рибних порти (на даний момент здійснюють обробку схожої номенклатури вантажів із морськими торговими портами) та багато вантажних терміналів. У 2005 р. морськими портами України було оброблено близько 150 млн. т вантажу, що вивело їх на другу позицію серед країн Чорного моря, поступившись лише російським портам. Крім того, спостерігається стале зростання обороту контейнерів при переважаючій кількості одиниць в Одеському та Іллічівському портах. Але на сьогоднішній день, за оцінками експертів, в українських портах виявлено недостатній рівень координації політики та стратегічного планування. Координація портів може бути досягнута шляхом оптимального врахування комерційних бізнес-планів та стратегій розвитку держави у цілому. Через те що впровадження даної стратегії в розподілі задач між елементами портової галузі зачіпає комерційну діяльність окремих незалежних підприємств, оптимальне функціонування мережі залежатиме від

ефективності співробітництва та застосування компромісних взаємовигідних комерційних сценаріїв, що досягається в рамках функціонування транскордонного морського кластера. Потенціал українських портів при інтеграції у регіональну логістичну мережу полягає перш за все у переході від пункту з перевалки вантажу до спеціалізованої діяльності на рівні логістичного вузла, беручи до уваги можливість формування регіональної портової мережі. Першим кроком створення мережі має стати усунення інфраструктурних та організаційних бар'єрів у портах Чорного моря. Для визначення оптимальних функцій вузла в системі чорноморської логістичної портової мережі в кожному порту необхідне введення цільової спеціалізації, яка б відповідала загальній стратегії розвитку портового комплексу. Портам слід визначити ключові напрями діяльності, при здійсненні яких вони можуть отримати значні порівняльні переваги.

Співробітництво з іншими вузловими терміналами необхідно здійснювати з метою розміщення другорядних напрямів діяльності порту. Ці заходи обумовлюють необхідність вирішення ряду питань, пов'язаних зі станом технічних системних елементів (портів, контрактів із суднохідними компаніями, терміналів, доступу до терміналів), технологічних елементів (ефективності обробки вантажів та рівня обслуговування), організаційних елементів (співробітництво в обслуговуванні перевезень) та нормативно-правової бази (загальне правове середовище, регулюючі документи тощо) [2, с.88-90]. Комплекс українських портів як логістичних центрів стане для регіональної логістичної мережі модулем, що забезпечує ефективний вихід на континентальні транспортні маршрути, оптимізацію транспортних витрат, мінімізацію строків транспортування та сприятиме посиленню конкурентоспроможності України на ринку міжнародних морських перевезень, підвищенню рівня інтегральної конкурентоспроможності приморських регіонів та подальшому економічному зростанню в регіоні Чорного моря. Крім того, участь вітчизняних підприємств у транскордонному морському кластері розширить їх можливості щодо виходу на європейський ринок, забезпечить доступ до спільних інформаційних баз даних, науково-дослідних розробок та технологій.

Упровадження кластерної моделі транскордонного співробітництва в Чорноморському регіоні, спрямованої на підвищення конкурентоспроможності приморських регіонів, також є перспективним для України в контексті реалізації її інтеграційних намірів щодо європейських структур. Проте слід зазначити, що на сьогодні в Україні відсутня загальнодержавна стратегія підвищення конкурентоспроможності регіонів України, у тому числі приморських; немає спільних із країнами ЄС заходів щодо зміцнення конкурентоспроможності і забезпечення соціально-економічного розвитку прикордонних, зокрема приморських, регіонів у Плані дій Україна – ЄС; окрім того, прийняті нормативно-правові акти не відповідають існуючим критеріям ЄС у сфері регіональної політики (наприклад, щодо віднесення регіонів до депресивних, порядку державного фінансового стимулювання розвитку регіонів тощо). У вітчизняному портовому середовищі в ходу чимало міфів про румунський порт Констанца, вважає глава дослідницького центру BlackSeaTrans Костянтин Ільницький. Про нього часто говорять не тільки як про найбільшому і швидкозростаючому в регіоні, але і як про серйозний конкурент для українських гаваней в боротьбі за транзит.

Література:

1. Шевченко М. Концепция морских кластеров // Порты Украины. – 2006. – №6. – С. 55-56.
2. Бот М. Порты Украины в региональной сети логистических центров: задачи и перспективы // Альманах международного экспедитора. – 2007. – №1. – С. 88-90.

ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРОБЛЕМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

І.В. Ніколаєнко,

студентка 1 курсу, Інститут бізнесу, економіки та інформаційних технологій,
Одеський національний політехнічний університет

Науковий керівник:

Добрянська Н.А.

*д.е.н., професор кафедри адміністративного менеджменту та проблем ринку
Одеський національний політехнічний університет, м.Одеса*

Місцеве самоврядування як засада конституційного ладу виступає одним із найважливіших принципів організації і функціонування влади в суспільстві й державі та є необхідним атрибутом будь-якого демократичного ладу[1].

Місцеве самоврядування в Україні — право територіальної громади — жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста — самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України[1].

Первинним суб'єктом місцевого самоврядування, основним носієм його функцій і повноважень є територіальна громада села, селища, міста[2].

Конституція України і закони про місцеві державні адміністрації і про місцеве самоврядування в Україні дають можливість виробити ефективний правовий механізм розмежування функцій і повноважень цих адміністрацій та органів самоврядування. Як відомо, донедавна у розмежуванні функцій і повноважень органів влади на місцях головну роль відігравала політична практика, яка складалася на базі фактичного розмежування цих функцій і повноважень[3].

Матеріальною і фінансовою основою місцевого самоврядування є рухоме і нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, інші кошти, земля, природні ресурси, що є у власності територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах, а також об'єкти їхньої спільної власності, що перебувають в управлінні районних і обласних рад[2].

Принципи місцевого самоврядування — це природньо обумовлені корені початки та ідеї які знаходяться у фундаменті організації та діяльності населення, формування ними органів, самостійно здійснюючих управління справами[1].

Місцеве самоврядування в Україні здійснюється на принципах:

- 1)народовладдя;
- 2) законності;
- 3)гласності;
- 4)колегіальності;
- 5)поєднання місцевих і державних інтересів;
- 6)виборності[1].

Проблеми місцевого самоврядування починаються із конституційного законодавства. Якщо порівняти два закони «Про місцеве самоврядування України» і «Про місцеві державні адміністрації», то можна виявити спільність об'єктів регулювання органів місцевого самоврядування і місцевих державних адміністрацій. Але при цьому виникає таке явище як конкуренція компетенції, яке по суті виявляється у тому, що на врегулювання одних і тих же відносин претендують кілька структурних органів, протилежних по змісту їх призначення[4].

Проблеми місцевого самоврядування:

- 1)Проблема надання якісних послуг;

- 2) Проблема забезпечення мешканців відповідною інфраструктурою;
- 3) Проблема забезпечення соціальними послугами;
- 4) Проблема децентралізації;
- 5) Проблема розподілу повноважень між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади;
- 6) Проблема низької кваліфікації службовців місцевого самоврядування[4].

Отже, всі принципи, функції місцевого самоврядування передбачені Конституцією України, законом про місцеве самоврядування. Головний у місцевому самоврядуванні має право приймати рішення, які б приносили користь громадянам. На місцеве самоврядування має право кожна територіальна громада. Проблеми місцевого самоврядування на тій чи іншій території відрізняються, на якійсь території їх більше, на якійсь менше, але не буває так щоб не було проблем. Одною з найголовніших проблем місцевого самоврядування є проблема децентралізації. І прийти до рішення цієї проблеми дуже складно. На принципах місцевого самоврядування формуються всі місцеві органи влади. Конституцією України передбачається розділення функцій на певні категорії для певних органів влади. Територіальна громада, яка проживає в певній місцевості має право вирішувати питання місцевого значення. Вона є основним виконавцем функцій та повноважень. Місцеве самоврядування виступає найважливіших елементів будь-якої демократії. І місцеве самоврядування це найяскравіший спосіб вираження людиною своєї думки.

Література:

1. Закон України “Про місцеве самоврядування в Україні” від 21.05.97 – Нормативні Акти України – К.: 1999
2. Конституція України. Вид. "Право". – К., 1996.
3. Актуальні проблеми державного управління та місцевого самоврядування : матеріали наук.-практ. конф. за результатами стажування слухачів спеціальності «Державне управління» / за заг. ред. Є.І. Бородіна. – Д.:ДРІДУ НАДУ, 2011.
4. Історія та практика державного управління і місцевого самоврядування в Україні: навч. посіб. / Чорномор. держ. ун-т ім. Петра Могили ; за заг. ред. канд. техн. наук, доц., держ. службовця I рангу В. М. Ємельянова. - Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2012 .

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

К.І. Скрипник,

студентка 1 курсу, Інститут бізнесу, економіки та інформаційних технологій,
Одеський національний політехнічний університет

Науковий керівник:

Добрянська Н.А.

*д.е.н., професор кафедри адміністративного менеджменту та проблем ринку
Одеський національний політехнічний університет, м.Одеса*

Сьогодні Україна значно відстає у своєму економічному розвитку від більшості розвинутих країн. Всесвітній економічний форум у щорічній доповіді з глобальної конкурентоспроможності країн у 2011–2012 роки (The Global Competitiveness Report 2011–2012) зазначив, що положення України за рік покращилося, але вона усе ще залишається в другій частині (на 82 місці) рейтингу, який враховує стан справ у 142 країнах світу.

Система державного управління України за роки незалежності засвідчила свою низьку ефективність та неспроможність протистояти не тільки зовнішнім загрозам, а й навіть внутрішнім викликам [1]. Утворилась гібридна (змішана) система державного управління, суттєвими недоліками якої є відсутність єдності, цілісності, послідовності у діяльності органів влади різних рівнів. Не до кінця вдалося вирішити і проблему відкритості та професіоналізму державної служби. Актуальними залишаються питання про співвідношення кількісних та якісних критеріїв в оцінці державної діяльності. До основних проблем державного управління сьогодні належать її певна закритість для соціуму, некомплексне правове регулювання, поширеність в діяльності апарату таких антисоціальних явищ, як тяганина, бюрократизм, відчуження від людей, корупція тощо, що породжує інтегральну проблему – недостатню ефективність діяльності державної влади та її апарату [2, с. 12]. А новий закон про державну службу [4], термін введення у дію якого перенесено ще на рік, не має навіть згадки про участь громадськості в оцінці якості та удосконаленні державної служби. Крім того, за відсутності в державі у цілому продуманої, побудованої на обґрунтованому прогнозі кадрової політики, законодавці взагалі не згадують про резерв кадрів та роботу з ним, мабуть знов сподіваючись на закордонну допомогу і в цьому питанні.

Політична мережа визначається системою державних і недержавних утворень у певній сфері політики, які взаємодіють між собою на основі ресурсної залежності з метою досягнення загальної згоди щодо політичного питання, яке цікавить усіх, використовуючи при цьому формальні та неформальні норми [5]. Для мережевих структур необхідне особливе, спеціалізоване знання, пов'язане з передачею інформації, чому сприяє розширення і вдосконалення інформаційно-комунікативних технологій.

Одним із перспективних орієнтирів стратегії трансформації публічного управління залишається кластерний підхід до організації соціально-економічного розвитку. За визначенням всесвітньо відомого економіста М. Портера, кластер – це галузеве, територіальне та добровільне об'єднання підприємницьких структур, які тісно співпрацюють із науковими (освітніми) установами, громадськими організаціями та органами місцевої влади з метою підвищення конкурентноздатності власної продукції і сприяння економічному розвитку регіону [3]. Кластерна організація економічного розвитку в багатьох країнах стає домінантною і підтверджує свою ефективність саме на регіональному рівні.

Специфічною рисою соціального управління на сучасному етапі державотворення є поєднання управління та самоорганізаційних процесів на базі врахування синергетичних властивостей об'єктів публічного управління.

Розвиток державно-управлінської системи у напрямі забезпечення її ефективності та результативності в умовах сучасної трансформації можливий за умови таких властивостей системи, як адаптивність, комунікативність, нелінійність, самоактивність, проактивність (усвідомлення своїх глибинних цінностей та цілей і дій згідно зі своїми життєвими принципами, незалежно від умов та обставин). Найбільш продуктивним стає раціональне поєднання вертикальних і горизонтальних зв'язків на всіх рівнях державного управління, стимулювання самоорганізації соціальних суб'єктів в різних сферах суспільного життя.

Отже, на сьогоднішній день, Україна значно відстає в розвитку від інших європейських держав. Основними причинами цього являються відсутність єдності, цілісності, послідовності у діяльності органів державної влади. Також основними проблемами та причинами відсталості розвитку української держави є певна закритість для соціуму, некомплексне правове регулювання, поширеність в діяльності апарату деяких антисоціальних явищ, таких як тяганина, бюрократизм, відчуження від людей, корупція тощо.

Таким чином, перед українською політичною та економічною елітою постає завдання відмови від зміни неоліберальної стратегії реформування на стратегію соціальної і політичної солідарності, співробітництва, пошуку оптимального балансу державних, суспільних та приватних інтересів. А для реалізації нових парадигм державного управління українське суспільство потребує цілеспрямованого формування громадської думки щодо легітимації державної влади як головної передумови ефективного запровадження реформ.

Література:

1. Будник М. А. Трансформація системи державного управління України в умовах суспільно-політичних змін (регіональний аспект) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з держ. упр. : спец. 25.00.02 «Механізми державного управління» / М. А. Будник; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – Київ, 2011. – 21 с.
2. Буравлев Ю. М. Проблемы реформирования и управления системой государственной службы в Украине // Государство и право. – М.: Наука, 2010 № 7 С. 10–18.
3. Галанець В. В. Реформування державного управління шляхом кластеризації / Модернізація системи державного управління: теорія та практика : матеріали наук.-практ. конф. за між нар. участю, 20 квітня 2012 р. /За наук. ред. чл.-кор. НАН України В. С. Загорського, доц. А. В. Ліпенцева у 2 ч.: Ч. 1. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2012. – С. 34–38.
4. Про державну службу: Закон України від 17.11.2011 № 4050-VI.
5. Сергеев В. С. Політичні мережі як форма взаємодії держави та громадянського суспільства (теоретико-методологічний аналіз) // Автореферат дис... доктора політичних наук: 23.00.01. Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара. – Дніпропетровськ, 2012. – 36 с.

РОЗВИТОК РИНКОВИХ ВІДНОСИН В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ В УКРАЇНІ

К.А. Сотник,

студентка 3 курсу, Інститут права, економіки та міжнародних відносин,
Міжнародний гуманітарний університет

Науковий керівник:

Кобилянська А.В.

к.е.н., доцент кафедри менеджменту

Міжнародний гуманітарний університет, м.Одеса

Значні трансформаційні процеси, які активізувалися в Україні з моменту отримання незалежності знайшли відображення і в українському селі та привели до започаткування ринкових відносин у сільському господарстві. Поступово значна кількість селян включилася в цій відносини та стала займатися підприємницькою діяльністю. Сучасна статистика свідчить про те, що більше 60% продукції на внутрішньому ринку отримано від сільських виробників, які таким чином гарантують продовольчу безпеку України. Зрозуміло, що розвиток ринкових відносин на селі не був безхмарним: він пройшов низку етапів і при цьому сьогодні не може вважатися завершеним, оскільки земля (як головний ресурс сільськогосподарських виробників) до сих пір не стала повноцінним об'єктом цих відносин.

В сільському господарстві спостерігається сильна взаємозалежність економічних і природно-кліматичних умов виробництва, що впливає на його кінцеві результати: галузеву структуру сільськогосподарського виробництва, обсяг, якість і витрати на одиницю продукції, отриманий дохід і рентабельність. Ці фактори в значній мірі і визначали розвиток ринкових відносин на селі. З 1991 р. розвиток сільського господарства йшов шляхом лібералізації цінової політики і надання все більшої самостійності аграрним підприємствам у здійсненні господарської діяльності [5, с. 155]. В цілому реформа аграрна реформа охопила декілька основних напрямів: реорганізація колгоспів і радгоспів на основі приватизації їхнього майна; пов'язана з цією реорганізацією земельна реформа; приватизація підприємств АПК; створення ринкового механізму господарювання.

На протязі реалізації економічної реформи в сільському господарстві було прийнято понад 100 різних нормативно-правових актів для аграрних перетворень. Було проведено роздержавлення, приватизацію майна, землі і нерухомості, розпаювання землі. При цьому держава підтримувала, в першу чергу, великий бізнес в сільській місцевості та не приділяла належної уваги дрібному бізнесу. Реформування земельних відносин призвело до суттєвих соціально-економічних змін на селі - створення нових різнотипних суб'єктів господарювання в сільському господарстві і економічної основи для активізації їх діяльності [1, с. 312].

На початковому етапі спостерігалася руйнація цілісності та збалансованості АПК, технологічних, економічних, організаційних зв'язків між окремими підприємствами та цілими підгалузями. Низка підприємств харчової та переробної промисловості залишилися без сировини та були змушені скоротити або припинити виробництво.

Реформування в колгоспах та радгоспах відбувалося фрагментарно. Були відсутні відповідні економічні умови для ефективного функціонування господарств. Сільськогосподарська техніка була занедбана та приватизована з порушеннями. Сільськогосподарські підприємства були позбавлені можливості вести ефективне сільськогосподарське виробництво.

До кінця XX століття відбулося прискорення земельної реформи. Було завершено паювання земель, її безоплатна приватизація. Ці процеси проходили дуже складно, але з

цього періоду відбувається реформування колективних підприємств в суб'єктів господарювання, функціонуючих, в першу чергу на приватній формі власності. Водночас на сьогодні так і відсутня єдність вчених щодо необхідності відкриття ринку землі в Україні, Хоча на думку І.В. Карпової, до якої ми долучаємося, запровадження реального ринку земель сільськогосподарського призначення сприятиме розвитку конкуренції та підприємництва в сільськогосподарському виробництві, створенню умов для формування ефективного власника, забезпеченню соціальної справедливості на селі [3, с. 667].

Особливого розвитку на сьогодні набули фермерські господарства. Кількість їх постійно зростає. Водночас, на думку Н. М. Онищенко, на сьогодні проблемним є організаційно-правова форма юридичної особи, в якій створюється фермерське господарство, повноваження його органів управління, права його членів та низка інших аспектів вимагають законодавчого поліпшення [4, с. 144].

В останні роки в Україні спостерігаються процеси агрохолдингізації. Під нею В.Д. Залізко розуміє створення агрохолдингів шляхом поглинання дрібних і середніх сільськогосподарських підприємств [2, с. 72]. З однієї сторони ці процеси дають змогу вітчизняним сільськогосподарським виробникам вийти на світові ринки, з іншої – дрібне господарство не може конкурувати з агрохолдингом. На сьогодні в Україні низка агрохолдингів володіють землями площею більше від 180 до 530 тис. га кожен. 10 найбільших агрохолдингів в Україні обробляють майже 3 млн. га сільськогосподарських земель, аналогічну прощу обробляє решта 90 [2, с. 74].

У найбільш розвинених країнах в даний час відбувається формування так званої постіндустріальної економіки, в якій сфера матеріального виробництва займає все меншу частку в ВВП. Наслідком є зменшення частки постійного капіталу в економіці в цілому, при її випереджальному зростанні в сфері матеріального виробництва. Для сільського господарства це означає, що кожен новий крок, спрямований на підвищення продуктивності праці та конкурентоспроможності, вимагає непропорційно великих вкладень капіталу. Тобто, для забезпечення режиму «розширеного відтворення» в сільському господарстві необхідно підтримувати вищий рівень рентабельності виробництва, ніж в середньому по економіці. При цьому сума амортизаційних відрахувань повинна перевищувати балансову вартість устаткування, оскільки ціна на кожне нове покоління техніки стає істотно вище попереднього.

Узагальнюючи, можна зробити висновок, що розвиток ринкових відносин в сільському господарстві України не можна вважати завершеним. На сьогодні відбувається процес посилення конкуренції, який знаходить своє відображення в розвитку агрохолдингів, поглинанні слабких суб'єктів господарювання, виходом на зовнішні ринки.

Література:

1. Федоренко Я. А. Вплив державної підтримки сільського господарства на формування ринкових відносин у селі в кінці ХХ – на початку ХХІ століття / Я. А. Федоренко // Грані. - 2015. - № 4. - С. 154-157.

2. Економічна теорія: Політекономія: Підручник/ За ред. В.Д. Базилевича. - 7-ме вид., стер. - К.: Знання-Прес, 2004. – 678 с.

3. Карпова І.В. Ринок землі в Україні як чинник розвитку іпотечного кредитування аграрного сектору економіки / І.В. Карпова // Молодий вчений. – 2017. - №3. – С. 664-667.

4. Онищенко Н. М. Тенденції та перспективи розвитку законодавства України про фермерські господарства / Н. М. Онищенко // Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права. - 2004. - № 1-2. - С. 139-144.

5. Залізко В.Д. Вплив агрохолдингізації сільськогосподарських підприємств на соціально-економічний розвиток сільських територій / В.Д. Залізко // Економіка України. – 2013. – №6. – С. 71-78.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В ДЕРЕВООБРОБНІЙ ПРОМИСЛОВОСТІ

А.О. Хільчук,

студентка 4 курсу, Факультет документальних комунікацій та менеджменту,
Рівненський державний гуманітарний університет

Науковий керівник:

Орлов О.Г.

викладач

Рівненський державний гуманітарний університет, м.Рівне

На сьогодні деревообробна промисловість України є перспективною експортоорієнтованою галуззю, від розвитку якої залежить створення нових робочих місць, наповнення бюджету, зростання конкурентоспроможності регіонів.

Галузь має значний потенціал у виробництві енергозберігаючої продукції, попит на яку має стійку тенденцію до зростання, що визнано Міжнародними організаціями: ООН, UNCTAD, OECD, UNESCAP тощо. Розвиток цієї галузі дозволить українському виробнику вийти на зовнішні ринки, зокрема європейські, та інтегруватись до глобальних ланцюгів створення доданої вартості.

Аналіз останніх наукових досліджень з проблематики розвитку деревообробної промисловості займалися такі вчені, як Л.В. Дейнеко [1], О.О. Пінчевської [2], Я.В. Коваля [3], В.С. Бондара, В.І. Пили, О.І. Шабля та ін.

Щоб закріпити позитивну динаміку розвитку експорту в деревообробній промисловості та підтримати її подальше економічне зростання необхідно впровадити кращі практики ЄС в сфері торговельної політики, які не суперечать правилам СОТ та одночасно забезпечують захист національного виробника.

Україні як члену СОТ необхідно скористатися досвідом розвинутих країн щодо стимулювання розвитку експортоорієнтованого виробництва. Це допоможе сформувати відповідне інституційне середовище та дієву систему інструментів торговельної політики. Зазначимо, що низкою угод СОТ передбачено захист внутрішнього ринку.

Застосування захисних заходів створить умови для ефективного імпортозаміщення на відповідних товарних ринках та покращить торговельний баланс України.

Заходи щодо захисту внутрішнього ринку встановлюються і реалізуються за допомогою тарифних і нетарифних заходів регулювання зовнішньоторговельної діяльності.

До заходів технічного регулювання в сфері торгівлі продукцією з деревини можна віднести такі форми:

1.Обов'язковість впровадження електронних систем контролю руху та відстеження походження деревини у країнах Європи, що є втіленням сучасних організаційних рішень в лісопереробному секторі задля підвищення економічної ефективності діяльності компаній та забезпечення прозорості ведення бізнесу.

2.Системи сертифікації сировини.

Дія систем сертифікації, які можна систематизувати за ознакою регуляторного впливу держави.

•державна обов'язкова (сформована і реалізується державними органами влади для контролю переважно за лісовими ресурсами державної власності);

•добровільна (розробляється і запроваджується соціально і екологічно відповідальними лісовими та лісопромисловими компаніями або їх об'єднаннями);

- незалежна добровільна (запроваджена міжнародними чи національними схемами лісової сертифікації або органами сертифікації, які пропонують різноманітні програми верифікації);

- комбінована (побудована на використанні кількох попередніх систем).

Першочергово державне управління повинне спрямовуватись на такі дії:

1. Комплекс заходів для покращення торгово-економічного співробітництва, включаючи впровадження європейських норм митного законодавства в сфері спрощення торгових бар'єрів та скорочення перешкод на шляху від продавця до покупця.

2. Оновлення системи технічного регулювання шляхом наближення національного законодавства у сфері митної справи до міжнародного законодавства.

3. Усунення дублювання у сфері державного нагляду за відповідністю продукції.

4. Заохочення участі українських інституцій технічного регулювання у Європейських та міжнародних форумах та заходах, забезпечивши обмін інформації у сфері державного ринкового нагляду.

5. Спрощення вимог до оформлення зовнішньоторговельної документації через узгодження процесів, процедур і потоків інформації на основі електронного оформлення за допомогою електронної декларації; [4]

Отже, покращення торговельних позицій України стимулюватиме іноземних інвесторів до відкриття виробничих потужностей та локалізації виробництва, тим самим створюючи додатковий національний дохід та забезпечуючи зайнятість. Водночас, формування цілісного механізму захисту та підтримки національних виробників в деревообробній сфері сприятиме підвищенню їх конкурентних позицій та збільшенню доданої вартості.

Це, в свою чергу, сприятиме модернізації вітчизняної деревообробної промисловості й пов'язаних з нею галузей, в тому числі розвитку виробництва інноваційних енергозберігаючих конструкційних матеріалів з деревини (CIP, CLT та WWCB панелей), що використовуються в будівництві доступного житла та є надзвичайно популярними в ЄС та світі.

Тому, державне управління повинно бути спрямоване саме на вирішення цих питань.

Література:

1. Дейнеко Л.В. Ринки продукції деревообробної та целюлозно-паперової промисловості / Л.В. Дейнеко, П.М. Купчак / Проблеми, напрями та чинники сприяння розвитку внутрішнього ринку України (реальний сектор економіки): кол. монограф. / [Дейнеко Л.В., Осташко Т.О., Точилін В.О. та ін.]; за ред. чл.-кор. НАНУ А.І. Даниленка; д-ра екон. наук, проф. Л.В. Дейнеко; д-ра екон. наук, проф. В.О. Точиліна; НАН України, Ін-т екон. та прогнозів. НАНУ. – К., 2013. – С. 152–165.

2. Пінчевська О.О. Актуальні напрями розвитку деревообробної промисловості в Україні [Електронний ресурс] / О.О. Пінчевська. – Режим доступу: <http://www.nubip.edu.ua>.

3. Коваль Я.В. Теорія ренти у форматі сучасної державної лісоресурсної політики / Я.В. Коваль // Проблеми модернізації лісоресурсної сфери в контексті просторового розвитку. – К.: РВПС України НАН України, 2007. – С. 14–18.

4. Деревообробна галузь: як захищати та розвивати [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://voxukraine.org/uk/derevoobrobna-galuz-yak-zahishhati-ta-rozvivati/>.

МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ПІДСИЛЕННЯ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ

О.В. Ярошук,

студентка 2 курсу, Інститут права, економіки та міжнародних відносин,
Міжнародний гуманітарний університет

Науковий керівник:

Кобилянська А.В.

к.е.н., доцент кафедри менеджменту

Міжнародний гуманітарний університет, м.Одеса

Визначаючи напрями розвитку господарської системи Одеського регіону, необхідно спиратися на зростаюче значення організаційно-економічного потенціалу територій, що дозволяє значно розширити можливості виробництва нових товарів і послуг з максимально ефективним використанням міжнародних зв'язків з іншими країнами і територіями. З цих позицій формування сприятливих умов для організації нових виробництв і реалізації інноваційних підприємницьких проектів стають основними інструментами модернізації і розвитку господарського комплексу регіону.

Формування таких умов в Одеській області є можливим на основі вирішення двох взаємопов'язаних завдань – забезпечення доступу до найбільш ефективних світових технологій і доступу до зарубіжних фінансових джерел. В сьогоденних умовах їх розв'язання може бути досягнуто, головним чином, за рахунок розширення активної інтеграції економіки регіону в систему міжнародних господарських зв'язків, тобто шляхом розширення обсягу експортних поставок, підвищення їх частки у валовому регіональному продукті і, одночасно, через вдосконалення якісних характеристик експортного потенціалу регіону. Отже, збереження, розширення і вдосконалення експортного потенціалу регіону є в даний час найважливішим напрямком розвитку регіональної соціально-економічної системи.

При цьому, на наш погляд, для формування і розвитку експортного потенціалу Одеської області необхідно враховувати ряд важливих положень:

– потрібна оцінка експортного потенціалу Одеської області, що представляє собою цілісну сукупність природних, економічних, організаційних, правових, соціально-культурних факторів, тобто система кількісних і якісних показників, що характеризують регіон і дозволяють зіставляти різні регіони України, а також розробляти адекватну стратегію їх подальшого розвитку;

– необхідно враховувати, яке місце посідає Одеський регіон в експортному потенціалі країни, а також її ресурсно-сировинний потенціал – що, на наш погляд, представляє особливу важливість для України, демонструє відкритість економіки;

– підтримка і розвиток соціальної стабільності Одеського регіону, території, тобто послідовне здійснення комплексу заходів, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції, послуг, посилення ефективності органів влади і управління та позитивні тенденції, наприклад, у підвищенні рівня і якості життя населення;

– проведення постійного моніторингу експортного потенціалу Одеського регіону, території для аналізу динаміки, пов'язаної з виникненням нових галузей і видів виробництв;

– необхідна розробка стратегій розвитку регіону з урахуванням його високого експортного потенціалу, які повинні бути не тільки стандартними, але і гнучкими для адаптації до ринків мікро– і макросередовища;

– ефективне використання експортного потенціалу Одеського регіону, території, що має вести до підвищення стандарту життя його населення, так як існує тісний взаємозв'язок розвитку експортного потенціалу з соціальною динамікою, тобто із забезпеченням зайнятості населення регіону, аналізованої території, підвищенням його життєвого рівня, формуванням творчого характеру праці;

– враховування кількісних показників, що характеризують експортний потенціал Одещини, які слід розраховувати як відносні – на душу населення

В цілях розвитку експортного потенціалу Одеської області потрібне державне управління процесом розвитку конкурентних переваг, яке має охоплювати наступні стратегічні установки:

- стимулювання пропозиції дефіцитних факторів виробництва, необхідних для підйому конкурентоспроможності промисловості;

– підвищення якості та вдосконалення структури сукупного попиту через систему конкурсного розподілу замовлень серед підприємств на виробництво високотехнологічної продукції; встановлення жорстких, наближених до світових стандартів при її прийманні; патентна політика; надання фінансових і податкових пільг підприємствам, що інвестують у нові технології;

– здійснення прямої державної підтримки формування конкурентоспроможних секторів через інвестиції в інфраструктуру, залучення іноземного капіталу, стимулювання найбільш ефективних фірм і підприємств;

- на вищому державному рівні має бути сформульоване і всіляко забезпечене завдання планомірного оновлення якості структури експорту за рахунок зростання частки продукції експортно-орієнтованих галузей.

Формування і розвиток експортної стратегії та експортного потенціалу Одеської області має стати основою оптимізації структури експорту в бік збільшення частки готової продукції, що відповідатиме за рівнем конкурентоспроможності сегментами зарубіжних ринків.

Література:

1. Звіт про здійснення Одеською обласною державною адміністрацією покладених на неї повноважень та стан розвитку території у 2017 році [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://oda.odessa.gov.ua/statics/pages/files/5a82a5d4bcddb.pdf>

2. Зовнішньоекономічна діяльність в Одеській області [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://oblrada.odessa.gov.ua/wp-content/uploads/Zovn-shnoekonom-chna-d-yaln-st_-2017_sajt_nov.pdf

СЕКЦІЯ 2

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ТА ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

РОЛЬ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Н.М. Гура,

студентка інженерно-економічного факультету,
Одеський державний аграрний університет

Науковий керівник:

Стоянова-Коваль С.С.

*д.е.н. , доцент, професор кафедри обліку і оподаткування
Одеський державний аграрний університет, м. Одеса*

Вагомого значення для економіки України в сучасних умовах набуває розвиток підприємництва як важливе джерело економічного зростання суспільства, за рівнем розвитку якого можна зробити висновок про масштаби і якість ринкових відносин, про ефективність виробництва в цілому. Із зміною соціально-економічних факторів і потреб суспільства, розвитком продуктивних сил критично переоцінювались погляди щодо суті і значення підприємництва. Аналіз історичного досвіду становлення і розвитку підприємництва доводить, що воно є соціально-економічною основою ринкової економіки, необхідною і достатньою умовою для її виникнення і розвитку.

Підприємництво слід розглядати як багатогранне явище, яке включає в себе сукупність економічних, історичних, соціальних і правових відносин, вид виробничо-господарської діяльності, спрямованої на отримання прибутку, підприємницьке середовище, особистість підприємця, стиль і тип його поведінки при здійсненні підприємницької діяльності як мотиву розвитку галузі економіки.

Дослідженню проблем підприємництва в Україні присвячені праці А.Агеєва, А.Барановського, З.Варналія, В.Корольова, Г.Чернікова та ін.

Одним з найперспективніших напрямків створення конкурентного середовища в умовах ринкової економіки є розвиток малого підприємництва. Мале підприємництво - це самостійна, систематична, ініціативна господарська діяльність малих підприємств та громадян підприємців (фізичних осіб), яка проводиться на власний ризик з метою отримання прибутку.

Історія розвитку малого підприємництва в Україні свідчить, що за певний період відбулися значні зміни в кількісному та якісному складі підприємницьких структур, в економічних і правових умовах, державній політиці розвитку малого та середнього бізнесу.

Роль і місце малого підприємництва в національній економіці найкраще виявляються в притаманних йому функціях. До функцій малого підприємництва слід віднести : формування конкурентного середовища; можливість оперативно реагувати на зміни кон'юнктури ринку, що надає ринковій економіці необхідної гнучкості; вирішення проблеми зайнятості.

Крім того, важливою функцією малого підприємництва є пом'якшення соціальної напруги і демократизації ринкових відносин, бо саме воно є фундаментальною основою

формування середнього класу, тому виконує функцію послаблення притаманної ринковій економіці тенденції до соціальної диференціації та розширення соціальної бази реформ, що здійснюються на даному етапі [3].

В сучасних умовах господарювання регулювання діяльності малого підприємництва має здійснюватися в межах державної політики підтримки таких підприємств. Вивчення проблем розвитку малого підприємництва має важливе значення, оскільки саме малому бізнесу держава не приділяє належної уваги та підтримки.

В сучасних умовах мале підприємництво не має яких-небудь істотних переваг в кредитно-фінансовій системі, в митному захисті, відчуває значні перешкоди в розвитку бізнесу. Тому для таких підприємств не вигідна будь-яка підприємницька діяльність в сфері виробництва і він намагається затвердитися в торгівлі та в сфері посередництва.

Досвід промислово розвинутих країн свідчить про важливу роль малого та середнього бізнесу, на частку яких припадає 90-95% усіх підприємств, 50-60% виробництва валового національного продукту, він виступає роботодавцем для більш ніж 50% працездатного населення [2].

Отже, як свідчать статистичні дані по Україні та по регіонах, сучасний стан розвитку малого підприємництва не відповідає можливостям і потребам української економіки. Переважна орієнтація малого бізнесу на швидко прибуткові сфери торгівлі та посередництва пояснюється тим, що малі підприємства розвиваються в Україні на фоні несприятливого інвестиційного клімату, який робить не вигідним довгострокові виробничі капіталовкладення. Зрозуміло, що підприємці будуть займатись підприємницькою діяльністю в тих галузях, де менший ризик і можливість отримувати вищі прибутки.

Основною проблемою малого підприємництва залишається забезпечення фінансовими ресурсами. Для фінансової структури малого підприємства характерні: дефіцит власних засобів у структурі фінансових ресурсів підприємства, обмежений доступ до кредитів, нерегулярність інвестицій. До причин неефективності державної підтримки малого підприємництва в Україні слід віднести: недосконалість програм розвитку та підтримки підприємництва, зумовлена нестачею ресурсів, невідповідність механізмів підтримки підприємництва і не врахування реального стану підприємницького середовища, нерозвиненість інфраструктури тощо.

Наразі політика стимулювання розвитку малого підприємництва в Україні потребує в першу чергу забезпечення стабільності в оподаткуванні прийняття нормативно правових актів, які в своїй основі повинні досягнути мети посилення стимулюючого впливу податків на розвиток виробництва, збільшення видів податкових пільг для малого бізнесу, зростання обов'язковості та рівності у сплаті податків усіх юридичних і фізичних осіб [1].

Література:

1. Рижаківа Г.М. Роль і місце малого підприємництва в національній економіці України / «Ефективна економіка» № 1, 2011 Електронний ресурс режим доступу <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=450>
2. Буркинський Б.В. Роль малого бізнесу в реформі муванні економіки регіону / Б.В. Буркинський // Еко" номічні інновації. – № 59. – 2015. – С. 6–15.
3. Соколенко В.А., Струкова А.Г. Роль малого біз" несу в регіональній економіці / В.А. Соколенко, А.Г. Стру" кова // Вісник НТУ "ХП". – 2013. – № 6 (980). – С. 123–127.

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ РЕГІОНІВ

А.А. Капелюшна,

студентка 5 курсу, Інститут бізнесу, економіки та інформаційних технологій,
Одеський національний політехнічний університет

Науковий керівник :

Добрянська Н.А.

*д.е.н., професор кафедри адміністративного менеджменту та проблем ринку
Одеський національний політехнічний університет, м.Одеса*

За час незалежності України проявився підвищений інтерес до регіональної проблематики. Метою регіональної політики, тобто політики регіонального розвитку, є вибір методів місцевого та державного планування, стимулювання, контролювання, управління, спрямованого на перспективний розвиток регіону. Регіон, що являє собою народне господарство у мініатюрі – це територія, що за сукупністю своїх елементів відрізняється від інших територій та характеризується єдністю, взаємопов'язаністю складових і цілісністю.

Відповідно, регіональна економіка покликана забезпечувати раціональне використання ресурсного потенціалу регіону і на цих засадах вирішувати соціально-економічні проблеми населення, зменшувати залежність регіонів від центру [1, с.135]. Особливу увагу необхідно приділити проблемам економічного добробуту регіону та ефективного розподілу ресурсів, які є у регіоні. Безперечно, регіональний розвиток – це складна система, яка синтезує низку взаємопов'язаних процесів: соціально-економічних, політичних, науково-технічних, економічних, соціальних та інших, які за умови правильного їхнього застосування покращать конкурентоспроможність господарських об'єктів, підвищать життєвий рівень населення регіону [3, с.26].

До найосновніших цілей регіонального розвитку можна зарахувати: визначення напрямку розвитку території регіону; створення умов для співпраці всіх структур в регіоні для зміцнення економічного потенціалу його території; націленість на підвищення рівня якості життя населення; ефективне використання ресурсів регіону; створення привабливого інвестиційного клімату у регіоні; створення умов для розвитку приватного бізнесу; залучення інвестицій для стимулювання розвитку регіону; інше.

Головна мета державного регулювання розвитку регіонів – забезпечити найповніше використання їхнього ресурсного потенціалу за допомогою оптимального поєднання інтересів держави і кожного регіону [2, с.20]. Це завдання вимагає створення механізму державного регулювання економіки, який є складним та багатограним. Механізм державного розвитку регіонів має такі складові елементи: [2, 4].

- прийняття стратегічних і оперативно-тактичних рішень або розроблення державної стратегії розвитку економіки;
- розроблення відповідної законодавчої та нормативної бази;
- забезпечення фінансово-кредитного регулювання економіки регіону;
- прогнозування, програмування, розроблення і реалізація державних та місцевих регіональних програм;
- створення і розвиток в окремих регіонах вільних економічних зон, мережевих структур, кластерів, інших об'єднань для створення привабливого інвестиційного клімату в регіонах або на основі програми “Державного регулювання інвестиційної діяльності”;
- підтримання розвитку міжрегіональної та прикордонної співпраці;

– забезпечення контролю управлінського процесу й самокорекції його режиму (судово- конституційний процес та функціонування контрольно-наглядових інститутів).

У разі інвестиційної діяльності відповідний механізм застосовується для зміни певного стану діяльності об'єкта, яким виступає інвестиційний клімат регіонів України. Основним чинником, який буде сприяти покращенню інвестиційного клімату в регіонах буде – мотивація. Схематично модель мотивації через механізм інвестиційної привабливості регіону подана на рис. 1.

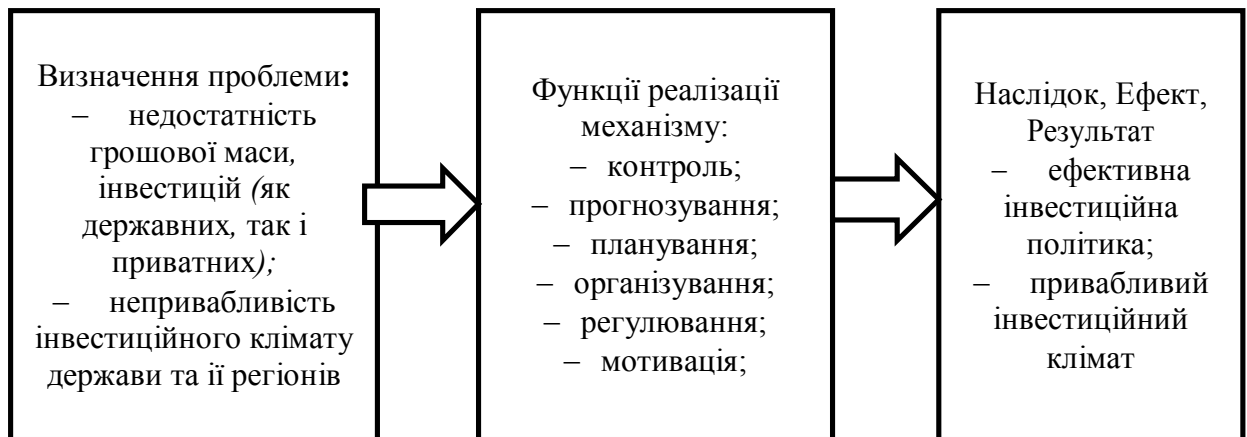

Рисунок 1 – Схематична модель механізму управління інвестиційною діяльністю в регіоні

Отже, ця модель механізму управління схематично проілюструвала процес від визначення проблеми до її розв'язання. Аналогічна схематична модель може бути створена для будь-якого випадку, коли об'єктом управління є держава, місто, район, регіон, тобто певна територіальна одиниця.

Механізм управління інвестиційною діяльністю необхідно розглядати як послідовність інвестиційних етапів, які ґрунтуються на сукупності визначених елементів, створюючи необхідний взаємозв'язок між різними економічними явищами, логічно трансформуючи його в інвестиційний процес, який спрямований на забезпечення конкурентних переваг відповідного регіону.

Література:

1. Балацький О. Управління інвестиціями: [навч. посіб.] / О. Балацький, О. Теліженко, М. Соколов. – Суми: ВТД «Універ-ка книга», 2004. – 230 с.
2. Герасимчук З.В. Інвестиційний потенціал регіону: методика оцінки, механізми нарощення: [моногр.] / З.В. Герасимчук, В.Р. Ткачук. – Луцьк: Надстир'я, 2009. – 130 с.
3. Драган І.О. Економічна безпека як об'єкт державного управління / І.О. Драган // Інвестиції: практика та досвід. – 2008. – № 3. – С.25-29.
4. Кожем'якіна С.М. Інвестиційне забезпечення розвитку економіки України / С.М. Кожем'якіна // Формування ринкових відносин в Україні. – 2008. – № 6 (85). – С. 37-40.

БЮДЖЕТНИЙ МЕХАНІЗМ СТИМУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

Е. Кельджаєв,

студент 5 курсу, Інститут бізнесу, економіки та інформаційних технологій,
Одеський національний політехнічний університет

Науковий керівник:

Кулінська А.В.

*д.е.н., доцент, професор кафедри адміністративного менеджменту та проблем ринку
Одеський національний політехнічний університет, м. Одеса*

Протягом останніх десяти років, в процесі реалізації бюджетної політики під впливом різноманітних факторів видно, що Бюджетний кодекс України передбачає уточнення діючих й введення нових понять та термінів у сферу бюджетного законодавства, конкретизацію основних функцій розпорядників бюджетних коштів та уточнення норм Бюджетного кодексу України щодо особливостей виконання бюджетів у разі несвоєчасного прийняття закону.

У 2010 році Кабінет Міністрів України вніс на розгляд Верховної Ради України зако-нопроект № 6495 «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України» й законопроект № 7450 «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України та деяких інших законодавчих актів України», які передбачають приведення норм Бюджетного кодексу України у відповідність до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів. У зв'язку з цим з 01.01.2011 року в країні набув чинності новий Бюджетний кодекс України.

Так, нова редакція Бюджетного кодексу України передбачала уточнення назв деяких податків та зборів і вилучення із тексту Кодексу ряду податків та зборів у зв'язку з їх скасуванням. Втім, в процесі «бюджетної епопеї», яка триває вже декілька років, перед ухваленням головного кошторису України на 2019 рік парламент прийняв ще низку законів, котрі забезпечать основу для виконання державного бюджету. Серед них є нова версія Бюджетного кодексу України, яка, як свідчать праці провідних вітчизняних фахівців [1-3] з бюджетних питань, має низку як позитивних, так й негативних нововведень, зокрема для стимулювання соціально-економічного розвитку на місцевому рівні:

по-перше, місцеві (обласні) бюджети отримують 25 % від рентної плати за видобуток корисних копалин загальнодержавного значення, окрім нафти та природного газу, а не 0 %, як було запропоновано влітку. Як й в першому випадку, це краще, ніж пропонувалося, про-те такий перерозподіл де-факто стає фактором централізації ресурсів та потоків;

по-друге, органам місцевого самоврядування дозволяється розмішувати кошти «бюджетів розвитку» у державних банках, до цього кошти місцевого бюджету, окрім тимчасово вільних, мали знаходитись лише на казначейських рахунках. Однак, якщо місцеві органи виконавчої влади наважаться на такий крок, то втратять можливість покривати тимчасові касові розриви за рахунок Державної казначейської служби України;

по-третє, державним і комунальним вищим навчальним чи культурним закладам до-зволяється акумулювати кошти за надані послуги або кошти від отриманих грантів на раху-нках державних банків, завдяки чому, спрощується процедура використання цих коштів.

Більш того, як видно, низка положень ухваленого Бюджетного кодексу України має цілком прогресивну суть. Хоча деякі з них виписані неідеально, але при належному

доопрацюванні можуть стати хорошою основою для вдосконалення бюджетного механізму стимулювання соціально-економічного розвитку на місцевому рівні, оскільки основна частина непродуманих положень нового Бюджетного кодексу України стосується децентралізації.

Враховуючи те, що головні спірні питання Бюджетного кодексу України стосуються децентралізації влади тому, аналізуючи основні положення Кодексу можна дійти до висновку, що хоча, на перший погляд, у Бюджетному кодексі України зроблено кілька кроків до децентралізації, однак, насправді, без відповідних змін щодо Закону України «Про місцеве самоврядування», ці зміни можуть призвести до ще більшої централізації. Це буде залежати від розподілу повноважень між місцевими адміністраціями та місцевими радами в кожній конкретній області та районі.

На нашу думку, ліквідація найнижчого рівня місцевого самоврядування означатиме, що більшість людей не відчують децентралізацію на практиці, тобто вони не матимуть права голосу щодо організації базових послуг у населеному пункті чи районі міста, оскільки все буде вирішуватися на рівні району (міста), принаймні поки не будуть сформовані «об'єднані громади», на що піде чимало часу. Тим не менше, прийняті зміни надають свободи місцевим органам влади, а, отже, можуть стати відправною точкою щодо децентралізації.

У зв'язку з цим, вищеперелічена низка спірних положень Бюджетного кодексу України змушує шукати нові інструменти у відносинах із платниками податків, значна кількість із яких, у випадку бездіяльності установ державної влади і посилення тиску, може спрямувати свої фінансові потоки повз казну. Тому, Урядом у 2018 році прийнято нові рішення як необхідні кроки щодо вдосконалення реалізації бюджетного механізму стимулювання соціально-економічного розвитку на місцевому рівні, зокрема:

нова методика розрахунку трансфертів з державного до місцевих бюджетів. Раніше розрив між очікуваними доходами та видатками місцевих бюджетів, визначеними Бюджетним кодексом України, покривався за рахунок міжбюджетних трансфертів. Тому, прийняття місцевих бюджетів було можливим тільки після затвердження основного бюджету України, оскільки місцеві органи влади заздалегідь не володіли інформацією щодо належного їм обсягу трансфертів, субсидій і субвенцій. Отже, для місцевих органів влади спрощено процедуру перерозподілу фінансування між різними статтями витрат, але це не стосується освітніх та медичних субвенцій.

Таким чином, після внесення змін до Бюджетного кодексу України проблеми реалізації бюджетного механізму щодо забезпечення бездефіцитності бюджету, прозорості бюджетної політики і посилення бюджетної дисципліни в країні привертають все більшу увагу фахівців із-за впливу складових функціонального аспекту формування бюджетної політики України на забезпечення фінансової стабільності і соціально-економічного розвитку на місцевому рівні.

Література:

1. Варналий З.С. Бюджетний процес в країні: проблеми інституційного забезпечення: [монографія] / З. Варналій, Т. Бугай, С.В. Онищенко. – Полтава: ПНТУ, 2014. – 271 с.
2. Дем'янишин В.Г. Фінансова політика інвестиційно-інноваційного розвитку України: [монографія] / І.С. Гуцал, О.П. Кириленко, Т.О. Кізіма; [за ред. В.Г. Дем'янишина]. – Тернопіль: Вид-во Тернопільського національного економічного університету, 2014. – 248 с.
3. Кулінська А.В. Бюджетна безпека як умова досягнення національних соціально-економічних інтересів / А.В. Кулінська // Інвестиції: практика та досвід. – 2016. – № 4. – С. 29-34.

ТЕОРЕТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЯМИ

Ю.І. Кравченко,

студентка 1 курсу,

Одеська державна академія технічного регулювання та якості

Науковий керівник:

Згадова Н.С.

к.е.н., доцент

Одеська державна академія технічного регулювання та якості

Стратегічне управління інноваціями є складовою частиною інноваційного менеджменту і вирішує питання управління, планування та реалізації інноваційних проектів, має справу з процесом передбачення змін в економічній ситуації фірм, пошуком та реалізацією великомасштабних рішень, що забезпечують її виживання і стійкий розвиток за рахунок виявлених майбутніх чинників успіху.

Стратегія нововведень передбачає об'єднання цілей технічної політики та політики капіталовкладень і спрямована на впровадження нових технологій і видів продукції. Вона передбачає вибір певних об'єктів досліджень, за допомогою яких підприємство прагне сприяти в першу чергу систематичним пошукам нових технологічних можливостей.

Інноваційна стратегія підприємства у сучасних умовах господарювання є невід'ємною складовою його розвитку та стратегічного планування забезпечення конкурентоспроможності в довгостроковій перспективі. Інноваційна стратегія має вдало вмонтовуватись у загальну стратегію підприємства та доповнювати єдину систему управління розвитком підприємства, з дотриманням збалансованого функціонування кожного напрямку діяльності підприємства та систем, що його забезпечують [1].

Залежно від особливостей зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства інноваційні стратегії можуть бути розглянуті за наступними напрямками:

– стратегія технологічного лідера (наступальна, піонерна) характеризується постійною розробкою технологічних інновацій (продукт і процес). Основним мотивом є визнання продукту або технології як зразка з продовженням лідерства шляхом модифікацій і інших інновацій, спрямованих на більш повне охоплення ринку і зниження витрат;

– стратегія слідування за лідером (оборонна) включає інноваційний розвиток реакційного характеру – реакція на зміни у зовнішньому середовищі, зокрема на інновації конкурентів. Вона базується на максимально швидкій абсорбції інновацій та розширенні ринкової бази. Вигода стратегії в тому, що підприємство може концентруватися на продуктах (роботи, послуги), що вже отримали визнання ринку;

– стратегія диверсифікації включає розвиток комплексних інновацій у різних сферах: удосконалення старої індукції, розширення модифікаційного ряду, технології, маркетингу, фінансах, збуті, організаційних структурах, переробки інформації, соціальної, екологічної областях, використання нових принципів і методів формування церви політики, зміна іміджу підприємства, створення багатоцільових сегментів. Видами стратегій диверсифікації є :

– горизонтальна диверсифікація передбачає, що компанія освоює випуск нових для себе виробів в тій же галузі, де вона діяла і раніше. Це єдині виробничі технології, єдині канали збуту, єдина комунікаційна політика та єдиний цільовий ринок;

– вертикальна диверсифікація пов'язана з виходом у суміжні галузі діяльності, як правило, в рамках різних етапів виробничого циклу ;

– інтеграційна (або конгломератна) диверсифікація передбачає вихід в абсолютно нові галузі. Це робиться для досягнення названих вище класичних цілей зниження ризиків роботи в одній галузі.

Стратегія імітації базується на використанні відомих технологій та їх необхідному розвитку відповідно до вимог специфічного ринку. Вона передбачає тільки дослідно-конструкторські роботи для освоєння ліцензій і ноухау. Існують такі види імітаційних стратегій:

– стратегія слідування за лідером. Ця стратегія передбачає, що компанія бере інновацію лідера і вносить до неї серйозні технологічні вдосконалення, змінюючи формулу самого продукту. У результаті виходить інновація другої хвилі;

– стратегія копіювання припускає, що компанія бере інноваційну ідею лідера або слідчого за лідером і повністю копіює новий продукт або технологію. Компанія має можливість проведення гнучкої цінової політики та пропонує ринку нову продукцію під власним брендом з певними ціновими перевагами;

– стратегія залежності. Фірма повністю визнає свою другорядну роль відносно лідера і впроваджує інновації тільки у випадку, коли цього вимагають нові технологічні стандарти, встановлені лідерами і послідовниками;

– стратегія удосконалення. Ця стратегія полягає у прийнятті необхідності удосконалення товару з головною метою зниження його собівартості. Як правило, мова йде про впровадження нових технологій виробництва і підвищенні загальної продуктивності праці для оптимізації структури витрат з метою зниження цін на свою продукцію [2].

Конкурентні інноваційні стратегії поділяються на:

- віолентна стратегія.;
- патієнтна стратегія;
- експлерентна стратегія;
- коммутантна стратегія.

Крім позначення стратегій конкурентні стратегії виділяють стратегію блокування. Вона припускає, що фірма захищає свої інновації від конкурентів, тобто основна стратегічна мета полягає у створенні умов, в яких копіювання або неможливо, або не вигідно. Наприклад, на стадії фундаментальних і прикладних досліджень встановлюється зв'язок з центрами фундаментальних досліджень. Компанія фінансує дослідження, укладаючи договори про обмеження можливості надання результатів цих досліджень іншим компаніям [3].

Інноваційні стратегії за методом їх розробки та прийняття можна розділити на дві великі групи:

– заплановані інноваційні стратегії є результатом класичного варіанту стратегічного планування, при якому на основі передбачення майбутніх змін послідовно розробляються стратегії адаптації до цих змін. Вважається, що при стратегічному плануванні інноваційної діяльності компанія впроваджує інновації не рідше ніж один раз на 1-3 роки. Таким чином, виникає традиційна періодичність впровадження інновацій, які перестають бути лише разовими екстремними заходами.

Література:

1. Вовк В. М. Інвестування: навч. посібник / В. М. Вовк, І. М. Паславська. – Дрогобич: Коло, 2011. – 465 с.
2. Губський Б. В. Інвестиційні процеси в глобальному середовищі / Губський Б. В. – К.: Наукова думка, 2016. – 390 с.
3. Пересада А. А. Інвестиційний аналіз: підручник. / А. А. Пересада, Ю. М. Коваленко, С. В. Онікієнко. – К.: КНЕУ, 2003. – 485 с.

СКЛАДОВІ ІНСТРУМЕНТАРІЮ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗБАЛАНСОВАНОГО РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО- ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ

Ю.О. Цуркаль,

студентка 5 курсу, Інститут бізнесу, економіки та інформаційних технологій
Одеський національний політехнічний університет

Науковий керівник:

Кулінська А.В.

*д.е.н., доцент, професор кафедри адміністративного менеджменту та проблем ринку
Одеський національний політехнічний університет, м. Одеса*

Ефективне державне регулювання національного господарства України спрямовано на підвищення суспільного добробуту суб'єктів господарської діяльності, а також справедливості розподілу ресурсів та благ. Однією з основних вимог для досягнення збалансованого та ефективного розподілу ресурсів національного господарства є відсутність «провалів» ринку.

У свою чергу, на думку вітчизняних вчених-економістів та фахівців з державного управління, пріоритетність дій, пов'язаних із справедливістю, частіше виявляється менш важливою на рівні окремої державної програми, бо можуть бути використані вирішення політичного характеру з метою перерозподілу ресурсів або благ [2-3]. Але негативний ефект дії окремих програм згладжується за допомогою формування інструментарію забезпечення збалансованого розвитку соціально-економічного механізму антикризового управління, зокрема, загальної системи оподаткування доходів чи шляхом виплати соціальної допомоги певним групам, які знаходяться в несприятливому положенні.

Після проведеного аналізу вищевказаної інформації виокремлено ключові складові інструментарію забезпечення збалансованого розвитку соціально-економічного механізму антикризового управління, які безпосередньо впливають на вирішення цього питання, що передбачає згладжування негативного впливу на підвищення суспільного добробуту суб'єктів господарської діяльності від неефективного розподілу ресурсів й благ, це такі інструменти державного втручання, як адміністративні, економічні або соціальної мотивації. Так, А.А. Чухно [4] вважає, що комбінації вказаних груп інструментів дозволять забезпечити реалізацію соціально-економічного механізму антикризового управління національним господарством та досягнення його збалансованого розвитку.

Визначено, що після активізації державної політики в розвинених країнах світу, домінуючим інструментарієм оголошено адміністративні заходи щодо скорочення негативного впливу на підвищення суспільного добробуту суб'єктів господарської діяльності від неефективного розподілу ресурсів й благ. Це, насамперед, передбачає розробку стандартів для формування нормативних показників збалансованого розвитку соціально-економічних систем державного управління національним господарством.

На основі вимог стандартів розробляються: дозволи, ліцензії, інші дозвільні документи, зокрема, сертифікація. Вони враховують регіональну специфіку суб'єктів господарської діяльності, що є потребою адаптування стандартів щодо ситуацій територіальних утворень. Традиційне державне регулювання, зокрема адміністративні інструменти контролю, має на увазі інструменти, котрі вказують величину збалансованого розвитку соціально-економічного механізму антикризового управління. Застосування адміністративних інструментів ведуть до високого рівня витрат, пов'язаних із діяльністю,

не враховуючи особливості суб'єктів господарювання, тобто вони слабо стимулюють інновації.

Щодо економічних інструментів, то важливою умовою забезпечення збалансованого розвитку соціально-економічного механізму державного управління національним господарством є використання прав власності, податків, платежів та ін. Економічний інструментарій дозволяє адекватне та сумісне, тобто транснаціональне вирішення проблем збалансованого розвитку та ефективної реалізації соціально-економічної політики на основі: ринкового коректування якості; зростання ефективності або мінімізації витрат; регулювання зміни обставин. Ключовою властивістю економічного інструментарію є його здатність використовувати ринок та особисту вигоду окремих суб'єктів господарської діяльності, перетворюючи цих «супротивників» збалансованого соціально-економічного розвитку на союзників. Це досягається не розпорядчими діями, а зміною стимулів для виробників національного господарства та споживачів.

Водночас, методи соціальної мотивації, зокрема, переконання, інформування, добровільні угоди між державними структурами та суб'єктами господарської діяльності, застосовуються в розвинених країнах світу. В цілому даний інструмент забезпечення збалансованого розвитку соціально-економічного механізму антикризового управління національним господарством має на увазі добровільне ухвалення економічними суб'єктами зобов'язань, що розширюють їх існуючі вимоги. Ці зобов'язання позитивно впливають на репутацію національної економіки держави. З іншого боку, угоди дозволяють державним органам не форсувати введення жорсткіших нормативів і, таким чином, заощадити засоби на їх розробку, впровадження та контроль за їх виконання.

О.П. Дзьобань [1] акцентує увагу на тому, що державна інформаційна політика є важливим інструментом, направленим на поліпшення соціально-економічної поведінки підприємств шляхом збору та розповсюдження інформації про їх продукцію та господарську діяльність. Цей інструмент добре себе зарекомендував в тих випадках, коли негативна інформація про суб'єктів національного господарства може спонукати покупців до відмови від вибору їх продукції.

На нашу думку, у своєму складі кластери повинні мати: підприємства «готового продукту» та сервісу; постачальників спеціалізованих факторів виробництва, комплектуючих виробів, механізмів та сервісних послуг; фінансові інститути; підприємства в супутніх галузях; підприємства, що функціонують в низових галузях, тобто з каналами збуту та споживачами; виробники побічних продуктів; спеціалізовані провайдери інфраструктури; урядові та інші організації, що забезпечують спеціальне навчання, надходження інформації, проведення досліджень і надають технічну підтримку (університети, науково-дослідницькі інститути, структури підвищення кваліфікації), а також агентства, які встановлюють стандарти.

Література:

1. Дзьобань О.П. Механізми соціальних трансформацій: проблеми філософського розуміння / О.П. Дзьобань // Стратегічні пріоритети. – 2017. – № 1 (38). – С. 47-52.
2. Дзьобань О.П. Механізми управлінської діяльності у перехідних соціумах: визначення понятійно-концептуальних основ / О.П. Дзьобань, С.О. Руденко // Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. – 2018. – № 776. – С. 133-145.
3. Стратегія сталого розвитку регіону: [монографія] / І.О. Александров, О.В. Половян, О.Ф. Коновалов, О.В. Логачова, М.Ю. Тарасова; [за заг. ред. І.О. Александрова]. – Донецьк: Вид-во «Ноулідж», 2014. – 203 с.
4. Чухно А.А. Актуальні проблеми стратегії економічного та соціального розвитку на сучасному етапі / А.А. Чухно // Економіка України. – 2017. – № 4. – С. 15-23.

УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКОГО МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

І.А. Юричина,

студентка 1 курсу, Факультет управління та економіки,
Хмельницький університет управління та права

Науковий керівник:

Щепанський Е.В.

*к.е.н., доцент, професор кафедри публічного управління та адміністрування
Хмельницький університет управління та права, м. Хмельницький*

Динамічні зміни, що відбуваються сьогодні в усіх сферах суспільної діяльності, вимагають соціально – економічних перетворень з орієнтацією на принципи інноваційного розвитку, ефективне використання науково - технічного та інтелектуального потенціалу, запровадження економіки знань та розвитку інформаційного суспільства. Гальмування процесу створення цілісної системи управління науково-технологічним та інноваційним розвитком пов'язані з потенційними змінами у розподілі функціональних повноважень та розпорошеності відповідальності центральних органів виконавчої влади за проведення інноваційної політики в окремих сферах.

Діяльності органів влади свідчить про неприпустиму неузгодженість їх дій при реалізації науково-технологічних та інноваційних пріоритетів держави і ставить під сумнів саму можливість здійснення послідовної державної політики у цій сфері [2].

Аналіз основних наукових досліджень виявив різноманітність трактування змісту інноваційна діяльність, тому вважаємо за потрібне дати визначення цьому поняттю (рис. 1).

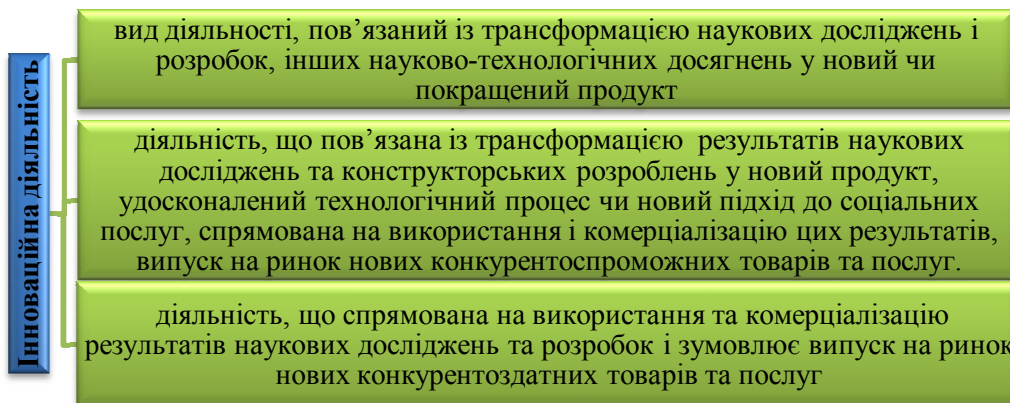

Рис. 1 – Наукові підходи до визначення поняття «інноваційна діяльність»

Все це свідчить, що структура і принципи управління інноваційним розвитком в Україні потребують докорінних змін. Головним завданням є розробка інноваційної стратегії розвитку нашої держави на основі комплексного підходу поживлення промислового сектора, векторним спрямуванням якого має бути:

- забезпечення доступу до фінансових ресурсів;
- організація постачання та збуту через систему держзамовлень та закупівель;
- підвищення рівня технічного оснащення і підготовки кадрів для бюджетоутворюючих та пріоритетних галузей промисловості;
- формування ринку та комерціалізація технологій;

– рішення проблем регіонального розвитку тощо.

Органом, який розробляє загальне бачення переведення країни на інноваційний шлях розвитку на нашу думку, може бути Національна стратегічна адміністрація з інноваційного розвитку при Президенті України.

Основними завданнями, що сприятимуть інноваційному розвитку, є:

- структурна перебудова національної економіки;
- створення адаптивної інфраструктури інноваційної діяльності;
- цілеспрямована підготовка кадрів високої кваліфікації для високотехнологічних галузей, а також менеджерів інноваційної діяльності;
- створення ринку інноваційної продукції, на якому буде забезпечений належний рівень захисту інтелектуальної власності;
- широке застосування в усіх галузях економіки і сферах суспільного життя інформаційно-комунікаційних технологій;
- удосконалення системи державної підтримки та регулювання інноваційної діяльності;
- підвищення інноваційної культури суспільства.

Ми вважаємо, було б доцільно при Кабінеті Міністрів України створити орган – Раду з питань інноваційного розвитку, яку б очолював Прем'єр-міністр України. Роль уряду за такою системою управління переміщується в бік координації інноваційної політики, а не її проведення.

Опираючись на думку науковців, ми вважаємо, що удосконалення механізму державного управління інноваційної діяльності має на меті досягнення таких цілей:

1) загальних: підтримка, регулювання та розвиток конкурентних відносин в економіці, забезпечення рівних умов для започаткування та здійснення інноваційного бізнесу будь-якого суб'єкта, допомога у вирішенні проблем зайнятості, підтримка та розвиток інноваційних процесів;

2) спеціальних: створення сприятливих умов для інноваційного розвитку та підвищення інноваційної активності підприємств, міжрегіональна та міжгалузева підтримка підприємств, що мають низький ступінь розвитку; зниження транзакційних витрат, зумовлених недосконалим функціонуванням кредитно-фінансової системи, інформаційною та товаровиробничою інфраструктурою, скороченням частки тіньового обігу, стимулювання кооперації між різними формами інноваційного підприємництва.

Отже, значну роль в розвитку інноваційної системи України повинні відігравати структури інноваційного розвитку галузей, регіонів та представницькі органи місцевого самоврядування, які затверджують галузеві та місцеві інноваційні програми, визначають кошти місцевих бюджетів для фінансової підтримки цих програм та контролюють це фінансування, створюють комунальні інноваційні фінансово-кредитні установи і контролюють їх діяльність. Також, регулювання інноваційної діяльності державними органами влади дасть змогу досягти рівня розвинутих країн, підвищити результативність впровадження нововведень на підприємствах, покращити ефективність інноваційних процесів, що призведе до стрімкого економічного розвитку країни.

Література:

1. Алексеєва К.А. Удосконалення організаційно-економічного механізму державного регулювання інноваційної діяльності // Економіка та держава – 2008 – № 9 – ст. 30-35.

2. Про інноваційну діяльність: закон України від 05.12.2012 № 40-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/40-15>.

СЕКЦІЯ 3

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Д.О. Пульча,

студент 2 курсу, Інститут бізнесу, економіки та інформаційних технологій,
Одеський національний політехнічний університет

Науковий керівник:

Ткач К.І.

*д.е.н., професор кафедри адміністративного менеджменту та проблем ринку
Одеський національний політехнічний університет, м. Одеса*

Мета роботи – проаналізувати сучасну стратегію національної безпеки [1] та її відповідність національним інтересам. Окреме зацікавлення являє собою і проект Стратегії національної безпеки України, що його підготував Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України [2].

Підвищення рівня міжнародної небезпеки зумовлює кардинальне переосмислення підходів та принципів здійснення міжнародної торгівлі, що в свою чергу змушує держави розробляти нові інструменти забезпечення економічної безпеки в сфері здійснення зовнішньоекономічної діяльності. До першочергових завдань за таких умов слід віднести необхідність вдосконалення прикордонного та митного контролю в умовах ефективної співпраці як на національному та міжнародному рівні митних адміністрацій, інших правоохоронних та контролюючих органів, а також бізнес-спільноти. Враховуючи вище наведене, урядами країн, Світовою організацією торгівлі та Всесвітньою митною організацією сформовано єдині вимоги та розроблено пропозиції щодо запровадження «інтегрованого управління ланцюгом постачання» на національних рівнях [3].

Національний суверенітет пов'язаний зі структурою економічної системи і незалежністю держави у формуванні і розвитку технологічного способу виробництва, економічних відносин власності і відповідного господарського механізму [4].

Глобальні зміни безпекової ситуації та зростання непередбачуваності та невизначеності сприяли творенню проекту нової стратегії національної безпеки [5].

Україна відчула вплив глобалізації вже з перших років незалежності, коли її економіка та суспільна сфера стали відкритими для світу. З одного боку, зростають її шанси скористатися перевагами глобалізації, але, з іншого боку, вона стає більш відкритою для глобалізаційних загроз.

Негативним наслідком глобалізації є збільшення розриву в рівнях економічного і соціального розвитку між Україною та країнами «золотого мільярда». Найрозвиненіші країни продовжують нарощувати свої багатства, віддаляючись від країн що розвиваються. З кожним роком збільшується розрив між багатими та бідними країнами, що прискорює процес наростання світової нерівності.

Більшість провідних науковців слушно відзначають той беззаперечний факт, що система ЕБД не існує сама по собі [6].

Світовий досвід останніх десятиліть свідчить, що високий ВВП мають не ті країни, які забезпечені значними природними ресурсами, а ті, що досягли високого рівня продуктивності праці.

Україна, на жаль, значно відстає за рівнем продуктивності праці як від економічно розвинутих країн, так і від країн пострадянського простору. Її рівень продуктивності дещо нижчий, ніж в Грузії, але майже удвічі нижчий, ніж в Болгарії; у 3,2 рази нижчий, ніж у Польщі; в 4,4 рази нижчий, ніж в Німеччині; в 5,9 разів нижчий, ніж в США; в 6,8 разів нижчий, ніж в Люксембурзі.

Отже, треба удосконалювати національну безпеку України, щоб держава перебувала на вищих ступенях на міжнародній арені. Я плекаю надію, що у майбутньому у нашої держави все буде на вищому рівні.

Література:

1. Закон України “Про основи національної безпеки України”. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=964-15>.
2. Иванец Г.И. Глобализация, государство, право /Г.И. Иванец, В.И. Червонюк // Государство и право. – 2003. – № 8. – С. 89–90.
3. Фінансовий портал «Мінфін» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://index.minfin.com.ua/index/debt/>
4. Андрійчук В.Г. Економічна безпека України: стан, критерії виміру та превентивні заходи її зміцнення / В.Г. Андрійчук // Економіка, фінанси, право. – 2013. – № 6. – С. 12–17.
5. Dobrianska N.A. Diversified corporate associations: modern scorecard analysis and assessment of their effectiveness [Електронний ресурс] / N.A. Dobrianska, V.V. Popovych // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2017. – № 1 (29). – С. 6- 12.– Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2017/No1/6.pdf>
6. Шевченко Л.С., Гриценко О.А., Макуха С.М. та ін. Економічна безпека держави: сутність та напрями формування : [монографія] / [Л.С. Шевченко, О.А. Гриценко, С.М. Макуха та ін.] ; за ред. д. е. н., проф. Л.С. Шевченко. – Х. : Право, 2009. – 312 с.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Л.В. Стоянова,

студентка 1 курсу, Інститут бізнесу, економіки та інформаційних технологій,
Одеський національний політехнічний університет

Науковий керівник:

Добрянська Н.А.

*д. е. н., професор кафедри адміністративного менеджменту та проблем ринку
Одеський національний політехнічний університет, м. Одеса*

Питання забезпечення стабільності та розвитку національної безпеки України завжди було одним із ключових пріоритетів та цілей, які ставило перед собою керівництво нашої держави ще з часів отримання незалежності у 1991 році. Особливо це стосувалося становлення та впровадження гідної системи безпеки на міжнародному рівні відповідно до міжнародних стандартів і правил [1].

Згідно з основними положеннями Конституції України, головним завданням підтримання та розвитку національної безпеки було дотримання прав та інтересів людини і громадянина, їх захист, а також недопущення появи будь-яких загроз ззовні. Згодом, у 2003 році, вищевказані положення були закріплені на законодавчому рівні у Законі України "Про основи національної безпеки України", ст. 1 якого зазначала, що "національна безпека - це захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, яка забезпечує сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, попередження і нейтралізацію реальних та потенційних загроз національним інтересам" [2].

На сьогодні у контексті розвитку національної системи безпеки перед Україною стоять питання інтеграції в НАТО та входження до Європейського союзу, внаслідок чого зростає рівень обороноздатності національної системи безпеки, рівень її конкурентоздатності на міжнародній арені порівняно з системами безпеки інших країн світу. Водночас численні проблеми та неузгодженості, викликані недосконалістю законодавчої бази, неготовністю керівництва держави і самого народу до кардинальних змін, а також активна дія зовнішнього фактору гальмують узгодження української системи безпеки з міжнародними стандартами. Зовнішні фактори - це дії окремих пострадянських країн, які унеможливають або відстрочують вступ України до НАТО та ЄС.

Серед інших проблем, які існують у сфері національної системи безпеки, можна виділити такі:

- погіршення військової безпеки держави, її обороноздатності;
- відсутність чітко визначеної мети і необхідної волі будувати сильну державу, покладаючись на власні сили;
- корупція в ешелонах влади;
- відсутність чітких планів та направленості дій керівництва держави щодо їх реалізації;
- низька ефективність теперішнього міжнародного співробітництва у сфері оборонної промисловості, безпеки та спільної міждержавної взаємодії тощо [3].

Проте незважаючи на численні проблеми у функціонуванні державного апарату, діяльність якого спрямована на підтримання та розвиток у тому числі й системи національної безпеки України, варто відмітити окремі позитивні зміни та нововведення, які сприяють покращенню складної ситуації навколо формування національної безпеки та становлення її ролі на міжнародній арені.

Перед тим як перейти до безпосереднього розгляду даної проблеми варто визначитися з кількома важливими термінами, а саме: національна безпека, національні інтереси, загрози національній безпеці.

Отже, національна безпека - захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам.

Національні інтереси - життєво важливі матеріальні, інтелектуальні і духовні цінності українського народу як носія суверенітету і єдиного джерела влади в Україні, визначальні потреби суспільства і держави, реалізація яких гарантує державний суверенітет України та її прогресивний розвиток;

Загрози національній безпеці - наявні та потенційно можливі явища і чинники, що створюють небезпеку життєво важливим національним інтересам України.

Якщо уважно проаналізувати ст. 7 Закону України "Про основи національної безпеки України" від 19 червня 2003 року N 9648IV, можна виокремити такі основні сфери з реальними та потенційними загрозами національній безпеці України:

- зовнішньополітична сфера;
- сфера державної безпеки;
- воєнна сфера та сфера безпеки державного кордону України;
- внутрішньополітична сфера;
- економічна сфера;
- науково-технологічна сфера;
- інформаційна сфера;
- екологічна сфера [4].

Отже, з вище зазначеного матеріалу можна прийти до такого висновку, що забезпечити стабільну національну безпеку досить складно, оскільки з'являється велика кількість зовнішніх і внутрішніх факторів, які впливають на утримання установлених норм та законів.

Спостерігаючи за теперішнім станом України слід усвідомити, що держава потребує надійної армії, яка відразу буде готовою заздалегіть приступити до дії для надання відсічі противнику. Для цього слід залучати молодь для відстоювання державного суверенітету.

Також слід усвідомлювати економічну стабільність держави, яка буде забезпечувати українську армію всім необхідним.

Необхідно сформулювати економічне середовище, в якому забезпечується вільна конкуренція, заохочується приватна ініціатива, ефективно захищаються право власності та інвестиції."

Тому, на сьогоднішній день, Зброєні сили потребують надійної політики національної безпеки, яка буде взмозі постійно пітримувати армію обладнанням та технікою.

Література:

1. Актуальні проблеми національної безпеки України К: ГО "Молодіжна Альтернатива", 2010
2. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, N 39, ст.351, в редакції від 14.01.2006 на підставі Закону України № 3200815.
3. Хмара Степан Національна безпека України: проблеми і головні загрози // <http://3c.vox.com.ua/publ/other/Admin/18.html>
4. Закон України "Про основи національної безпеки України" від 19 червня 2003 року № 964IV

СЕКЦІЯ 4

СТАЛІЙ РОЗВИТОК ВИРОБНИЧОЇ СФЕРИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ПРОДОВОЛЬЧИХ, ЕКОЛОГІЧНИХ ТА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ ВИКЛИКІВ

ПРОБЛЕМИ УТИЛІЗАЦІЇ ВІДХОДІВ В УКРАЇНІ

М.В. Блашко,

студентка 2 курсу, Інженерно-економічний факультет,
Одеський державний аграрний університет

Науковий керівник:

Шевченко А.А

к. е.н., доцент

Одеський державний аграрний університет

Україна належить до числа країн з дуже високими розмірами утворення та нагромадження відходів. Виникає їх кожного року 700-720 млн т. Більше ніж 25 млрд т маса накопичених на території України відходів [4].

Дослідження нинішнього стану проблеми утилізації сміття, можливості використання нових способів стосовно розв'язання питань, які пов'язані із відходами, та виявлення завад, які зупиняють ефективність процесу, що дозволить виконувати дієві заходи відносно їх вирішення.

На протязі багатьох років кількість сміття стрімко зростала: через зміни манери життя суспільства, через приріст населення, застосування більше обгорткових і пакувальних матеріалів. Дослідження демонструють, що будова міських твердих побутових відходів орієнтовно така [6]: - папір, картон – 20–40%; - харчові відходи – 21–45%; - скло – 3–12%; - залізо і його сплави – 10%; - пластмаси – 1,5–5%; - деревина – 1,5–5%; - гума і шкіра – 1–4%; - текстиль – 4–7%; - алюміній – 1%; - інші матеріали – 1–3%.

На одного жителя України, в наслідку одного року роботи, припадає близько однієї тонни відходів. Від суцільної кількості відходів утилізується тільки третина, це говорить про вагомі ресурсні можливості. На покращання становища довкілля наявний рівень утилізації відходів вторинних ресурсів не впливає. Це пов'язано з тим, що до перероблювання залучаються в основному великотоннажні гірничопромислові та деякі інші відходи — малотоксичні чи нейтральні (інертні). Тому екологічний вплив перероблення відходів є невагомим [4].

Деякі підприємства і держави іноді намагаються позбутися відходів, особливо небезпечних. На нашу думку, розвинуті держави мають великий економічний прибуток від купівлі та утилізації небезпечних відходів, вони мають розвинуті технології перероблювання та після перероблення отримують цінні матеріали. Менш розвинуті країни дуже часто приймають небезпечні відходи на свою територію, з метою отримання коштів, а не для перероблення [4].

Щоб запобігти потраплянню небезпечних відходів на територію України, діє постанова №117 Кабінету Міністрів України, яка забороняє їх ввезення

Від 1 січня 2018 року в Україні запрацювала норма закону «Про відходи», яка забороняє захоронення на полігонах неперероблених відходів і зобов'язує сортувати та переробляти сміття. Адже відомо, що норми екологічної безпеки порушують близько 30% полігонів. Україна зобов'язалася сортувати все сміття за видами матеріалів, а також

розділяти його на придатне для повторного використання, для захоронення та небезпечно[2].

Загальноприйнятий метод розміщення як небезпечних, так і твердих побутових відходів (ТПВ) – полігонне поховання. Поховання сміття на полігонах вважається найменш вдалим для відходів, які дозволено утилізувати чи застосувати іншими напрямками. У ЄС більш популярним є сміттєспалювання

Нині в Україні існує 4 заводи по спалюванню сміття та тільки один із них чинний – йдеться про київський завод “Енергія” [1].

Окрім землі від надлишку сміття також страждає й водне середовище. У водні об’єкти України потрапляє близько 4 млрд м забруднених стоків кожного року. Ми вважаємо, що основою такого високого рівня забруднення є зношене устаткування, застарілі методи перероблювання сміття. Методи очищення стічних вод не перевищують 85 %, хоча теоретично вони мають змогу очистити стічні води на 95–96 %, [1].

Для перешкодження в наступному забрудненню навколишнього середовища необхідно:

- прийняти в Україні обов'язкову систему відокремленого збору і сортування сміття, а ще порядок вторинного перероблювання твердих побутових відходів
  - Взяти за ініціативу опрацювання конверту законодавчих документів, котрі включатимуть пропозиції стосовно надійного розв'язання проблеми сміття в Україні
  - посилити боротьбу зі стихійними звалищами та результатами їх існування;
  - влаштувати проведення науково-дослідних робіт зі виробництва екологічно чистих технологій перероблювання та знешкодження промислового й побутового сміття;
- Аби вийти з екологічного провалу, Україні необхідні інвестори.

Ми вважаємо, що варто зачинити наявні сміттєзвалища, котрий засмічують повітря, підземні води, ґрунти та одночасно збудувати заводи з перероблення сміття, лінії з сортування сміття, збудувати полігони, які відповідатимуть екологічним стандартам та прийматимуть сміття, яке не підлягатиме перероблюванню.

На законодавчому рівні необхідно обмежити обіг одноразових пластикових товарів – зокрема, пакетів та пластикових пляшок, що зменшить їх кількість та стимулюватиме збільшення кількості більш екологічних товарів. А за 1-2 роки при наявності інвестора в Україні можливо збудувати сміттєпереробні заводи та сміттєсортувальні лінії.

Таблиця 1 – Приклади боротьби зі сміттям в провідних країнах світу [1].

Країна	Спосіб боротьби зі сміттям
Німеччина	Виробники виготовляють обгортку для товарів, яка розкладається або є зручною для вторинного перероблювання сміття. Німці не будують будинки зі сміттєпроводами, вони перешкоджають точній утилізації, за дотриманням всіх вимог наглядає «сміттєва»
Франція	Кожний контейнер з відходами має чіп, який вимірює рівень відходів. Це дає змогу більш ефективно скласти напрям сміттєвозів: куди поїхати в першу чергу, а куди в останню
Японія	Переробляє сміття на масу корисних речей: спортивний одяг, канцелярські товари, офісні меблі, шкільну форму та багато іншого.
Швеція	Переробляє 99% відходів, більша частка яких використовується як паливо для електростанцій. Держава навіть купує сміття в інших країнах, адже власного сміття їм недостатньо
Австрія	Використовує біотехнології: грибовий фермент, який ділить пластик та поліестер. Відходи від одного продукту використовуються для виготовлення іншого.

Ситуація зі сміттям в Україні є неконтрольованою, є багато незаконних звалищ зі сміттям, котрі з кожним днем все більше погіршують екологічну обставину в Україні. Єдиний завод по спалюванню сміття не може вирішити цю проблему. Для переробки відходів необхідне особливе устаткування, яке можуть виробляти вітчизняні підприємства. Це допоможе розширити спеціалізацію вітчизняних підприємств, для збільшення прибутку. Усі ці фактори пов'язані між собою та потребують спільних зусиль в зазначеному напрямку. Правильна утилізація сміття може стати складовою економічного піднесення країни.

Література:

1. Надія на очищення. Як Україна може подолати сміття - [Електронний ресурс] – 2015-2016. – Режим доступу: https://lb.ua/society/2018/04/28/395698_nadiya_ochishchennya_yakukraina_mozhe.html

2. Закон: з 2018 року Україна зобов'язалася сортувати сміття – [Електронний ресурс] – 2011-2017. – Режим доступу: http://texty.org.ua/pg/news/textynewseditor/read/79093/Zakon_z_2018_roku_Ukrajina_zobovjazalasa_sortuvaty

3. Переробка відходів - [Електронний ресурс] – 2010-2017. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Переробка_відходів

4. Проблеми відходів в Україні - [Електронний ресурс] – 2013-2015. – Режим доступу: https://pidruchniki.com/18060203/ekologiya/problemi_vidhodiv_ukrayini

5. Переробка сміття в Україні та ЄС: як екологічну катастрофу перевести у прибутковий бізнес - [Електронний ресурс] – 2013-2016. – Режим доступу: https://24tv.ua/pererobka_smittya_v_ukrayini_ta_ys_yak_ekologichnu_katastrofu_perevesti_u_pributkoviy_biznes_n698225

6. Навчальні матеріали онлайн [Електронний ресурс] – 2010-2017. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/1719051256642/ekologiya/problemi_vidhodiv_lyudskoyi_diyalnosti#

СТАН СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ВЕЛИКОМИХАЙЛІВСЬКОГО РАЙОНУ

Д.А. Буковський,

студент 3 курсу, Інститут бізнесу, економіки та інформаційних технологій,
Одеський національний політехнічний університет

Науковий керівник:
Кобальчинська Є.О.

*ст.викладач кафедри адміністративного менеджменту та проблем ринку
Одеський національний політехнічний університет*

Великомихайлівський район був заснований у 1945 році. Розташований у центральній частині Одеської області, займає територію площею 143,6 тис.га. На півночі Великомихайлівський район межує з Захарівським та Ширяєвським, на сході – з Іванівським, на півдні – з Роздільнянським районами Одеської області. На заході – з Республікою Молдова. Адміністративним, господарським і культурно-побутовим центром району є селище Велика Михайлівка.

Станом на 1 листопада 2018 року наявне населення району складає 30667 осіб. Переважну частину населення району складають українці (83,6%) та росіяни (10,7%). Населення району мешкає у 82 населених пунктах(із них 2 селища міського типу), що входять до 2 селищних та 22 сільських рад.

На території району розташовані 2 об'єднані територіальні громади: Великомихайлівська ОТГ, яка була створена у 2015 році (одна із перших у Одеській області), до її складу входять 8 сільських і 1 селищна ради; Цебриківська ОТГ була створена у 2017 році, до її складу входять 2 сільських і 1 селищна ради [1].

За основу аналізу соціально-економічного розвитку Великомихайлівського району за 2018 рік була взята Програма «Соціально-економічного розвитку Великомихайлівського району за 2018 рік» [2].

Виконання видатків загального фонду зведеного бюджету в розрізі галузей характеризується даними з таблиці 1.

Таблиця 1 – Видатки районного бюджету за 2018 рік

Найменування функції	Затверджено на 2018 р., тис.грн.	Фактично виконано за 2018 р., тис.грн.	Відхилення від плану, тис.грн.	% виконання плану
1	2	3	4	5
Управління	14238,4	13884,0	354,4	97,51
Освіта	50655,3	50217,6	437,7	99,14
Охорона здоров'я	32681,7	2581,8	99,9	99,69
Соціальний захист	119098,3	118072,8	1025,5	99,14
Житлово-комунальне господарство	4624,2	4228,0	396,2	91,43
Культура	5997,0	5888,3	108,7	97,19
Транспорт, дорожнє господарство	4596,4	4322,0	274,4	94,03
Інші	27451,1	24029,0	3422,1	87,53
Разом	259342,4	253223,5	6118,9	97,64

Виконання видатків в переліку галузей становить від 99,69 охорона здоров'я до 87,53 % – інші. Видатки на утримання органів місцевого самоврядування по зведеному бюджету складають 13884,0 тис. грн. Питома вага виконання видатків на заробітну плату з нарахуваннями складає 86,7 %, на енергоносії 2,2 %, а на інші видатки 11,1%.

Сьогодні мале підприємництво, як самостійний елемент ринкової економіки. Станом на 01 січня 2019 року на обліку у Великомихайлівському відділенні Роздільнянської ОДП ГУ ДФС в Одеській області зареєстровано 1414 суб'єктів підприємницької діяльності, з них: 962 фізичних осіб - підприємців, 452 – юридичних осіб. За січень-грудень 2018 року податковою інспекцією взято на облік 186 фізичних осіб та 9 юридичних осіб, припинили діяльність 4 юридичні особи і 222 фізичні особи-підприємці.

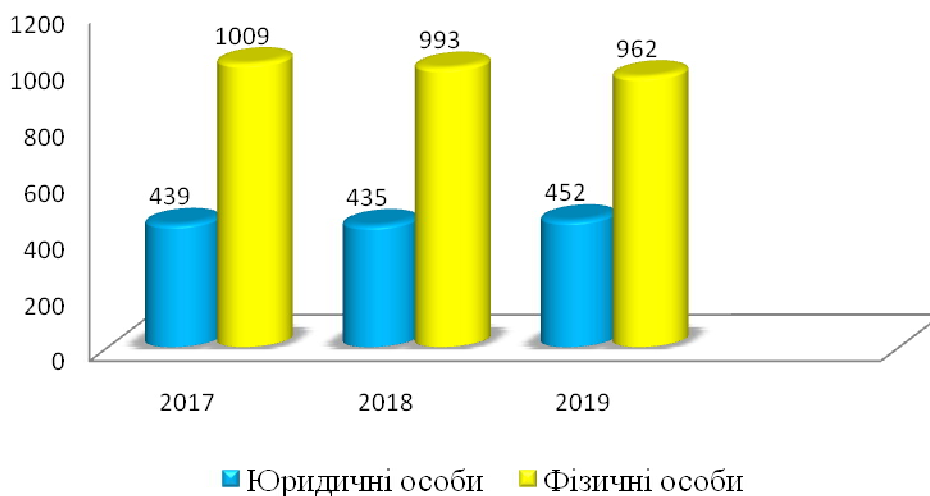

Рис. 1 – Кількість зареєстрованих ФОП та юридичних осіб станом на 01.01.2019р.

Промисловість в районі представлена промисловим підприємством «ІНН-ПРОЕКТ», яке займається виробництвом безалкогольних напоїв та мінеральної води. За січень-вересень 2017 року обсяг реалізації склав 79,8 тис. грн. Середньооблікова чисельність штатних працівників налічує 8 осіб. З 01 жовтня 2017 року підприємство призупинило діяльність [2].

Отже, саме Великомихайлівська районна рада покликана забезпечити жителям Великомихайлівського району гідний рівень соціально-економічного життя, створювати сприятливі умови для проживання і представляти інтереси жителів району

Література:

1. Регламент Великомихайлівської районної ради VII скликання від 18.12.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://v-mihailivka-rada.odessa.gov.ua/index.php/2011-08-18-06-53-17>.
2. Програма соціально-економічного розвитку Великомихайлівського району від 05.03.2018 р. № 264 – 7 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://v-mihailivka-rda.odessa.gov.ua/rajonn-programi/>.

НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ОСВІТНЬОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

А.О. Кравчук,

студентка 5 курсу, Факультет документальних комунікацій та менеджменту,
Рівненський державний гуманітарний університет

Науковий керівник:

Дейнега О.В.

д. е. н., проректор з наукової роботи

Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне

Сучасні умови діяльності організацій характеризуються підвищенням ролі персоналу, що обумовлено, такими чинниками: змінами у змісті праці, що викликані застосуванням нової техніки, певних технологій, трансформацією функції контролю, підвищенням ролі самоконтролю та самодисципліни; загостренням конкуренції на ринку, підвищенням уваги організацій до пошуку конкурентних переваг; глобалізаційними процесами; зміною форм організації праці, підвищенням освітнього та культурного рівня працівників; коригуванням системи цінностей персоналу.

Ефективна робота працівників організації багато в чому залежить від системи мотивації, тому прийняття управлінських рішень щодо формування системи стимулювання є дуже важливим напрямком роботи у сфері управління персоналом [1].

Варто зазначити, що мотивація – це процедура стимулювання працівників до виконання результативної роботи, зосередженої на результаті цілей підприємства, тому саме підвищення мотивації працівників ВПУ № 24 має бути одним з пріоритетних напрямів для удосконалення управління персоналом організації.

Мотивація в організації може мати такі форми: матеріальне та моральне стимулювання, непряме економічне стимулювання, стимулювання за допомогою організаційних способів мотивації тощо [2, с.341]. У діяльності училища необхідно використовувати не лише матеріальну мотивацію, а й нематеріальну, яка в окремих випадках є найбільш ефективною і раціональною.

Одне із перших завдань нематеріальної мотивації – це підвищення рівня зацікавленості персоналу в організації. Тобто, такі мотиваційні заохочення, які не видаються співробітникам у вигляді грошових виплат, але мають всі можливості для збільшення рівня результативності трудової діяльності підприємства. Досить неординарним методом удосконалення нематеріальної мотивації праці працівників є мотивація вільним часом [4, с. 35] .

Кожна з форм мотивації має значний вплив на результативність праці, тому в створенні системи стимулювання доцільно дуже уважно підходити до цього питання. Для ефективнішого управління персоналом можна застосовувати не лише традиційні, а й новітні методи покращення мотивації працівників (табл. 1).

Таблиця 1 – Традиційні та новітні напрями покращення мотивації персоналу ВПУ № 24

Традиційні		Новітні
Матеріальні	Нематеріальні	
Грошові премії	Робити аналіз успішно досягнутих працівниками цілей	Страхування життя, компенсаційні виплати, бонуси
Додаткові виплати	Ставити чітко сформульовані цілі перед співробітниками	Корпоративні свята
Оплата тимчасової непрацездатності	Проводити успішне визнання успіху співробітників у їх роботі	Консультативні служби
Навчання персоналу та підвищення їх кваліфікації	Проявляти інтерес керівництва до думки працівників	Мотивування вільним часом

Ще одним способом удосконалення управління персоналом є впровадження автоматизованої системи управління кадрами ВПУ № 24.

Реалізація вимог своєчасного забезпечення процесів управління необхідною інформацією в умовах зростаючих її обсягів повною мірою може бути здійснена у випадку, якщо інформаційна база знайде своє організаційне оформлення у виді автоматизованої системи управління кадрами – АСУ «Кадри» – чи її прототипу – автоматизованого робочого місця фахівця кадрової служби (АРМ), виконаного на базі ПЕОМ. Такий підхід дозволяє реалізувати новий, інформатизований підхід до моніторингу трудової діяльності працівників училища. АСУ «Кадри» являє собою форму організації управління персоналом, засновану на тісному взаємозв'язку людини й обчислювальної техніки, а також на широкому використанні вироблених у практиці управління прийомів і методів оптимізації й автоматизації прийнятих рішень [3].

Отже, основними засобами, що можуть бути запропоновані для удосконалення управління персоналом ВПУ № 24 можна вважати підвищення мотивації працівників організації за допомогою новітніх засобів стимулювання та впровадження автоматизованої системи управління «Кадри» для моніторингу трудової діяльності працівників училища.

Література:

1. Братченко В.Ф. Управління персоналом організації в сучасних умовах / В.Ф.Братченко // Персонал. – 2006. – № 3.—С. 5-10.
2. Виноградова О.В. Сутність мотивації персоналу як основи розвитку підприємства / О.В. Виноградова, К.І.Пілігрим // Менеджмент і маркетинг: Бізнес-Інформ. – №12. – 2013. – С. 339-347.
3. Гафіяк А.М. Автоматизована інформаційна система управління організаційно-технологічними процесами на підприємстві / А.М. Гафіяк, Р.М. Костирко // Тези 68-ї наукової конференції професорів, викладачів, наукових працівників, аспірантів та студентів університету. Т. 2. (Полтава, 15 квітня – 15 травня 2016 р.) – Полтава : ПолтНТУ, 2016. – С. 167–168.
4. Данюк В.М. Мотивація персоналу : [навч. посіб.] / В.М. Данюк, В.М. Петюх, С.О. Цимбалюк [та ін.]. – К. : КНЕУ, 2006. – 398 с.

ОСОБЛИВОСТІ МЕНЕДЖМЕНТУ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОМПАНІЙ ТА РІЗНОМАНІТНИХ МІЖНАРОДНИХ ОБ'ЄДНАНЬ

С.В. Мазоха,

студент 5 курсу, Факультет менеджменту, маркетингу і логістики,
Одеська національна академія харчових технологій

Науковий керівник:

Ніколюк О.В.

к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту і логістики

Одеська національна академія харчових технологій, м. Одеса

Міжнародний поділ праці та сучасні бізнес-технології дозволяють кожному підприємству знайти своє місце у світі за рахунок відтворення доданої вартості, але для цього необхідні певні умови. Одна з головних – розуміння та впевнене вміння реалізовувати певні засади менеджменту, яких дотримуються провідні світові компанії. Для України це дуже важливо тому, що відродження економіки країни вимагає тісної співпраці з міжнародними корпораціями, які мають капітал та володіють сучасними інноваційними технологіями. Одна з умов – розуміння національним бізнесом необхідності менеджменту, який був би доцільним до управлінської практики транснаціональних корпорацій (ТНК).

Сьогодні теорія та практика менеджменту провідних компаній світу динамічно змінюється, тому компанії, які хочуть бути конкурентоспроможними на світових ринках, ретельно вивчати міжнародний досвід, впроваджувати його до своєї практики, і намагатись адаптувати його до реальних соціально-політичних умов. Саме це визначає актуальність міжнародного менеджменту і глобального співробітництва практично всіх країн, в тому числі й України.

Уточнення певного міжнародного менеджменту за рахунок включення до нього механізму прийняття рішень компанією, щодо своєї багатофункціональної організації, збалансованості її цілей, а також впливу певних невизначених умов на організацію, планування та управління бізнесом.

Інформаційною базою дослідження слугували праці вітчизняних і закордонних вчених з проблем теорії менеджменту, міжнародного бізнесу, міжнародних економічних відносин. У процесі підготовки тез використані загальнонаукові методи дослідження: історичного і логічного аналізу, синтезу та абстракції.

Основою методологічного і практичного аналізу розвитку міжнародного менеджменту є: визнання інтелектуального капіталу за рахунок людського капіталу, як стратегічного ресурсу, а також часу виходу на певний ринок та його освоєння.

Розгляд ТНК як відкритої системи, в основі якої знаходяться розвиток внутрішніх і зовнішніх партнерських взаємовідносин, горизонтальних та вертикальних зв'язків, націленість на формування балансу бізнес-інтересів різного рівня з врахуванням обмежень інтернаціонального та національного характеру й оптимізацією власних, децентралізація корпоративного планування та управління. Прогнозування та планування розвитку бізнесу на основі ймовірного стратегічного аналізу глобального бізнес-середовища. Трансформація багатонаціональних компаній (БНК) та різноманітних міжнародних об'єднань у більш гнучкі і менш централізовані об'єднання, зростання значення малих і середніх ТНК [1].

Щодо подальших наукових досліджень проблем формування міжнародного менеджменту, то можна визначити декілька: пошук нових підходів до створення

транснаціональних ланцюгів за допомогою яких можна виходити на нові світові ринки, активізація глобальної діяльності через використання новітніх інформаційних технологій, розроблення та втілення нових методів стимулювання інноваційності корпорацій.

Діяльність ТНК має ряд позитивних і негативних сторін як для приймаючої країни, так і для країни в якій відбувається базування тої чи іншої країни. Серед плюсів це: входження підприємств міжнародних компаній на ринок приймаючої країни, що супроводжується збільшенням грошових надходжень, покращенням економіки країни її відкритості, прискоренням НТП (науково-технічного прогресу), забезпеченням робочими місцями, інвестиційні надходження до державного бюджету; розвиток національного виробництва та конкуренції; закріплення держави на міжнародній арені; покращення якісних характеристик та зменшення цін на продукцію; відкриття доступу національних виробників до приймаючих країн [2].

Іншою стороною виступають такі негативні наслідки: як виснаження певної ресурсної бази, збільшення монополізації ринку, підвищення залежності національної економіки по відношенню до більш могутніх держав, використання країни, як ресурсозабезпечуючого додатку лише на певний період часу.

Входження закордонних ТНК у вітчизняну економіку супроводжується відкриттям нових технологій, підвищенням якості надання різносторонніх послуг у сфері менеджменту. Разом з тим, інвестори зацікавлені лише у прибутковій секторі та галузі економіки, що може негативно вплинути на інші сфери економіки країни.

Одним із основних недоліків функціонування ТНК в Україні для вітчизняних виробників є неспроможність утримувати конкурентні позиції порівняно з великими міжнародними корпораціями. Політика України має бути спрямована, з однієї сторони, на оптимальне використання можливостей виходу на світові ринкові відносини за рахунок різноманітних міжнародних об'єднань, з іншої на усунення її негативних наслідків; вона має бути комплексною, цілеспрямованою.

Існуючі тенденції у формуванні підходів до регулювання соціально-економічного розвитку характеризуються все більш підсилюваною деталізацією умов взаємодії держави й бізнесу при реалізації відповідної стратегії. Обґрунтована необхідність формування та реалізації механізму державно-приватного партнерства щодо забезпечення соціально-економічного розвитку в Україні. Механізм державно-приватного партнерства регламентує організаційні основи взаємодії органів влади та бізнесу при формуванні політики розвитку виробництва, а також економічні методи генерації цілей, заходів щодо удосконалення форм державно-приватного партнерства та проведенні системного моніторингу їх ефективності [4].

Отже, перспективи подальших досліджень мають перебувати в процесі розробки, стимулювання та створення національних ТНК, підтримки їх розвитку на за рахунок державно-приватного партнерства, адже саме цей правильний вибір дасть змогу сформувати сектор з високими технологіями, конкурентоспроможним вітчизняним компаніям, здатних гідно витримувати конкуренцію у світовій економіці.

Література:

1. Онищенко В. Менеджмент транснаціональних корпорацій. ISSN 1028-7507. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2017. № 1, с. 42-56
2. Ступницький О.І. Сучасні конкурентні стратегії ТНК. Київ, 2013. 416 с.
3. Якубовский В.В. Системные методы менеджмента в международном бизнесе. Київ, 2014. 738 с.
4. Nikoliuk O. Formation of the model of the public-private partnerships as an instrument for regulation of the socio-economic development of agricultural sector. Food Industry Economics, 2018 10(3), 13-20; doi: 10.15673/fie.v10i3.1056

ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

К.Г. Робейко,

студентка 4 курсу, Факультет документальних комунікацій та менеджменту,
Рівненський державний гуманітарний університет

Науковий керівник:

Дейнега І.О.

к.е.н., доцент кафедри менеджменту

Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне

Одним із основних факторів оптимального функціонування підприємства в конкурентних умовах є забезпечення ефективності його виробничої та господарської діяльності. Доцільність оцінювання ефективності діяльності підприємства зумовлена потребами формування та досягнення нових цілей, принципів та засад господарювання, які дозволяють максимально повно забезпечувати потреби ринку. Саме тому дослідження теоретико-методологічних засад оцінювання ефективності виробничої діяльності підприємства є актуальним.

Переважно поняття «ефективність» визначають як відношення ефекту (результату) до витрат або ресурсів, які були понесені для його отримання. Ефект можна розглядати як «результат реалізації заходів, що спрямовані на підвищення ефективності виробництва за рахунок економії та раціонального використання всіх виробничих ресурсів» [1, с. 452] або як «результат, що є наслідком якоїсь дії» [2]. Ефективність діяльності підприємства як економічна категорія відображає відповідність фактичного результату бажаному, іншими словами, це рівень досягнення цілей організації та її здатність до життєдіяльності в конкурентному середовищі [3].

У найбільш загальному вигляді економічна ефективність виробництва являє собою кількісне співвідношення двох величин – результатів господарської діяльності та виробничих витрат. Сутність проблеми підвищення економічної ефективності виробництва полягає у збільшенні економічних результатів на кожен одиницю витрат у процесі використання наявних ресурсів. Визначення ефективності виробництва починається із встановлення критеріїв ефективності, тобто головної ознаки оцінки ефективності, яка розкриває її сутність [4].

Для проведення об'єктивного оцінювання ефективності використання виробничого потенціалу його поділяють на активну і пасивну складові, а також виявляють екстенсивні і інтенсивні напрямки його розвитку. Крім того значний вплив на обґрунтований вибір структури виробничого потенціалу надають меті виробничо-господарської діяльності підприємства, виходячи з чого і формуються ресурсна база, техніко-технологічне оснащення виробництва і трудової капітал підприємства [5].

В Україні не існує офіційної та загальновизнаної методики комплексної оцінки результатів виробничої діяльності підприємств. Натомість можна орієнтуватись на такі визначальні її положення: аналітична оцінка економічної й соціальної ефективності має базуватись на результатах комплексного аналізу діяльності підприємства за певний час; за ринкових умов господарювання у переважній більшості випадків суб'єкти господарювання запроваджують проведення експрес-аналізу своєї діяльності, тобто практику швидкої аналітичної оцінки невеликою кількістю показників виробничо-господарських та комерційно-фінансових результатів роботи за рік; об'єктами економічного аналізу більшості підприємств виробничого спрямування мають бути організаційно-технічний рівень і обсяг виробництва, використання основних засобів,

матеріальних ресурсів, досягнутий рівень продуктивності праці персоналу, собівартість продукції; прибутковість, фінансовий стан підприємства і його стійкість [6].

Ключові показники ефективності відображають ефективність різних сторін діяльності підприємства, проте не дають узагальнюючої комплексної оцінки ефективності підприємства в цілому. Тому необхідний розрахунок комплексного показника, який поєднає у собі значення часткових показників оцінки ефективності. Панагушин В. П. і співавтори [6] пропонують ключові показники ефективності переводити у бали на основі порівняння їх значень із середніми показниками за видом економічної діяльності (коду КВЕД), отримані бали підсумовуються. Такий аналіз дозволяє ідентифікувати найбільш ефективні промислові підприємства, виділити високоефективні види діяльності, а також виявити аутсайдерів серед дослідної групи.

I. Ковальчук розрізняє традиційний та багатофакторний підходи до оцінки ефективності виробничої діяльності підприємства. Традиційний підхід заснований на класичній моделі Дюпона, яка характеризує рентабельність капіталу та передбачає оцінку ефективності на основі узагальнюючих (першого рівня, які відображають ефективність діяльності підприємства в цілому) та результуючих (другого рівня, визначаються в ході обґрунтування узагальнюючих показників). Останні оцінюють ефективність використання окремих видів ресурсів підприємства. Багатофакторний підхід репрезентується в науковій економічній літературі, проте рідко застосовується на практиці та передбачає використання агрегованих індексів ефективності. Останні складні для інтерпретації, а тому і не стали загальноновизнаними.

Таким чином, можемо констатувати базовий підхід, який застосовується різними науковцями для оцінювання ефективності виробничої діяльності підприємств – розрахунок ефективності як співвідношення ефекту і витрат. Відмінності полягають у підборі часткових показників, на підставі яких розраховуються результуючі. Обов'язковими для врахування при розрахунку ефективності виробничої діяльності підприємства є результативність використання всіх його ресурсів, а також узагальнюючих фінансових показників.

Література:

1. Пилипенко С.М. Теоретичні засади оцінки ефективності діяльності підприємства [Електронний ресурс] / С.М. Пилипенко // Економіка та управління підприємствами. – 2016. – № 10. – С. 452 -456. – Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/10-2016/94.pdf> (дата звернення: 18.04.2019)..

2. Эффект. Материал из Википедии — свободной энциклопедии [Электронный ресурс].—Режим доступа: <https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%AD%D1%84%D1%84%D0%B5%D0%BA%D1%82>. (дата обращения: 18.04.2019).

3. Говорушко Т.А. Управление эффективностью деятельности предприятий на основе вартисноориентованого підходу : [монографія] / Т.А. Говорушко, Н.І. Клімаш. – К. : Логос, 2013. – 204 с.

4. Эффективность производственной деятельности предприятия. – 2018. – Режим доступа: <https://pravo.studio/ekonomika/effektivnost>.

5. Тюфтіг Т. А. Виробничий потенціал як фактор підвищення результативності діяльності промислового підприємства // Молодий вчений. - 2019. - №2. - С. 287-291. - URL <https://moluch.ru/archive/240/55418/> (дата звернення: 18.04.2019).

6. Методичні основи аналітичної оцінки ефективності підприємництва. [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.uaeconomic.com/ulens-1828-1.html> (дата звернення: 18.04.2019).

СУЧАСНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ПЕРСОНАЛУ ОРГАНІЗАЦІЇ

А.О. Тимошук,

студентка 5 курсу, Факультет документальних комунікацій та менеджменту,
Рівненський державний гуманітарний університет

Науковий керівник:

Дейнега О.В.

д. е. н., доц., проректор з наукової роботи

Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне

Сталий розвиток виробничої сфери в умовах глобальних фінансово-економічних викликів неможливий без освіченого персоналу, тому зараз професійна освіта стає визначальним елементом, що формує якісні характеристики робочої сили, оскільки постійний розвиток науки і техніки вимагає від працівників безперервного навчання, що є основою високої конкурентоспроможності українських підприємства на сучасному ринку. Модернізується українська економіка, що вимагає перманентних змін в управлінні підприємствами. Пристосування до цих нових ринкових умов змушує змінювати систему кадрового менеджменту України та систему навчання, яка є частиною процесу управління персоналом [3, с. 87]. За таких умов важливим є дослідження закордонного досвіду навчання персоналу, що має в основі передові технології та методи.

Розвинені країни світу вже давно досліджують вплив навчання на продуктивність праці людини. Наприклад, у Сполучених Штатах Америки (США) було встановлено, що інвестиції в людський капітал через навчання підвищують продуктивність праці робочої сили. При збільшенні витрат на навчання на 10%, продуктивність праці зростає на 8,5%. Тому за кордоном на навчання і розвиток персоналу витрачають до 10% від фонду оплати праці. Часто саме навчання персоналу стає для деяких країн їх конкурентною перевагою (наприклад, Японії, США, Франції) [3, с.88].

У США перевага надається залученню фахівців потрібної кваліфікації через ринок праці або у компаній-конкурентів. Основними проблемними питаннями, якими останніми роками опікується американський топ-менеджмент є розвиток потенційних лідерів, відбір та утримання ключового таланту, формування і залучення робочої сили на фоні постійного зниження витрат. Менеджери середньої ланки складають найбільш чисельний прошарок в адміністративно-управлінському апараті виробничої та невиробничої сфер США. Керівники нижчої ланки управління набираються із числа робітників чи молодих фахівців, більшість із яких уперше стає на посаду, яка передбачає керування людьми. Американська система навчання заснована на розгляді управлінської діяльності як самостійної професії, пристосованої до умов високої мобільності керівного складу. Вважаючи, що призначення навіть талановитого адміністратора на посаду, яка не відповідає його профілю, може призвести до негативних наслідків для організації, а тривале емпіричне набуття необхідних знань і навичок – це досить неефективний шлях розвитку керівника, середньостатистична американська компанія постійно навчає приблизно 80% свого штату, витрачаючи в середньому на одного працівника близько 865 доларів США в рік [2, с.58].

Особливість функціонування японської системи навчання полягає в тому, що вона створюється в рамках діючої структури та гнучкої системи групової відповідальності, горизонтальних зв'язків та стимулів, і функціонує в межах певних організаційних рамок. Основою японської системи професійного навчання в компаніях є концепція «гнучкого працівника»: відбір та підготовка працівника не з однієї, а з двох-трьох спеціальностей із

наступним підвищенням кваліфікації протягом усього життя. Вважається, що перепідготувати працівника дешевше, ніж замінити його. Професійна освіта проводиться безпосередньо за допомогою системи підготовки на робочих місцях. Зазвичай навчання на робочому місці домінує над навчанням поза місцем роботи, складаючи близько 80%. Японські компанії витрачають на перепідготовку персоналу щорічно суми, що дорівнюють 10–12% фонду заробітної плати. Загалом, на навчання в розрахунок на одного зайнятого японськими підприємствами витрачається в три-чотири рази більше, ніж американськими. В Японії неперервна освіта є частиною процесу праці, де кожний зайнятий навчається близько 8 годин на тиждень, у тому числі 4 години за рахунок робочого часу та 4 години – за рахунок власного [1, с. 31].

Функціонування європейської системи навчання пов'язане з упровадженням певних стратегічних документів. Освіта та навчання є основними складовими Лісабонської стратегії зростання, а також ключовим елементом при її продовженні до 2020 року. Щоб пов'язати світ навчання та світ роботи, у 2008 році була розроблена політична ініціатива ЄС «Нові уміння/навики для нових посад». Було підраховано, що реформа системи освіти, спрямована на забезпечення адекватними вміннями всіх громадян ЄС, зможе збільшити ВВП на 10% в довгостроковому періоді.

У Франції, відповідно до загальноєвропейської тенденції, працівник є відповідальним за власну кар'єру. Французьке законодавство чітко регламентує практику навчання працівників підприємства, надаючи їм часову відстрочку, щоб скористатися можливістю пройти навчання й підвищити власну кваліфікацію. У середньому підприємства витрачають на навчання персоналу близько 3% річного фонду заробітної плати, і це при тому, що обов'язкові відрахування складають 1,5% для організацій від 10 та більше працівників, 0,15% – за меншої кількості працівників. За даними Європейського центру розвитку професійного навчання, 46% працівників Франції навчаються на курсах із подальшого професійного навчання. Для підприємств таке навчання обходиться у 2,3% загальної вартості праці. У середньому на одного працівника припадає 13 годин навчання. З огляду на те, що тривалість робочого тижня у Франції становить 35 годин, роботодавці намагаються організувати навчання поза робочим часом. Як результат, майже 38% працівників підприємств беруть участь у навчальних програмах упродовж року, на великих підприємствах – цей показник сягає понад 60%. За рівнем кваліфікації структура персоналу, направлено на навчання, варіює від 10% у випадку некваліфікованих робітників до 60% у випадку технічних фахівців [2, с. 59].

У сучасних ринкових умовах найбільш важливим інструментом який забезпечує стабільність підприємства і підвищення його конкурентоспроможності є здатність і готовність працівників підприємства навчатися, що обумовлює ефективне функціонування підприємства на ринку праці, товарів і послуг. Вивчення і застосування закордонного досвіду професійної підготовки та навчання персоналу здатне надавати позитивний вплив на процеси управління професійною компетентністю працівників сучасних вітчизняних підприємств.

Література:

1. Глинский Б. О. О японском опыте управления / Б. О. Глинский // Проблемы теории и практики управления. – 2009. – № 4. – С. 31.
2. Любимова К.О. Світовий досвід професійного навчання персоналу підприємств./ К.О. Любимова // Економічний часопис XXI №3-4 2011р. – С.58-61.
3. Нестеренко О. М. Шляхи вдосконалення професійного розвитку персоналу на підприємстві / О. М. Нестеренко // Вісник економіки, транспорту і промисловості. – 2010. – № 30. – С. 87-88.

ПРОБЛЕМИ ОЦІНКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

І.А. Шинкарюк,

студентка 5 курсу, Факультет менеджменту, маркетингу і логістики,
Одеська національна академія харчових технологій

Науковий керівник:

Ніколюк О.В.

к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту і логістики

Одеська національна академія харчових технологій, м. Одеса

Серед нагальних проблем розвитку підприємств однією із найбільш актуальних є створення адаптованої до сучасних умов господарювання системи управління міжнародною конкурентоспроможністю. Динамічність та складність зовнішнього оточення сучасних підприємств, кризові прояви в економіці країни та світу, стагнація на ринках, зростання вимог споживачів – усі ці та інші явища мають двобічний прояв. З одного боку, вони є негативними, оскільки ускладнюють здійснення підприємницької діяльності, з іншого – ці чинники є стимулами для розвитку окремих підприємств, оскільки в умовах ринкової економіки саме ступінь задоволення потреб споживача результатами діяльності суб'єкта підприємництва має вагомий вплив. Тому на світовому ринку виживають фірми, що мають вагомий конкурентний статус та високий рівень конкурентоспроможності. Забезпечення останнього може гарантувати довготривале та результативне функціонування за умов динамічності та випадковості чинників зовнішнього середовища суб'єкта господарювання.

Міжнародна конкурентоспроможність підприємства – це характеристика підприємства, яка є формою прояву ступеня реалізації його потенційної спроможності формувати, утримувати та використовувати стійкі конкурентні переваги на міжнародному ринку, які відображаються його конкурентним потенціалом. Останній характеризує можливість фірми формувати й утримувати конкурентні переваги на основі наявних ресурсів та здатностей. Ступінь реалізації конкурентного потенціалу підприємства визначається тим, наскільки вдало, з точки зору досягнення конкретної мети, воно комбінує ресурси, створюючи конкурентні переваги. Тобто максимальний рівень міжнародної конкурентоспроможності означає не «краще, ніж у конкурентів», а «найбільше (найкраще), на що здатне підприємство». Поняття «міжнародна конкурентоспроможність» стосується не підприємства, як окремої юридичної особи, а його господарської діяльності, оскільки створюється суто у межах процесу господарювання.

Проблема оцінювання міжнародної конкурентоспроможності підприємств є багатоаспектною, але первинним є питання щодо мети та завдань дослідження. Сутність мети впливає з визначення поняття «оцінка міжнародної конкурентоспроможності» і полягає в ідентифікації позицій підприємства у конкурентному середовищі.

Завданнями оцінки є таке:

- вивчення властивостей та стану підсистем підприємства й умов його зовнішнього оточення, які є ключовими у забезпеченні успішної діяльності підприємства на ринку;
- комплексне обґрунтування конкурентної стратегії та політики поведінки підприємства на внутрішніх і зовнішніх товарних ринках;
- встановлення орієнтирів для контролю та регулювання результативності економічної системи;

- визначення потенційних можливостей підприємства та передумов щодо підвищення рівня його міжнародної конкурентоспроможності [2].

Проблема підтримання міжнаціональної конкурентоздатності знаходиться у центрі уваги урядів різних держав світу і Україна не є винятком, оскільки вона хоче утвердитись на міжнародній арені як високорозвинена держава. Основа конкуренції полягає в тому, що конкурують не виробники країни в цілому, а кожний виробник або продавець окремо. Але конкурентоспроможність визначається наявністю конкурентоздатних галузей та фірм всередині країни. Отже, одним з головних завдань, котре уряд повинен поставити перед собою для підвищення конкурентоспроможності, повинно бути стимулювання конкуренції між фірмами однієї галузі і між галузями всередині економіки однієї країни. Якщо дані показники будуть високими, то і держава буде конкурентоспроможною на міжнародному ринку [1].

Основними проблемами, які запобігають успішній реалізації конкурентних переваг українських підприємств є техніко-технологічна відсталість компанії та наявність несприятливого бізнес-клімату в Україні. На даний час при виході українських підприємств на зарубіжні ринки існує проблема забезпечення подальшого зростання їх рівня міжнародної конкурентоздатності.

Важливими шляхами підвищення конкурентоспроможності українських підприємств на сучасному етапі є: створення іміджу підприємства «справедливих» цін за рахунок відповідності ціни і якості; збільшення асортименту продукції, яка випускається; виконання основних вимог збутової логістики; поліпшення кадрового потенціалу та управлінської структури; вдосконалення проектування, використання найсучасніших техніки і технології, вхідний контроль якості сировини, матеріалів і комплектуючих, поліпшення стандартизації; детальне вивчення потреб ринку; наявність конкурентоспроможних вітчизняних постачальників [5].

Таким чином для динамічного розвитку України в умовах глобалізації, конкурентоздатність підприємств на світовій арені має велике значення. Тільки робота у комплексі зможе вивести вітчизняну продукцію на високий рівень конкурентоспроможності. Українські підприємства мають потенціал та можливість до зростання значення конкурентоздатності продукції, а тим самим і до займання провідних і домінуючих позицій як на українському, так і на міжнародному ринку. Потрібно на українських підприємствах впроваджувати нову логістичну систему.

Література:

1. Алтухова И. Н. Конкурентоспособность предприятий на внешнем рынке / И. Н. Алтухова // Вісник Донецького університету. – 2008. – Вип. 1.
2. Андросова Т.В., Чернишова Л.О., Козуб В.О. Методика оцінки міжнародної конкурентоспроможності // ХДУХТ, Харків, 2012. 189-197.
3. Баженов І. Зовнішня торгівля України: дна як і раніше не видно. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.novorosinform.org/articles/7135>, 2016
4. Гнатєва, Т.М., Ніколюк, О.В. Вплив соціальної відповідальності бізнесу на конкурентоспроможність підприємств аграрного сектору. Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Серія “Економічні науки”: науковий збірник / Черніг. нац. технол. ун-т. – Чернігів: Черніг. нац. технол. Ун-т, 4(76), 151-157.
5. Ніколюк, О.В., Левчук, Ю.С., Долинська О.О. Перспективи поліпшення конкурентоспроможності підприємств в сучасних умовах. Економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку XXI століття. Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції 11-13 жовтня 2018 р. Одеса: Одеська національна академія харчових технологій, 164-166.

СЕКЦІЯ 5

СУЧАСНІ КОМУНІКАЦІЇ ТА ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

НАПРЯМИ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ BLOCKCHAIN В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Д.А. Буковський,

студент 3 курсу, Інститут бізнесу, економіки та інформаційних технологій,
Одеський національний політехнічний університет

Науковий керівник:

Балан О.С.

*д.е.н., професор кафедри адміністративного менеджменту та проблем ринку
Одеський національний політехнічний університет, м.Одеса*

Сьогодні, коли ми живемо в епоху стрімкого розвитку інформаційних технологій, не можливо уявити ефективну роботу в будь-якій галузі без використання програмного забезпечення. Щодня з'являються нові інструменти, які дозволяють оптимізувати усі сфери діяльності людини. Останнім часом великої популярності здобула технологія блокчейн, про яку говорять у всьому світі. Популярність блокчейн-технології зростає з кожним днем. Уряди багатьох цивілізованих країн запроваджують блокчейн-технологію у сферу публічного управління.

Питання впровадження блокчейн-технології у сферу публічного управління в Україні є дуже актуальною, адже в країні існує проблема довіри до органів публічної влади. Крім того, блокчейн дозволяє вирішити низку труднощів, які виникають в роботі державних органів у даний час, зокрема, це боротьба з бюрократією та покращення рівня надання адміністративних послуг, зниження рівня корупції тощо.

Фахівці галузі інформаційних та телекомунікаційних технологій, юристи, політики, державні службовці, бізнес-структури широко обговорюють питання впровадження технології блокчейн у сферу публічного управління. Серед науковців, які досліджували дане питання, слід виділити: М. Свон[1], О. Данильченко [2], Д. і А. Тапскотт[3], І.Клименко, Г.Лозова та Л.Акімова[4], О.Болдачова та О.Стреленко[5].

За опитуванням учасників останнього Всесвітнього економічного форуму вже до 2023 року технологія Blockchain буде активно використовуватися в сфері державних послуг провідними світовими державами. Основними перспективами у зв'язку з впровадженням технології є скорочення операційних витрат (73% опитаних) та часу розрахунків (69% опитаних), мінімізація ризиків (57% опитаних) та зростання можливості отримання додаткових доходів (51% опитаних) [3].

Концепція першого блокчейну була розроблена людиною (або групою людей), відомою як Сатоші Накомото в 2008 році. Сам термін Blockchain частково характеризує його завдання і призначення. Частина «Block» - це блоки, «chain» - це «ланцюжок». Виходить, що Blockchain - це ланцюжок блоків. Блокчейн - це база даних, яка не має єдиного центру (сервера) зберігання інформації (що майже неможливо зламати або втратити). Кожен блок несе в собі не тільки нову інформацію, а й інформацію попередніх блоків. Така інформація зберігається одночасно у всіх (але за умови високого ступеня приватності і персональних даних), хто використовує цю мережу[1].

Крім цього, Блокчейн - це не аналог Інтернету, де вся інформація зберігається в єдиній мережі. Блокчейнів існує безліч. У деяких блокчейнах навіть можуть існувати свої підмережі (відгалуження), для кожного окремого проекту, що працює в рамках обраної системи (окремого блокчейну). Все це дозволяє максимально полегшувати навантаження на мережу і дозволяє проводити операції лише в перебігу декількох секунд. До переваг блокчейну слід віднести: довговічність - блокчейн через те, що не має єдиного сервісу зберігання інформації, може зберігатися протягом неймовірно великого проміжку часу та захищає дані від хакерських атак та крадіжок. Отже, кожен учасник може бути впевнений, що його особисті дані нікуди не зникнуть; більш швидка транзакція – завдяки блокчейн-технології операції здійснюються значно швидше і обробляються цілодобово та без вихідних; довіра – блокчейн дозволяє здійснювати обмінні операції без посередників, що зменшує ризики впливу третіх осіб; зменшення рівня корупції – завдяки прозорості операції, блокчейн майже унеможливує застосування корупційних схем; зменшення бюрократії в наданні адміністративних послуг – завдяки блокчейну не потрібно стояти в черзі, збирати купу папірців та бігати від одного службовця до іншого.

Основними напрямками використання блокчейн-технології у публічній сфері України можуть стати:

1. Державне управління. Уряд України планує перевести всі державні дані, що зберігаються в електронному вигляді, на блокчейн-платформу, а також всі державні послуги.

2. Охорона здоров'я. За своїм принципом блокчейн ідеально підходить для створення єдиного реєстру карт пацієнтів, а також відстеження поставок медикаментів.

3. Аграрний сектор. Для ведення реєстру ідентифікації тварин.

4. Бібліотеки та архіви. Для переведення всієї інформації у електронну форму за допомогою блокчейн-технології.

5. Зберігання прав власності.

6. Правоохоронні органи. Для створення єдиної бази правопорушників або осіб, що мають конфлікти з законом.

7. Фіскальна служба – створення єдиної бази обліку платників податків.

8. Соціальні служби – створення єдиної бази осіб, які потребують соціальної(сторонньої) допомоги.

9. Банки – створення єдиної клієнтської бази.

10. Інфраструктура - створення єдиного реєстру пасажирських та вантажних перевезень; створення єдиної бази інвестиційних проектів в сфері інфраструктури.

11. Виборна система – блокчейн-технологію можна застосовувати на виборах.

Отже, запровадження блокчейн-технології у сферу публічного управління України допоможе збільшити довіру до органів публічної влади, надавати високоякісні державні послуги, зменшити рівень корупції та бюрократії, захистити дані від ушкодження чи крадіжки, а також скоротити ризики підробки даних.

Література:

1. Свон М. Блокчейн в економіці / М. Свон // Офіційна премія O'Reilly Media. – 2015. – с. 22.

2. Данильченко О. Блокчейн: юрист з машини / О. Данильченко // ЮРИСТ&ЗАКОН. – 2017. – № 21. – Режим доступу : http://uz.ligazakon.ua/magazine_article/EA010438.

3. «Realizing the Potential of Blockchain: a Multistakeholder Approach to the Stewardship of Blockchain and Cryptocurrencies» World Economic Forum, Don Tapscott and Alex Tapscott [Electronic resource]. – Режим доступу: <https://www.weforum.org/whitepapers/realizing-the-potential-of-blockchain>.

ОСОБЛИВОСТІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ В СОЦІАЛЬНО-ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ІНСТИТУТАХ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ

В.О. Голубкова,

студентка 5 курсу, Інститут бізнесу, економіки та інформаційних технологій,
Одеський національний політехнічний університет

Науковий керівник:

Балан О.С.

*д.е.н., професор кафедри адміністративного менеджменту та проблем ринку
Одеський національний політехнічний університет, м.Одеса*

Однією з головних цілей реформ в Україні проголошено розбудову демократичної правової держави на користь населення, де в першу чергу держава реалізуватиме свої стратегії, методи і плани адміністрування, через соціально-організаційні інститути. Як відомо, головним виконавчим органом соціального захисту населення являється Міністерство соціальної політики, яке відповідає за задоволення потреб різних соціальних груп та вирішення соціальних проблем. При цьому актуальним залишається питання обслуговування населення суб'єктами соціального захисту, до яких відносяться відомчі органи соціального забезпечення, зокрема, Міністерство внутрішніх справ, Служба безпеки України, Міністерство оборони України.

Оскільки під соціально-організаційний інститутом ми розуміємо систему юридичних, моральних, організаційних та інших норм і правил, що регулюють діяльність людей в тій чи іншій сфері суспільного життя. Інститути управління, які в тій чи іншій формі завжди існували в суспільстві, створювалися для свідомого впливу людей на процеси суспільного розвитку, в тому числі і для регулювання суспільних відносин. Сила і межі цього впливу визначалися соціально-економічною природою суспільства та ступенем його зрілості [1].

Зазначено, що Міністерство соціальної політики України було утворено 9 грудня 2010 року шляхом реорганізації Міністерства праці і соціальної політики України. Слід зазначити, що Міністерство соціальної політики України є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади з формування та забезпечення реалізації державної політики у таких сферах сферах, як [2]:

зайнятості населення та трудової міграції, трудових відносин, соціального захисту, соціального обслуговування населення, з питань сім'ї та дітей, оздоровлення та відпочинку дітей, а також захисту прав депортованих за національною ознакою осіб, які повернулися в Україну;

спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, попередження насильства в сім'ї та з питань протидії торгівлі людьми;

центральним органом виконавчої влади, до повноважень якого належать питання усиновлення та захисту прав дітей;

спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з питань гуманітарної допомоги.

Обґрунтовано, що Міністерство соціальної політики України очолює Міністр, який призначається на посаду за поданням Прем'єр-міністра України і звільняється з посади Президентом України. Через нього Кабінет Міністрів України спрямовує і координує діяльність таких центральних органів виконавчої влади: Державна служба зайнятості України; Державна служба України у справах ветеранів війни та учасників

антитерористичної операції; Державна інспекція України з питань праці; Пенсійний фонд України. Визначено наступне, що в особливостях управління Міністерства соціальної політики України визначальну роль відіграють такі складові [3]: завдання, повноваження, нормативно-правова база, суб'єкт, об'єкт та предмет соціально-організаційних взаємовідносин.

Стан сфери соціального захисту населення протягом останніх років вважається стабільно неможливо. Це є наслідком нестабільного становища в Україні, де всі показники мобілізації коштів на соціальний захист населення постійно коливаються за 2015-2017 роки, а також наявності стереотипів щодо впровадження ринкових відносин та відсутності дієвих форм державного управління у цій сфері. Більшість дослідників як, зазначають необхідність застосування змішаної моделі, оскільки вона є оптимальною в українських реаліях, яка забезпечує як внутрішні, а також зовнішні чинники державного управління. Більш того, змішана модель забезпечення соціального обслуговування населення країни дозволяє реалізувати різноманітні програми та проекти як реальний механізм державної політики.

Із досвіду адміністративних реформ у провідних країнах заходу, слід зазначити що в їх країнах презентує намагання застосувати в суспільному управлінні підходи ділового менеджменту для вирішення, зокрема, однієї з ключових управлінських проблем – оцінки якості управління з точки зору досягнення кінцевого результату. Для цього використовується узагальнений підхід до оцінки успішності управління, який є визнаним у менеджменті. Цей підхід передбачає виділення трьох складових, а саме (три «Е»):

- результативність (effectiveness);
- ефективність (efficiency);
- економічність (economy).

Виділення сукупності ключових чинників та особливостей адміністрування в соціально-організаційних інститутах дозволяє забезпечувати системно-цілісну структуру управління державою в сфері соціального захисту населення та можливостей покращення функціонування системи соціального обслуговування населення, що надає гідний рівень життя певним соціальним групам та населенню в цілому. А відповідно, якщо всі економічні, соціальні і фінансові елементи збалансовані, тоді і держава як єдина цілісна структура у правильній організаційній системі слугує на користь суспільству.

Отже, публічне управління діяльності у сфері соціального захисту має свої особливості. відповідно до законодавства України, соціальний захист є одним із пріоритетних напрямів державної діяльності. Держава формує політику соціального захисту в Україні та забезпечує її реалізацію. Так як Законодавство України про соціальний захист базується на Конституції України. тому політика «соціальна держави» базується на створенні умов щодо забезпечення гідного рівня життя людини ст. 46 Конституції України, згідно з якими обов'язком держави є забезпечення права громадян на соціальний захист, розвиток державних соціальних програм та зобов'язується перед суспільством використовувати всі засоби державного управління з результатами на добробут населення.

Література:

1. Западинчук О.П. Інституціональний підхід у формуванні інституту державної служби в Україні / О.П. Западинчук // Вісник НАДУ. – 2014. – №4. – С. 64-71.
2. Міністерство соціальної політики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.msp.gov.ua>
3. Закон України «Про Кабінет Міністрів України» № 2581-VIII від 02.10.2018 року [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – Оф. вид. від 2014, № 13, ст.222, станом на 05.05.2019. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18>. – Доступно на 10.11.2018. – Назва з екрана.

ХАРАКТЕРИСТИКА ПРИНЦИПІВ ПОБУДОВИ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ

О.В. Перезва,

Інженерно-економічний факультет,
Одеський державний аграрний університет

Науковий керівник:

Стоянова-Коваль С.С.

д.е.н., доц., професор кафедри обліку і оподаткування

Одеський державний аграрний університет, м. Одеса

Податки - найважливіше джерело формування доходів держави, які, в свою чергу використовуються для вирішення економічних, соціальних, оборонних завдань та спрямовуються на розвиток освіти, науки, культури тощо. Зміст принципів оподаткування, що включають в себе матеріальні та процесуальні основи побудови та функціонування системи оподаткування, є однією з головних проблем теорії податкового права. При виборі та законодавчому закріпленні об'єкта оподаткування, як одного з обов'язкових елементів правового механізму податку, особливу увагу слід звернути на такий принцип оподаткування як принцип економічної основи податків.

Логічним представляється розподіл всієї системи цих принципів на такі групи:

- принципи формування і функціонування податкової системи;
- закріплення правового механізму податку та виконання податкового обов'язку;
- основні засади податкового законодавства, а також включення в першу групу принципів такої підсистеми як принципи податку.

Вважаємо, що принцип економічної обґрунтованості оподаткування включає такі основні три складові:

- принцип економічної основи об'єкта оподаткування;
- принцип сорозмірності оподаткування (вимога сорозмірності оподаткування платіжним здібностям платника);
- принцип сорозмірності встановленої системи податкових платежів потребам бюджетів.

З огляду на вищенаведену класифікацію принципів, вважаємо, що принцип економічної основи об'єкта оподаткування входить до підсистеми принципів податку і має системоутворююче значення як для принципів закріплення правового механізму податку, так і для принципів податкового законодавства. А неврахування законодавцем даного принципу податку створює передумови для безпідставного позбавлення особи грошових коштів і закладає можливість подвійного оподаткування.

Звичайно, ефективність регулятивного впливу на економічні процеси за допомогою податкових важелів значною мірою залежить від податкової політики, яку проводить держава.

Податкова політика – це діяльність держави у сфері встановлення і стягнення податків. Саме через податкову політику держави відбувається становлення і розвиток її податкової системи.

Основні принципи податкової політики: фіскальна і економічна ефективність, соціальна справедливість.

Принцип фіскальної і економічної ефективності передбачає такі елементи: достатність доходів, мінімізацію видатків на збирання доходів і запобігання ухиленню від

сплати платежів до бюджету, еластичність податкової системи, рівномірний розподіл податків.

Принцип соціальної справедливості означає, що платниками податків повинні виступати всі члени суспільства, які отримують доходи. Прямі і непрямі податки у вирішенні цієї проблеми мають різне значення. Традиційним є відношення до непрямих податків як до регресивних у соціальному плані. Переваги прямих податків у вирішенні проблем соціальної справедливості полягають у тому, що рівень оподаткування прямо пов'язаний з доходами, які отримують фізичні та юридичні особи.

На сьогодні в теорії оподаткування відсутні єдині чітко визначені критерії, яких необхідно дотримуватися при побудові податкової системи та реалізації податкової політики. Існуючі принципи оподаткування нерідко вступають у конфлікт один з одним. Розгляд суперечностей при дотриманні принципів оподаткування змушує нас звернутися до визначення податку (податків). Нам імпонує таке трактування фінансової категорії “податки” – це обов’язкові платежі державі, основний канал для фінансування суспільних благ і послуг; засіб фінансової політики для впливу на алокацію ресурсів, розподіл багатства, суспільний вибір, стабільність економіки на макрорівні; інструмент фіскальної політики щодо рівня зайнятості, цін та економічного зростання [1].

Негативні наслідки світової фінансовоекономічної кризи внесли значні корективи у фінансову політику переважної більшості країн світу і застосування оподаткування, як важливої складової інструментарію протидії кризовим явищам, що не завжди дозволяє дотримуватися принципу стимулювання підприємницької виробничої діяльності й інвестиційної активності. Непередбачувані обставини змушують діяти навіть всупереч цьому принципу, збільшуючи податкове навантаження на платників податків, затримуючи його зменшення в складних економічних умовах [2]. За такої ситуації податкова політика, враховуючи принцип гнучкості, реагує “...на зміну економічних умов”, а також вимушено суперечить необхідності забезпечувати незмінність ставок податків протягом тривалого періоду [3, 307].

На наше переконання, сучасний стан розвитку вітчизняної податкової системи та податкової політики вимагає реалізації наступних принципів:

- простота і прозорість. Податок обов’язково має бути зрозумілим, легко визначатись і зручно сплачуватись його платником, адмініструватись контролюючим органом;

- стабільність та передбачуваність. Необхідним є зведення змін податкового законодавства до мінімуму не лише протягом бюджетного року, а й в довгостроковому періоді, що дає змогу платникам податків приймати стратегічні рішення;

- справедливість. Платники із найменшими доходами мають сплачувати найменшу пропорцію податку, а з найбільшими – найбільшу;

- економічна ефективність. Передбачає, що податок не повинен негативно впливати на економічне зростання на мікро- і макроекономічному рівні, ділові рішення платника, спотворювати їх.

Література:

1. Податкова система: Навчальний посібник / [Баранова В.Г., Дубовик О.Ю., Хомутенко В.П. та ін.]; за ред. В.Г. Баранової. – Одеса: ВМВ, 2014. – 344 с.

2. Нікітішин А. О. Податкова політика в умовах світової фінансової кризи: вітчизняна та зарубіжна практика // Вісник податкової служби України. – 2010. – № 6(578). – С. 35–40.

3. Юхименко П. І., Федосов В. М., Лазебник Л. Л. та ін. Теорія фінансів: Підручник / За ред. В. М. Федосова, С. І. Юрія. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 576 с.

FOOD SECURITY IN THE CONTEXT OF ENVIRONMENTAL CHALLENGES

Y.S. Rebrikova,

student 3 course, Department of Grain Technology and Grain Business,
Odessa National Academy of Food Technologies

Supervisor:

Shevchenko I.V.

senior lecturer

Odessa National Academy of Food Technologies, Odessa

Food in all periods of the country's development was a priority and was seen as a key element of agricultural policy. In theoretical understanding, food security (FS) is not only a guaranteed ability of the state to meet the needs of the country's population in food resources, due to the level of development of productive forces, but also a complex of economic, technical, political, social, cultural problems arising from the production and distribution food. The priority of FS is determined for all civilized countries by the national significance of the national food complex, which ensures the preservation of their sovereignty and independence, economic, social and political stability.

Each country has its own FS criteria and is determined by a variety of factors of the national economy, such as natural and climatic features, level of scientific, innovative and economic development, traditions in nutrition, the country's role and place in international trade and other factors. Modern economic research in the field of FS develops in the areas of research: national and world trends, factors in the development of agriculture and food production; national FS strategies; modeling, criteria and evaluation of FS; internal and external threats to the national FS; regional problems of FS; legal, institutional and economic mechanisms to achieve FS. A block of the indicated problems can be solved only under the condition of sustainable development of agricultural production, i.e. balanced, optimal, continuous, long-lasting, supporting, harmonious, crisis-free and consistent development [1, p. 41].

The concept of sustainability of agricultural production is directly related to the capabilities of the biosphere. Its opportunities for self-regulation are limited and inadequate to the growing needs of society, which implies a change in the principles, methods and approaches to conducting business. The expediency of advancing a new paradigm of coexistence and interaction between society and nature is due to the fact that the previously used development model has exhausted itself and poses a threat to the existence of future generations. In this regard, the problem of FS received a new interpretation, corresponding to the features of the current stage of development. We are talking about food and environmental security, as a strategic goal of the sustainable development policy of the agrifood complex. Accompanying goals are: maintaining the quality of natural resource potential as the basis for effective agricultural production, the stability of food supply of the population; the physical and economic availability of food; guaranteed quality and safe nutrition for the population in order to preserve the gene pool, maintain the health of the nation and increase life expectancy; ecologization of agricultural production based on the use of the innovative potential of the agricultural sector; creation of production of environmentally friendly products, ensuring the competitiveness of the agricultural sector in the domestic and foreign markets. The progress of the economy should contribute to maintaining the qualitative state of the environment. In turn, the achievement of this quality stabilizes economic growth and turns the environmental factor into a determining component of the further development of the economy [2, p. 168].

Environmental imperatives of sustainable development are objectively determined principles of environmental behavior, directions, mechanisms, forms and methods of management, means of their implementation, which are mandatory and used within the framework of the created legal field reflecting public interests [3, p. 373]. As applied to the agrifood sector, its transition to sustainable development will mean such a qualitative state of the system, in which the impact of possible negative processes on the country's food and ecological security and the state of agro-ecological systems will be minimized or eliminated without consequences for them. The current stage of economic development is preparatory (transitional). It will be completed in relation to the agrifood sector with the creation of conditions and prerequisites for macroeconomic stabilization, mechanisms for integrating the environmental component into the development strategy of the agrarian sector of the economy and socio-economic development of rural areas.

During the transition stage, it is necessary to lay the foundations for the elimination of negative trends in the development of the environment. Therefore, greening social production is viewed as a process implemented within the framework of a transition period and creating the basis for the reorientation of economic development in the direction from the natural environment to society, and not vice versa. In our understanding, greening production is a process associated with innovation processes and innovation activity, considered as a set of consecutive actions to transform the forms, methods and methods of production, harmonized with the laws of environmental development; means of preserving the natural balance and improving the quality of life of the population. Proceeding from this, greening is: - an integrated process of creating, mastering, using and distributing methods, approaches, forms of management, applied instead of traditional ones, ensuring the preservation of the reproductive potential of agroecosystems, their self-regulation and self-restoration; - research and production, technical and technological, organizational and economic basis for the production of high-quality and safe food; - the result of the implementation of environmental policies, goals, objectives and rates of which depend on the socio-economic and environmental state of the environment; - vector of transition to the management of human environmental development of the productive forces on the basis of the implementation of relevant legal norms, economic mechanisms and tools, organizational systems for environmental management, environmental education measures; - a system of ordered knowledge, built on the principles of a holistic approach to the study of the system, the individual components of which, existing as autonomous subsystems, interact with each other in order to produce targeted new knowledge; - a phenomenon that, thanks to business entities focused on ecologization of production, becomes a hallmark of the political process [3, p. 21].

Based on this, the environmental component of the sustainable development of the agrifood complex can be realized by: - restoring and preserving natural agroecosystems; - the ecologically-oriented economic activity of the commodity sectors of the food-supply complex at all stages of the transformation of raw materials into a finished product to ensure the required quality and safety of food; - management of natural-economic ecosystems in order to fulfill their environment-forming functions and develop preventive measures to prevent environmental conflicts.

References:

1. Семенюк Е.П. Філософські засади сталого розвитку [Текст]: монографія / Е.П. Семенюк– Львів: Афіша, 2002. – 200 с.
2. Економічний розвиток України: інституціональне та ресурсне забезпечення [Текст]: монографія / О.М. Алімов, А.І. Даниленко, В.М. Трегобчук та ін. – К.: Об'єднаний ін-т економіки НАН України, 2005. – 540 с.
3. Купинец Л.Е. Экологизация продовольственного комплекса: теория, методология, механизмы / Купинец Л.Е. – Одесса: ИПРЭЭИ НАН Украины, 2010. – 712 с.

СУЧАСНІ КОМУНІКАЦІЇ ТА ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

В.К. Сафронова,

студентка 2 курсу, Інститут бізнесу, економіки та інформаційних технологій,
Одеський національний політехнічний університет

Науковий керівник:

Лебедєва В.В.

*д.е.н., доцент, професор кафедри адміністративного менеджменту та проблем ринку
Одеський національний політехнічний університет, м. Одеса*

Розвиток інформаційного суспільства, що ґрунтується на широкому використанні інформаційно-комунікаційних технологій, визнано Організацією Об'єднаних Націй стратегією розвитку людства в XXI сторіччі. Світова спільнота приділяє багато уваги проблемам інформаційного суспільства. Створено національні та міжнародні організації, які працюють у цьому напрямку.

Побудовою інформаційного суспільства в Україні опікуються як держава, так і громадські організації. З метою подальшого вдосконалення концепції національної політики щодо впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у сфері суспільних відносин та для забезпечення позитивних змін в життєдіяльності суспільства і людини, Верховною Радою України було прийнято Закон України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 року» [1].

Електронна готовність України, тобто досягнення певного ступеня інформатизації суспільства є необхідним фундаментом інформаційного суспільства. „Використання урядом інформаційних та комунікаційних технологій має на меті: - впровадження більшої кількості та кращої якості інформації та інших послуг назовні для громадян та бізнесменів, а також внутрішньо для інших урядових організацій. - вдосконалення урядових операцій для досягнення більшої ефективності та продуктивності. - підвищення політичної участі” [2].

Суттю електронної форми уряду, на думку О. Ємельяненко [3], є об'єднання за допомогою інтернет-технологій усіх міністерств і відомств у єдиний комплекс із вищим ступенем інтегрування внутрішніх процесів (документообіг) і єдиним інтерфейсом (вікном взаємодії) із громадянином (користувачем).

В Україні вже зроблено певні кроки в напрямку впровадження електронного урядування. Зокрема, прийнято низку нормативно - правових актів, які регулюють цю сферу, а саме, Національну програму інформатизації, визначено Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки, видано Указ Президента “Про заходи для розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет і забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні”, розроблено проект “Електронний уряд України”, видано Постанову Кабінету Міністрів “Про порядок обнародування в мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади”. [1]

Перешкодами розвитку в Україні системи електронного уряду є обмеження поширення Інтернету, недосконалість законодавчої бази, недостатнє фінансування процесу інформатизації, консерватизм і бюрократизм чиновників. На сьогодні, влада неспроможна в повній мірі поширювати інформацію про свою діяльність та координувати роботу відомств. В квітні 2011 р., відповідно до розпорядження КМ України від 01.03.10 р. № 360-р «Питання реалізації пілотного проекту впровадження технологій електронного урядування» [4], презентовано систему електронних звернень громадян.

Література:

1. Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки: Закон України // Голос України. – 2007. – № 21. – С. 8 – 10.
2. Еноксен Дж.-А. Що таке електронний уряд? – Режим доступу : <http://www.egov.in.ua/2007/10/blog-post.html>.
3. Смеляненко О. Традиційний та електронний уряд: концептуальні відмінності. – Режим доступу : <http://www.viche.info/journal/811/>.
4. Питання реалізації пілотного впровадження технологій електронного урядування: розпорядження Кабінету Міністрів України від 01 берез. 2010 р. № 360-р. – Режим доступу : <http://www.nc.gov.ua>

ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

К.К. Трофименко,

студентка 3 курсу, Інститут бізнесу, економіки та інформаційних технологій,
Одеський національний політехнічний університет

Науковий керівник:

Корецький М.Х.

*д.е.н., професор кафедри адміністративного менеджменту та проблем ринку
Одеський національний політехнічний університет, м.Одеса*

У сучасних умовах стрімкого розвитку глобального інформаційного суспільства, коли інформаційна сфера набуває ознак інтегрованого, транснаціонального явища, першочергове завдання вітчизняного законодавця полягає в розробці дієвих механізмів забезпечення входження України до світового інформаційного простору, з одного боку, та убезпечення від можливих загроз, що є зворотнім боком цих процесів, з іншого боку.

Через прискорення розвитку процесів, що відбуваються в інформаційній сфері, розробка адекватного сучасним потребам законодавства у сфері інформаційної діяльності органів публічної влади є одним з найбільш важливих завдань.

Поняття публічної влади, що прийшло на заміну дещо застарілому та широко вживаному раніше у науці адміністративного права терміна «державна влада», за визначенням Р.С. Мельника, трактується як здатність розгалуженої системи державних та недержавних (органи місцевого самоврядування, комунальні підприємства, суб'єкти делегованих повноважень (юридичні особи приватного права, фізичні особи тощо), які на разовій або постійній основі виконують публічні функції) суб'єктів впливати на рішення, дії чи бездіяльність фізичних і юридичних осіб та / або вирішувати юридичну долю неживих об'єктів, що має на меті досягнення суспільно значимих цілей [1, с. 338].

Ключовою категорією, на основі якої поняття публічної влади відмежовується від поняття державної влади, є вид інтересу, що задовольняється в процесі її реалізації.

Л.П. Коваленко трактує інформаційну діяльність через призму реалізації соціального призначення інформаційного права, зазначаючи, що інформаційна діяльність характеризує напрям необхідного впливу інформаційного права на інформаційні відносини, тобто такого, без якого суспільство на цьому етапі розвитку не може існувати (регулювання, охорона, закріплення певного виду суспільних відносин) [2, с. 12].

Функціонування інформаційного права – питання, безпосередньо пов'язане з проблемою інформаційної діяльності, оскільки характеристика системи інформаційної діяльності – це, по суті, характеристика функціонування інформаційного права.

Під інформаційною діяльністю інформаційного права слід розуміти головні напрями його впливу на інформаційні відносини, які обумовлені соціальним призначенням інформаційного права» [2, с. 13].

О.В. Синєокий визначає інформаційну діяльність як сукупність інформаційних дій, технічних засобів, організаційних умов і модернізаційних заходів, що ґрунтуються на ефективному використанні високих технологій, метою чого є оптимальне задоволення інформаційних потреб громадян і юридичних осіб, а також реалізація інформаційних функцій і завдань держави [3, с. 49–50].

Чинний Закон України «Про інформацію» не містить визначення поняття інформаційної діяльності, проте законодавцем закріплюється перелік її видів, зокрема, статтею 9 встановлено, що основними видами інформаційної діяльності є створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорона та захист інформації [4].

А.І. Марущак пропонує виділяти такі різновиди інформаційної діяльності за законодавством України: 1) діяльність друкованих засобів масової інформації; 2) діяльність інформаційних агентств; 3) науково-інформаційна діяльність; 4) статистична діяльність; 5) рекламна діяльність; 6) бібліотечна справа; 7) архівна справа; 8) надання телекомунікаційних послуг тощо [5].

Законом України «Про доступ до публічної інформації» закріплюється, що кожному гарантується право на доступ до інформації, що знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, та інформації, що становить суспільний інтерес [6].

Отже, виключною підставою для здійснення інформаційної діяльності органами публічної влади, спрямованої на задоволення власних інформаційних потреб, є передбачені Конституцією України та законами України відповідні повноваження.

Література:

1.Адміністративне право України: словник термінів / за заг. ред. Т.О. Коломоєць, В.К. Колпакова. – К. : Ін Юре, 2014. – 520 с.

2.Коваленко Л.П. Інформаційна діяльність / Л.П. Коваленко // Правова інформатика. – 2012. – № 4. – С. 10–13.

3.Синєокий О.В. Інформаційне право України та електронне право високих технологій: електронний курс лекцій українською мовою / О. В. Синєокий [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua>.

4.Про інформацію : Закон України від 2 жовтня 1992 року № 2657-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – Ст. 650.

5.Марущак А.І. Інформаційне право: Доступ до інформації : [навчальний посібник] / А.І. Марущак. – К. : КНТ, 2007. – 532 с.

6.Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13 січня 2011 року № 2939-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 32. – Ст. 314.

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ВРЯДУВАННЯ В ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Н.М. Шоробура,

студентка 5 курсу, Факультет управління фінансами та бізнесу,
Львівський національний університет імені Івана Франка

Науковий керівник:

Маліновська О.Я.

к.е.н., доц., кафедри економіки та менеджменту

Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів

Електронне врядування є однією із сучасних комунікаційних технологій, на основі яких базується поліпшення життєвого рівня громадян. Використання механізмів Е-врядування передусім забезпечує відкритість і прозорість діяльності органів публічної влади, підвищує довіру громадян до влади та забезпечує більш ефективно і менш витратне адміністрування.

Впровадженню електронного урядування в Україні присвячена значна кількість наукових досліджень таких учених, як: А. Асанова, З. Балабанова, К. Беляков, М. Ватковська, М. Вертузаєв, С. Гнатюк, О. Голобуцький, М. Демкова, Д. Дубов, В. Єганов, О. Смеляненко, П. Клімушин, І. Коліушко, А. Попов, А. Семенченко, А. Серенок, В. Хахановський, М. Швець та інші.

Дослідження правових засад електронного врядування у сфері публічної влади в Україні має важливе практичне значення для подальшої євроінтеграції України, реформування законодавства України у сфері публічного управління, ефективного функціонування органів публічної влади, а також вдосконалення практики діяльності уповноважених суб'єктів. Внаслідок цього дослідження проблематики електронного врядування у сфері публічного управління в Україні є важливим для розвитку науки адміністративного права та науки інформаційного права [1].

Основними правовими засадами розвитку електронного врядування відповідно до Законів України “Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки”, “Про Національну програму інформатизації”, а також “Концепція розвитку електронного врядування в Україні”, схваленої розпорядженням КМУ від 13 грудня 2010 р., та “Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні”, схваленої розпорядженням КМУ від 15 травня 2013 р., є:

- забезпечення ефективності та якості адміністративних послуг населенню та бізнесу, що надаються за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій;
- створення системи електронної взаємодії органів публічної влади;
- розроблення та впровадження концептуальних засад інтегрованої системи “Електронний Уряд”;
- впровадження в діяльності органів публічної влади типових організаційно-технологічних рішень та забезпечення їх ефективного функціонування;
- впровадження відомчих інформаційних систем планування та управлінської звітності в рамках створення єдиної державної системи контролю результативності діяльності органів публічної влади щодо забезпечення розвитку соціально-економічної сфери;
- підвищення рівня інформаційності громадян та державних службовців щодо можливостей, які пропонуються в рамках програми електронного врядування;
- проходження державними службовцями та посадовими особами публічної влади навчання з питань впровадження електронного врядування [2].

Зазначимо, що громадяни України дедалі активніше освоюють сучасні інформаційно-комунікативні технології, використовують їх в особистому, громадському та професійному житті, впроваджують у бізнес-процеси, що дозволяє оптимізувати часові та матеріальні витрати, а отже, збільшити їх ефективність. Поступово, але неухильно відбувається знайомство громадян із механізмами та інструментами електронного врядування на теренах України, що разом із вивченням закордонного досвіду в цій сфері підвищує бажання повноцінного впровадження та реалізації концепції електронного врядування в нашій державі.

Концепція передбачає можливість розвитку Е-врядування в Україні двома шляхами: консервативним або трансформаційним. Перший, консервативний шлях, є еволюційним та суттєво не змінює існуючі принципи та цілі розвитку наявної інфраструктури Е-врядування. Однак такий поступовий еволюційний тип може призвести до відставання від світових темпів розвитку, тобто це так званий метод наздоганяння. Натомість трансформаційний шлях, який пропонується в рамках цієї Концепції, є революційним та робить акцент на посиленні функціональних можливостей електронного врядування та зниженні витрат органів публічної влади на реалізацію владних повноважень шляхом застосування сучасних інноваційних підходів, методології та технологій.

Результатами, які Україна у напрямку розвитку Е-врядування повинна досягнути до 2020 р., відповідно до Концепції, є:

- підвищення ефективності роботи органів публічної влади і досягнення якісно нового рівня управління державою, що базується на принципах результативності, ефективності, прозорості, доступності, довіри та підзвітності;
- покращення якості надання публічних послуг фізичним та юридичним особам відповідно до європейських вимог, а також забезпечення необхідної мобільності і конкурентоспроможності громадян та суб'єктів господарювання в сучасних умовах;
- мінімізація корупційних ризиків під час виконання владних повноважень;
- стимулювання соціально-економічного розвитку в Україні [3].

Отже, електронне врядування в Україні планомірно розвивається відповідно до нормативно-правових установлень Президента України, парламенту та Кабінету Міністрів України. Здійснення цього процесу певною мірою відповідає інтересам держави. Основне питання полягає в тому, якою мірою розвиток електронного врядування позначатиметься на правах і свободах людини й громадянина в Україні, настільки цей процес відповідатиме статтям 3,8,19,22 Конституції України

Література:

1. Серенок А. О. Сучасний стан, проблеми і перспективи розвитку в Україні електронних адміністративних послуг [Електронний ресурс] /А. О. Серенок // Національний інститут стратегічних досліджень при Президенті України, 2014. – 72 с. – Режим доступу :<http://www.niss.gov.ua/articles/1716/>.
2. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки : Закон України від 09.01.2007 р.[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/537-16>.
3. Про схвалення Концепції розвитку системи електронних послуг в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України № 918-р від 16.11.2016 р. [Електронний ресурс] . – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Ю.В. Багровенко

Студент 5 курсу інженерно-економічного факультету
Одеський державний аграрний університет

Науковий керівник:

С.С. Стоянова-Коваль

д.е.н., доц., професор кафедри обліку і оподаткування

Одеський державний аграрний університет

Сучасні глобалізаційні процеси посилюють інтернаціоналізацію господарського життя окремих країн виходячи з їх спеціалізації, рівня економічного розвитку, наявного ресурсного потенціалу, історико-культурних особливостей становлення, природно-кліматичних умов та інших факторів. Проте слід зазначити, що відбуваються певні трансформації національних економік виходячи з досягнень науково-технічного прогресу, наявного попиту і пропозиції на товари та послуги у кількісному та якісному вимірі, а також специфіки трансформації робочої сили.

Традиційно основними групами товарів українського експорту за підсумками стали продукція АПК та харчової промисловості — 37,6%, металургійного комплексу — 26,8%, машинобудування — 11,4%, мінеральні продукти — 9%, хімічна промисловість — 5,1%, деревна та паперова маса — 4,2%, різноманітні промислові товари — 3,2%, продукція легкої промисловості — 2,7%. Зростання обсягів експорту відбулося за всіма основними групами товарів порівняно з аналогічним періодом 2017 року.

Загальний експорт українських товарів за 11 місяців 2017 року склав \$ 39,5 млрд, що більше за аналогічний період 2016 року на \$6,8 млрд, а експорт товарів з України в січні-лютому 2018 збільшився порівняно з аналогічним періодом 2017 року на 17,9% (або на \$ 1,1 млрд) і склав \$7,4 млрд. Серед основних торговельних партнерів України в експорті товарів у січні-лютому 2018 наступні країни: ЄС — 45,1% від загального обсягу експорту, Російська Федерація — 7,3%, Туреччина — 6,6%, Індія — 5,2%, Єгипет — 4,5%, Білорусь — 2,8% та інші. Так, експорт продукції АПК та харчової промисловості зріс на 3,4%, металургійного комплексу на 28,2%, машинобудування — 27,9%, мінеральних продуктів — 15%, хімічної промисловості — 35,3%, деревної і паперової маси — 49,6%, різних промислових товарів — 53,9%, продукції легкої промисловості — 24,5% [1].

Реалізація національних конкурентних переваг сільського господарства на практиці ускладнюється цілою низкою вразливих місць. Так, в аграрній сфері неконкурентоспроможні технології, які не відповідають сучасним стандартам; надзвичайно висока ресурсомісткість та витратність виробництва; величезна зношеність основних фондів; при цьому практично відсутня інформаційна інфраструктура підтримки конкурентоспроможності українського сільськогосподарського експорту та раціоналізація структури імпорту.

Наразі збільшення обсягів експорту свідчить, що господарюючі суб'єкти України підвищують якість продукції до визначених міжнародною спільнотою стандартів та розширюють свою діяльність виходячи за нові рубежі. Така діяльність вимагає нових підходів та дотримання міжнародних норм і правил на всіх рівнях, в тому числі в обліковому відображенні операцій. Бухгалтерський та податковий облік операцій у іноземній валюті за останній рік зазнали суттєвих змін, у зв'язку з унесенням зміни в Податковий та Митний кодекси, до П(С)БО та інших нормативно – правових актів валютного регулювання [4, с. 214].

Сільськогосподарські виробництва у зовнішньому ринковому просторі повинні спиратися насамперед на свою політику, систему цінностей, чітко вироблену стратегію з орієнтацією на маркетинг, інтереси власників. Дієздатні виробництва повинні самі знаходити вихід зі складних ситуацій. Сільськогосподарським виробникам необхідно аналізувати ретроспективу і формувати перспективу, оцінюючи послідовність і пріоритетність своїх зусиль з підвищення конкурентоспроможності [3].

На першому етапі аграрним виробництвам головні зусилля слід спрямовувати на виробництво сільськогосподарської товарної продукції, придбання сільськогосподарських машин, пристроїв первинної обробки сировини, впровадження сучасних технологій. На другому етапі, в міру обробки технологій і оновлення видів продукції рослинництва і тваринництва акценти слід зміщувати на якість продукції. На третьому етапі у сільськогосподарських підприємств не буде виникати проблема виготовлення продукції необхідного виду і якості. Головну увагу буде приділено інтенсифікації комерційних зусиль, тобто збуту. Четвертий етап – це орієнтація на закордонного споживача, його потреби, його інтереси, його запити.

Експортно-імпорتنі операції вітчизняних аграрних підприємств, всупереч складній соціально-політичній ситуації у країні, склали велику частку усієї зовнішньоекономічної діяльності України. Особливо варто відзначити динаміку торговельних зв'язків з країнами європейського регіону, яка посилюється і дає можливість аграріям частково компенсувати втрату ринків Митного союзу. Диверсифікація їх діяльності на міжнародному рівні в сучасних умовах стає неминучим та вигідним напрямом маркетингової політики.

У майбутньому аграрним підприємствам України важливо систематично застосовувати аналітичні підходи до здійснення оцінки бізнес-діяльності в умовах міжнародної диверсифікації на основі детального аналізу показників фінансових результатів від експортно-імпорتنюї діяльності порівняно із загальними тенденціями розвитку галузі, оцінювати недоліки та переваги в організації бізнес-діяльності підприємства на зарубіжних ринках, відносно привабливість варіантів виходу на зарубіжні ринки. Також наразі існує нагальна потреба у створенні інституційної основи для запровадження державної підтримки застосування фінансових інструментів розвитку експорту, що забезпечить подальше нарощування вітчизняного економічного потенціалу та закріплення на традиційних і нових ринках збуту. Україна має стати глобальним лідером на світовому аграрному ринку.

Література:

1. Гуцаленко Л. В., Марчук У. О. Облік операцій ЗЕД - активізація управління стратегічним розвитком України. Ефективна економіка. 2018. № 6. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6386> (дата звернення: 04.04.2019).
2. Ефективний розвиток зовнішньоекономічної діяльності аграрних підприємств І. В. Гончаренко, В. О. Князева, А. В. Бедрега // Вісник Харківського національного аграрного університету ім. В. В. Докучаєва. Сер. : Економічні науки. - 2013. - № 11. - С. 19-27. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhnauc_ekon_2013_11_5
3. Зовнішньоекономічна діяльність аграрних підприємств / О. Ковінько // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. - 2016. - № 5. - С. 40–54. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/uazt_2016_5_6
4. Фурса В.П. Актуальні питання обліку операцій зовнішньоекономічної діяльності /В.П. Фурса// Інфраструктура ринку. – Вип. 5. – 2017. – С.213-218

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В.М. Ліщенко

Студентка 5 курсу інженерно-економічного факультету
Одеський державний аграрний університет

Науковий керівник:

С.С. Стоянова-Коваль

д.е.н., доц., професор кафедри обліку і оподаткування

Одеський державний аграрний університет

Зростання національних економік можливе лише за умови ефективного здійснення зовнішньоекономічної діяльності та посилення їх позиції на світових ринках товарів та послуг, виходячи зі специфіки структури видів економічної діяльності окремих держав.

Дослідженню проблем розвитку зовнішньоекономічної діяльності сільськогосподарських підприємств присвятили роботи О. Амоша, В. Андрійчук, В. Бойко, П. Гайдучький, В. Геєць, А. Кандиба, В. Топіха, С. Кваша, П. Саблук, М. Парсяк, С. Соколенко, А. Коверга та інші відомі вчені. Подальше дослідження пояснюється тим, що створення сприятливих умов для розширення функціонування сільськогосподарських підприємств на зовнішніх ринках сприятиме розвитку зазначеного виду економічної діяльності та дозволить підвищити показники експорту. В рамках окресленого підходу важливо приділяти значну вагу орієнтації сільськогосподарських підприємств України на ринки країн-членів ЄС.

Важливим напрямом дослідження рівня розвитку зовнішньоекономічної діяльності сільськогосподарського комплексу є аналіз нормативно-правової бази, яка регулює зовнішньоекономічну діяльність підприємств України у цілому та суб'єктів підприємницької діяльності у сфері виробництва продукції тваринництва та рослинництва, оскільки дозволяє органам державного управління виявити норми, що потребують удосконалення, та прийняти відповідні управлінські рішення. Поряд з цим, вивчення керівництвом сільськогосподарських підприємств норм права, що регулюють зовнішньоекономічну діяльність у досліджуваній сфері, дає їм можливість отримати конкурентні переваги. В умовах інтеграції до світової економічної системи вітчизняних підприємств сільськогосподарського комплексу органи державного управління України повинні займатись питаннями вдосконалення нормативно-правової бази, що дозволить підвищити конкурентоспроможність національної економіки та сприятиме зростанню частки суб'єктів підприємницької діяльності, які будуть здійснювати економічну діяльність на зовнішніх ринках. На функціонування національних сільськогосподарських підприємств на зовнішніх ринках впливають стратегічні орієнтири України у сфері економічних та політичних взаємовідносин з іншими країнами, співдружностями держав та міжнародними організаціями.

В сучасних умовах, перш за все, потрібно говорити про зміни національного законодавства у рамках підписання Угоди про Асоціацію між Україною та Європейським Союзом. В останні роки відбувається процес адаптації вітчизняного законодавства до вимог нормативно-правової бази Співдружності. Для приведення вітчизняних стандартів у відповідність з технічними регламентами та системами стандартизації ЄС в Україні необхідно в цілому внести зміни до 350 нормативно-правових актів.

При вдосконаленні нормативно-правової бази України щодо покращення якості продуктів харчування доцільно звернути увагу на наступні законодавчі акти:

– Регламент № 178/2002 Європейського Парламенту та Ради «Про встановлення загальних принципів і вимог законодавства про харчові продукти, створення Європейського органу з безпеки харчових продуктів і встановлення процедур у питаннях, пов'язаних із безпекою харчових продуктів». Зазначений нормативно-правовий акт визначає загальні принципи продовольчого права ЄС (так звані загальні горизонтальні принципи), якими держави-члени ЄС повинні керуватися при розробці й реалізації своєї продовольчої політики.

– Регламент № 852/2004 Європейського Парламенту та Ради «Про гігієну харчової продукції». Регламент встановлює загальні правила з гігієни харчових продуктів для операторів харчового бізнесу.

Також слід звернути увагу на проект Єдиної комплексної стратегії та плану дій розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на 2015-2020 роки, розроблений Міністерством аграрної політики та продовольства України. У Стратегії 8 пункт присвячений доступу до міжнародних ринків, вдосконаленню торговельної політики та просуванню експорту сільськогосподарської продукції. У відповідності з зазначеним стратегічним пріоритетом пропонується вдосконалити нормативно-правову базу України. Після реалізації даного пріоритету планується отримати наступні результати [2]:

– збільшення експорту національними виробниками сільськогосподарської продукції;

– підписання торговельних угод, що усунуть бар'єри до міжнародних ринків, які мають стратегічне значення для агропромислового бізнесу України, сприятиме підвищенню конкурентоспроможності сектору сільськогосподарської продукції країни, дозволить зменшити ціни на імпорт для вітчизняних споживачів;

– запровадження в Україні системи регулювання, яка відповідає сучасним міжнародним стандартам, реалізація механізмів, що дозволять спростити процедуру торгівлі середніх та малих підприємств на локальних ринках, розробка комплексних заходів, що дозволять залучити іноземні інвестиції в інфраструктуру сільськогосподарського комплексу;

– зростання конкурентоспроможності експортерів сільськогосподарської продукції та створення передумов щодо їх закріплення на нових ринках шляхом спрощення доступу до фінансових ресурсів, розвитку ринку страхових послуг та ін.

Наразі, актуальні зміни і в оподаткуванні, нині спецрежим оподаткування власно-виготовленої продукції був скасований з 1 січня 2017 року. Натомість для платників ПДВ є бюджетні дотації (Закон “Про державну підтримку сільського господарства України” від 24.06.2004 р. № 1877). Спецрежим зараз відсутній і оподаткування сільськогосподарського експорту стандартне Сільськогосподарські експортери, як і всі інші платники ПДВ мають право на отримання відшкодування з ПДВ за від'ємним значенням рядка 19 Податкової декларації з ПДВ. Дане відшкодування можна зазначити як повністю, так і частково. Його можна отримати в межах ліміту реєстрації податкових накладних як на вказаний рахунок у банку, так і як зарахування до сплати податків/зборів. Можна обрати й поєднання цих варіантів.

Провідними, вирішальними, визначаючими успіх у конкурентному середовищі є цілі і структура майбутніх агровиробництв. В гармонізації цілей господарських організацій завжди присутні чотири цілі: науковотехнічна (забезпечення інноваційного розвитку); виробнича (задоволення потреб суспільства у продукції певного виду); економічна (максимізація внеску у доход держави); соціальна (задоволення соціальних потреб робітників).

Наша держава має враховувати загальну політику ЄС, яка потребує створення певних умов для розвитку аграрного бізнесу з орієнтацією на потреби майбутніх поколінь.

Тобто для українських підприємств залишається актуальним питання виробництва достатньої кількості аграрної продукції високого гатунку.

Література:

1. Гуцаленко Л. В., Марчук У. О. Облік операцій ЗЕД - активізація управління стратегічним розвитком України. Ефективна економіка. 2018. № 6. – URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=6386> (дата звернення: 04.04.2019).
2. Ефективний розвиток зовнішньоекономічної діяльності аграрних підприємств І. В. Гончаренко, В. О. Князева, А. В. Бедрега // Вісник Харківського національного аграрного університету ім. В. В. Докучаєва. Сер. : Економічні науки. - 2013. - № 11. - С. 19-27. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhnau_ekon_2013_11_5
3. Зовнішньоекономічна діяльність аграрних підприємств / О. Ковінько // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. - 2016. - № 5. - С. 40–54. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/uazt_2016_5_6
4. Онищенко В. Експорт сільськогосподарської продукції/ Головбух. Режим доступу - URL: <https://www.golovbukh.ua/article/7618-eksport-slskogospodarsko-produkts#=#> (дата звернення: 03.04.2019).

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЇ У РОЗВИТКУ ДЕМОКРАТИЧНОГО СУСПІЛЬСТВА

М.Ю. Гребенюк

студентка 3 курсу, Інститут бізнесу, економіки та інформаційних технологій,
Одеський національний політехнічний університет

Науковий керівник:

Липинська О.А.

*д.е.н., с.н.с., професор кафедри адміністративного менеджменту та проблем ринку
Одеський національний політехнічний університет, м.Одеса*

*«Процес одержання і використання
інформації є процесом нашого пристосування до
випадковості зовнішнього середовища і нашої
життєдіяльності в цій сфері»
Норберт Вінер*

Інформація проникає у всі пори життя людини і суспільства, а життя неможливе в інформаційному вакуумі. Еволюція людства, формування нашого суспільства та виникнення державних інституцій завжди були пов'язані з накопиченням, поширенням та обробкою відповідної інформації.

Важко собі уявити повноцінну людську спільноту без інформаційних процесів, де відсутній обмін мовною чи малюнково-письмовою інформацією, спілкування між окремими особистостями. Інтелект дає можливість людині, на відміну від тварин, повноцінно сприймати інформацію від навколишнього середовища, аналізувати її, робити осмислені висновки та породжувати нову інформацію, обмінюватися нею.

Люди, що живуть у демократичному суспільстві, повинні виконувати роль найактивніших охоронців власної свободи і знаходити власні шляхи до ідеалів, закріплених у Загальній декларації прав людини ООН: «Визнання невід'ємно притаманної

гідності та рівних і невід'ємних прав усіх членів людської спільноти є першоосновою свободи, справедливості й миру у світі».

На сьогодні все частіше говорять про кризу традиційної демократії, але багато залишаються прихильниками її класичних форм: чотирирічний цикл виборів, респонзивна, референдуми тощо. Процес формування демократичного громадської думки включає два елементи: по-перше, доступ до інформації, по-друге, здатність її аналізувати і приймати рішення. Які нові можливості відкриває Інтернет для розвитку демократії? Очевидно, що Інтернет забезпечує нечуваний перш доступ до інформації і розширює можливості комунікації. Виникає ідея віртуального суспільства, яке, завдяки Інтернету, здатне подолати ієрархізм реальної влади. Електронна комунікація здійснює повну рівність її учасників і учасниць.

Але, незважаючи на спільну повагу до демократичних цінностей, Сполучені Штати Америки, країни Європи та розвинені азіатські країни будують інформаційне суспільство дещо різними шляхами, боячись втратити конкурентоспроможність. Практично кожна країна Європи має програму формування національної політики в справі розбудови інформаційного суспільства, що необхідно для підтримання та росту рівня життя, темпів розвитку держави та суспільства, утримання на високих економічних, торгових та технологічних позиціях.

Перехід до інформаційного суспільства в економічному та соціально-культурному плані є настільки важливим, що заради цієї мети міжнародна спільнота об'єднується, приймає декларативні документи й активно займається вивченням найкращих можливостей інтеграції менш розвинених країн у зазначені процеси.

Ще з 2000 року такий міжнародно-правовий документ як Окінавська хартія глобального інформаційного суспільства присвячений, головним чином, питанням ефективного використання можливостей цифрових технологій, ліквідації електронно-цифрового розриву в області інформації та знань всередині держав і між ними.

Основні стратегічні цілі розвитку інформаційного суспільства в Україні можливо звести до наступного:

- розвиток національної інформаційної інфраструктури та її інтеграція із світовою інфраструктурою;
- державна підтримка нових „електронних” секторів економіки (торгівлі, надання фінансових і банківських послуг тощо);
- творення загальнодержавних інформаційних систем, насамперед у сферах охорони здоров'я, освіти, науки, культури, охорони довкілля;
- збереження культурної спадщини України шляхом її електронного документування;
- державна підтримка використання новітніх ІКТ засобами масової інформації;
- використання ІКТ для вдосконалення державного управління, відносин між державою і громадянами, становлення електронних форм взаємодії між органами державної влади та органами місцевого самоврядування і фізичними та юридичними особами;
- досягнення ефективної участі всіх регіонів у процесах становлення інформаційного суспільства шляхом децентралізації та підтримки регіональних і місцевих ініціатив;
- захист інформаційних прав громадян, насамперед щодо доступності інформації, захисту інформації про особу, підтримки демократичних інститутів та мінімізації ризику „інформаційної нерівності”;
- вдосконалення законодавства з регулювання інформаційних відносин;
- покращення стану інформаційної безпеки в умовах використання новітніх ІКТ.

Література:

1. Вінер, Норберт // Філософський енциклопедичний словник /В.І. Шинкарук та ін.; – Київ : Абрис, 2002. — 742 с.:
2. Тарасенко Р.Б. Інформаційне право: Навчально-методичний посібник / МВС України, Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е.О. Дідоренка. – Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2010. – 512 с.
3. *Марков Б.В.* Демократия и Интернет/ *Б.В. Марков* // Информационное общество, 2000, вып. 6, с. 43 - 47.
4. *Флишберг Б.* Хабермас и Фуко – теоретики гражданского общества / Пер. Н. В. Романовский // Социологические исследования – 2000. – № 2. — С. 127—136.

ПРОГНОЗУВАННЯ ДІНАМІКИ ЦІН АКЦІЇ UTLM КОМПАНІЇ «УКРТЕЛЕКОМ»

Соколовська О.О.,

студентка, Інститут бізнесу, економіки та інформаційних технологій,
Одеський національний політехнічний університет

Науковий керівник:

Андрієнко В.М.

к.е.н., доцент

Одеський національний політехнічний університет, м. Одеса

Прогнозування майбутніх цін на акції широко вивчається в багатьох галузях знань, в тому числі трейдингу, фінансах, статистиці та інформатиці. Основною метою прогнозування майбутніх цін на акції є отримання спекулятивного прибутку. Пророцтва цін на фінансові інструменти використовуються для зниження ринкового ризику і збільшення прибутковості, і виробляються на основі ринкової інформації. Проблема прогнозування динаміки активів є досить складною і її не можна назвати вирішеною.

Динаміка ринків капіталу вивчається вже понад 100 років, аналіз і прогнозування цін на фінансові інструменти описані у великій кількості досліджень, основними з яких є роботи Дж. Літнер, Г. Марковіца, Ж. Моссіна, Дж. Тобіна, У. Шарпа, Е. Елтона та ін.

Виділяють два основних підходи до прогнозування курсів акцій: традиційні методи, що застосовуються інвесторами на фондовому ринку, і математичні моделі. Проблема полягає в тому, що обидва підходи не гарантують абсолютну точність: за неофіційною статистикою, відсоток успішних трейдерів досить малий, а трейдер, що закриває хоча б 50% угод з прибутком, вважається досить успішним. Математичні моделі найчастіше критикують за складність і структуру, важко адаптується під процеси на фондовому ринку, а також за нереалістичні передумови. Таким чином, очевидно, що на даний момент не існує універсального методу прогнозування ціни на фінансовий інструмент: для кожного інструменту необхідно проводити окремий аналіз.

Метою даної статті: провести аналіз структури статистичних даних ціни акції UTLM Компанії ПАТ «Укртелеком» і визначити метод для прогнозування її ціни, побудувати ретроспективний прогноз і проаналізувати отримані результати.

Коли при аналізі економічних даних виникає необхідність оцінити динаміку зміни деякого показника і при цьому досліджуваний показник залежить тільки від часу, то використовують моделі часових рядів, але при цьому важливою складовою дослідження є

аналіз цих рядів. Визначення структури часового ряду необхідно для правильної ідентифікації математичної моделі, а також для оцінки ризику

Обчислення проводимо згідно методики, наведеної в статті [1]. Зазвичай візуальне вивчення графіка вихідного ряду дозволяє виявити або присутність в даних постійного доданка, або низькочастотний компонент (тренд). Для вивчення високочастотних компонент ряду обидві ці складові потрібно виключити з даних. Постійний доданок виключається центруванням ряду, а центрований ряд виходить з вихідного X_t відніманням середнього значення $\bar{X}_t$, а саме виконують дію $X_t - \bar{X}_t$, де $\bar{X}_t$ - середнє значення ряду. На рисунку 1 наведено центрований ряд статистичних даних цін акції UTLM.

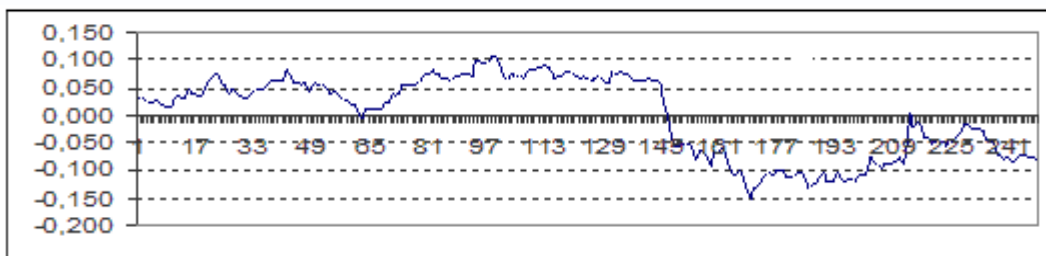

Рисунок 1 – Графік центрованого ряду

З рисунка видно, що в окремі інтервали часу спостерігалася тенденція, але потім відбувалося коригування, і ряд змінював напрямок. Можна зробити висновок про відсутність тренда, але, швидше за все, ряд не є стаціонарним. Гіпотеза про нормальний розподіл відхиляється, отже, не можна застосувати параметричні методи. Обчислимо тепер корелограму.

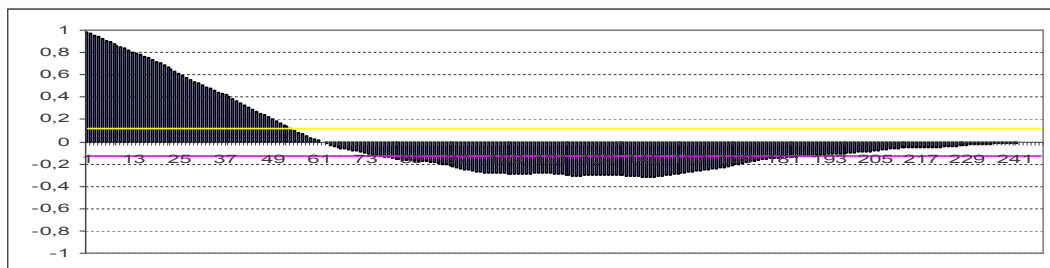

Рисунок 2 – Корелограма

Графік коррелограмми спадає експоненціально на перших сорока лагах, отже, можна вважати, що досліджуваний ряд є стаціонарним типу $AR(p)$. За межі довірчого інтервалу виходять багато значень автокореляцій, але істотно відмінними від нуля є значення перших двох автокореляцій $\bar{\rho}_1 = 0,98, \bar{\rho}_2 = 0,97$. Тому параметр процесу p можна прийняти рівним двом, тобто $p = 2$.

Тест за методом Дікі-Фуллера показав, що з ймовірністю 0,95 процес $AR(2)$ є стаціонарним. Побудуємо авторегресійну модель $AR(2)$. Для обчислення коефіцієнтів моделі складемо систему [2]:

$$\begin{cases} \rho_1 = \varphi_1 + \varphi_2 \rho_1 \\ \rho_2 = \rho_1 \varphi_1 + \varphi_2 \end{cases} \quad (1)$$

підставами значення $\rho_1 = 0,98, \rho_2 = 0,97$, отримаємо рішення цієї системи: $\varphi_1 = 0,99, \varphi_2 = 201$. Таким чином, модель приймає вигляд:

$$X_t = 0,99X_{t-1} - 0,01X_{t-2} + \varepsilon \quad (2)$$

Обчислимо за формулою (2) прогнози значення $X_{\text{прогн}}$, потім залишки $e_i = X_t - X_{\text{прогн}}$. Графік залишків наведено на Рисунку 4.

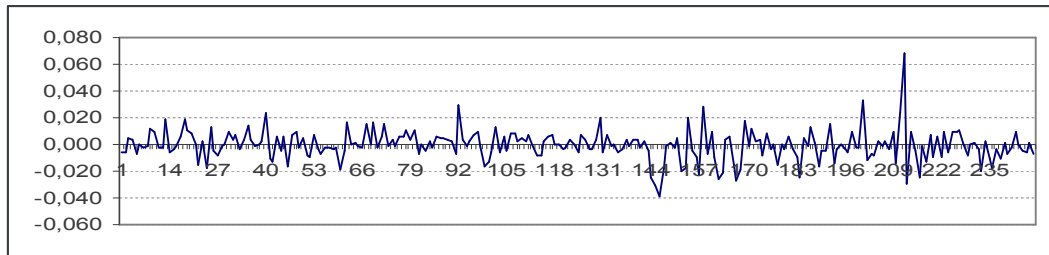

Рисунок 3 – Графік помилок авторегресії

Дисперсія помилок явно залежить від часу, тобто періоди високої дисперсії чергуються з більш спокійними періодами. Таке поєднання зазначених властивостей є характерною особливістю фінансових часових рядів і називається ефектом гетероскедастичності. Цю ситуацію учитують моделі типу $ARCH(p)$. У загальному вигляді, $ARCH(p)$ порядку p описується авторегресійною моделлю, в якій умовна дисперсія помилки залежить від квадрата помилки попередніх зспостережень [2]. Нижче, на рисунку 4 наведені графіки фактичної і прогнозованої ціни з поправкою на гетероскедастичність.

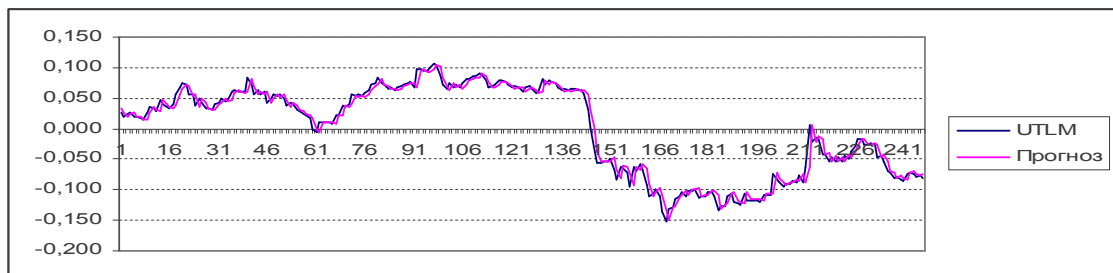

Рисунок 4 – Графіки вихідного та прогнозного рядів

Прогнозований графік відображає тенденцію вихідного ряду на всьому часовому діапазоні, фактичні і прогнози значення відрізняються незначно, оцінка середньоквадратичного відхилення $\sigma = 0,011$. Але, кластеризація волатильності помилок свідчить про високу ймовірність появи екстремальних значень. Тому модель може бути використана для побудови короткострокових прогнозів. Прогноз на 1 день є безумовним, і він виявиться найбільш точним, оскільки залежить тільки від уже відомих даних.

Вихідні дані щоденних котирувань акцій UTLM компанії ПАТ«Укртелеком» на момент закриття торгів за 2011 рік отримані з архівів сайту www.ukrtel.com.

Література:

1. Андриенко В.М., Семенов С.А. Методика статистичного аналізу економічних часових рядів. Науковий вісник Ужгородського національного університету, 2018. Випуск 21. Частина перша. С. 5-13.
2. Андриенко В.М. Інструменти статистичного моделювання макроекономічних показників. Математичне та комп'ютерне моделювання економічних процесів: монографія/ З.М. Соколовська, В.М. Андриенко, І.Ю. Івченко, О.А. Клепікова. Одеса. Астропринт. 2016. С. 250-296.

THE FINANCIAL CRISIS AND SMALL ENTERPRISES ON THE EXAMPLE OF MARITIME AGENT COMPANIES

Iarmolovych D. Yu.

Odessa National Polytechnic University, Odessa

Small business, until recently, was one of the most dynamic components of the economy. Previously, we considered this using the example of maritime agent companies - typical representatives of maritime small business [1]. To a greater extent, industrial and construction companies suffer from the crisis. With the deepening crisis, more than half of them were forced to freeze their activities and leave the market. Small enterprises in the field of trade, public catering and the production of consumer goods also experience crisis phenomena. Small enterprises producing inexpensive products and offering vital services to the population have a chance to survive, and possibly improve their situation. Already, they are actively increasing the share of cheap product-services to replace expensive imported goods. Others will have to fight for life in the conditions of fierce competition.

In this situation, counting on state assistance is not only useless, but as shown in recent years is pointless. Small enterprises are forced to overcome the increased administrative pressure from the inspection and control bodies. Fleeing from administrative pressure and crisis, enterprises go into the shadows. Small business has already experienced a sharp decline, and because of such a massive departure into the shadows, official statistics may even show the collapse of this sector of the economy.

The main existing or possible problems for small businesses are still financial in nature: lack of working capital; lack of access to bank credit services, both to solve the problem with working capital, and to implement initiated or planned investment projects; lack of free access to loans from state and municipal small business support funds due to the small size of their financial assets and limited budget funding of these funds; a decrease in demand for products at a constant level of costs threatens to worsen capital turnover indicators, lower the rate of profit and profitability of the business; non-payment risk from counterparties - refusal to work with some counterparties, reduced profits, increased risks of "overstocking". Which threatens to worsen capital turnover indicators, lower profit margins and business profitability.

To solve these problems and prevent the negative impact of crisis on the activities of the enterprise under study, measures should be taken aimed at creating a financial base for small businesses and reducing costs for small businesses. First of all, it is necessary to minimize costs. It is unfortunate, but the main reserve is at the point of personal consumption and irrational use of labor resources. As practice has shown, it is unreasonable to wait for an ordinary enterprise for special support from any of the loudly promising and encouraging.[4] Here you need to look for ways to survive.

The small business representative we are considering - the agent company, has the main feature - its product is a service. Therefore, it does not need warehouses for storage, it does not depend on suppliers. The only dependency is customers. Having studied a specific company, we can offer the following measures to reduce the impact of crisis and the further development of this small business sector.

Retention of existing customers, namely improving the quality of the service provided, creating a feeling in the client of his uniqueness and incredible importance. In this type of company, the most important point when working with clients is the speed and reliability of the information supplied to the client - actions according to the formula $time = money$ of the client. The agent has the ability to influence the time component, which makes a good agent simply indispensable for the client, while reducing time costs, financial costs are also reduced. The

search for new customers is also one of the most popular means of keeping companies at break even. For this sector, in addition to the already classic, advertising on the Internet requires direct contact with customers. For this, there are international conferences, exhibitions and special business trips are organized. Foreign customers acquired in these ways may not even become the main customers, but periodic, but during the current crisis time, a dozen periodic customers may well replace one full-fledged customer. Therefore, they are also worth paying attention to. In the agency services sector, there is a cyclical peak of sales in the autumn-summer period, i.e. you can prepare and conduct a series of activities during a lull [2].

Thus, this crisis is neither the first nor the last, and small businesses have a number of significant advantages: they are organizationally and technologically mobile; have the ability to rapidly innovate; pursue an active competition policy; do not have a rigid bureaucratic structure and cumbersome managerial apparatus; quickly respond to market needs - they simply must take advantage of a certain decrease in the activity of “business sharks” and seize the initiative.

References

1. Yarmolovich Yu.R. Assessment of the level of the principal at the conclusion of freight transactions. *Navigation*, 2012, №21, стр 248-251,
2. DA-Desk helps strengthen the principal/agent relationship [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.da-desk.com/agents>.
3. Quality Standard. <https://www.fonasba.com/>
4. Yarmolovich Y.R.. Prospects for the revival of river shipping in Ukraine / Yu.R. Yarmolovich // *Journal of navigation*. - Odessa, 2018.- vol 28 - S. 236-244
5. Aims and tasks of the Association of Marine Agencies of Ukraine AAMU. <http://vseprosto.com/tseli-zadachi-amau/>
6. Whether to release agency fees? <http://portsukraine.com/node/1818>
7. The Commercial Code of Ukraine: The Law of Ukraine]. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436->
8. Hryshyn, S.M. (2011). Commercial representation and mediation in the wholesale law and order of the Russian Federation and countries of continental Europe. Candidate's thesis Moskva, 162 p.
9. The Civil Code of Ukraine № 435-IV, Information from the Verkhovna Rada of Ukraine, № 40-44.